

quaderns de pastoral

Novembre-desembre 1998 - número 166

Evangelització i comunicació

Manuel Simó

El fonamentalisme, o la puresa religiosa

Antoni Bentué

Consumada la segregació del bisbat de Lleida (i II)

Antoni Serramona

Elements per elaborar un projecte de Pastoral rural

Seminari de Pastoral rural del CEP

Cròniques de les diòcesis

quaderns

PÒRTIC	3
• TEMA	
Evangelització i comunicació. <i>Manuel Simó</i>	5
El professor universitari cristià. Universitat, Societat i Església. <i>Ramon Prat i Pons</i>	12
El fonamentalisme, o la puresa perillosa. <i>Antoni Bentué</i>	24
• ACTUALITAT	
Consumada la segregació del bisbat de Lleida, ara li toca al Patrimoni (i II). <i>Antoni Serramona</i>	33
• PASTORAL RURAL	
Elements per elaborar un projecte de Pastoral rural. <i>Seminari de Pastoral Rural del CEP</i>	45
• PASTORAL DE FIRES I CIRCS	
Un servei a un col·lectiu diferent. <i>Antoni Deulofeu</i>	57
• QUATRE VENTS	
Cròniques de Barcelona, Tarragona, Lleida, Urgell, Vic, Solsona, Mallorca i Menorca	61
• NOTÍCIES DEL CEP	95

QUADERNS DE PASTORAL

Revista del Centre d'Estudis Pastorals de les diòcesis catalanes
Rivadeneyra, 6, 3r - Tel. 93 317 48 58 - Fax 93 302 51 09
08002 Barcelona

Director: *Francesc Pardo*
Cap de redacció: *Manuel Simó*

Impressió: I.G. Santa Eulàlia - Santa Eulàlia de Ronçana - Dipòsit legal: B-25.506/1969
Amb llicència eclesiàstica

Subscripció anual (6 números): 5.000 ptes.
Preu d'aquest exemplar: 900 ptes.

Els articles publicats a Quaderns de Pastoral expressen solament l'opinió de llurs autors.

Amb el mateix desig de sempre, d'oferir una revista de reflexió pastoral, Quaderns de Pastoral presenta en aquest número, en primer lloc, tres temes de possible interès:

– Com posar la comunicació al servei de l'evangelització. El text és la lliçó amb la qual es va inaugurar el curs 1998-1999 del Centre d'Estudis Pastorals de les diòcesis catalanes. El seu autor, Mn. Manuel Simó, acaba de publicar un llibre sobre el tema.

– La identitat del professor universitari cristià. Es tracta d'una aportació de Mn. Ramon Prat sobre aquest tema, molt pràctica sobretot per als que treballen en aquest àmbit sempre complex de les universitats i hi volen aportar un missatge evangèlic.

– I una reflexió molt interessant sobre el fonamentalisme, sempre tan perillós, que ens aporta des de Xile el teòleg laic Antoni Bentué, molt conegut i estimat de la nostra revista.

D'altra banda, i tal com s'havia anunciat en el número anterior, Antoni Serramona ens presenta una segona aportació-recopilació de l'afer de la segregació de la Franja de Ponent de la diòcesi de Lleida i la controvertida reclamació del patrimoni artístic.

Dos àmbits concrets de la pastoral ocupen així mateix aquesta vegada les planes de la revista: la pastoral rural i la novedosa pastoral de fires i circs.

El Departament de Pastoral Rural del CEP presenta el seu treball elaborat durant el curs passat, amb el títol d'Elements per elaborar un projecte de pastoral rural; i a la diòcesi de Barcelona s'acaba de nomenar un insòlit consiliari de Pastoral de Fires i Circs, i hem demanat a Mn. Antoni Deulofeu i el seu equip quins seran els objectius i les accions que durà a terme aquesta consiliaria.

Les cròniques de les diòcesis, fent-se ressò de l'estiu i els inicis del nou curs, així com l'acte d'inauguració del CEP, en el seu trenta-unè curs, conclouen aquest exemplar de Quaderns.

Uns Quaderns que ben aviat volen innovar-se, compaginant les reflexions amb les eines pràctiques, i donant pas a una publicació, sense deixar de costat la llarga i densa trajectòria dels 166 números apareguts.

Bon curs i bona feina.

Evangelització i comunicació

MANUEL SIMÓ, periodista i prevere de la diòcesi de Barcelona.

El text que s'exposa a continuació va ser la lliçó inaugural del curs 1998-1999 del Centre d'Estudis Pastorals de les diòcesis catalanes, dictada el passat 26 d'octubre.

Bàsicament recull una mostra de tres dels capítols del llibre *La comunicació al servei de l'evangelització*, escrit pel mateix Manuel Simó i que va ser presentat també en la data esmentada.

La interpel·lació de sant Agustí quan escriu: «*Explica sempre les coses de tal manera que aquells als qui t'adreces, en escoltar-te, creguin; creient, esperin; i esperant, estimin*», em fa començar la meva intervenció amb certa temença i basarda, conscient que sota el títol anunciat d'*Evangelització i comunicació*, hauré d'intentar, ni més ni menys, que tots els presents cregueu i espereu una mica més en aquestes dues realitats de l'evangelització i la comunicació, i sobretot *les estimeu* en el que fa referència a la seva íntima i estreta interrelació, tal com voldria posar especialment en relleu.

D'altra banda, tots sabeu que la raó de ser de la meva presència avui aquí

és, com ja s'acaba de dir, que tot just ha sortit un llibret meu amb el títol *La comunicació al servei de l'evangelització*, del qual em dispo a pouar les principals idees d'aquesta lliçó, i de manera molt concreta i significativa en la línia del títol escollit: *la comunicació com a eina que tenim els evangelitzadors i evangelitzadores per dur a terme la nostra tasca; la comunicació al servei de l'evangelització*.

Encara que el llibre vol ser per damunt de tot una eina pràctica, amb estratègies i consells més en la línia de *saber fer* que no pas d'especulacions teòriques, la identitat de l'acte que ara ens reuneix, com és el fet d'inaugurar un nou curs acadèmic del CEP, em mou

a desenvolupar aquí tres aspectes més teòrics o de reflexió. Seran aquests:

- Jesucrist com a model de comunicadors;
- la catequesi narrativa, i
- vers un possible llibre d'estil dels comunicadors-evangelitzadors cristians.

1. Jesucrist, el gran comunicador

En la cultura de la comunicació que ens envolta, un gest encertat d'inculturació pot ser sens dubte posar en relleu que evangelitzar és comunicar, que l'evangeli és veritablement una bona notícia, més enllà d'estrictes raons etimològiques, i que Jesucrist fou un gran comunicador.

Jesús de Natzaret, efectivament, *Paraula que s'ha fet home i ha habitat entre nosaltres*, és el suprem comunicador que ens revela el rostre i la imatge de Déu. Ell és alhora l'evangelitzador i l'evangeli, i esdevé d'aquesta manera el punt de referència de tots els comunicadors-evangelitzadors cristians.

Considerem aquest primer aspecte.

Si analitzem els evangelis, podem destacar unes quantes característiques clau de la manera de fer de Jesús com a comunicador. Per exemple aquestes sis:

1. La gent quedava admirada dels seus ensenyaments *perquè els ensenyava amb autoritat i no com ho feien els mestres de la llei* (Mateu 7,28). De quina autoritat es tracta? No crec que sigui difícil endevinar-ho.

2. Jesús de Natzaret tenia plena consciència que la doctrina que ensenyava no era seva, *sinó de qui l'havia enviat. Això que jo ensenyo ve de Déu –deia– i no parlo pel meu compte. Qui parla pel seu compte busca que l'honorin; en canvi, qui busca la glòria del qui l'ha enviat és digne de crèdit, i en ell no hi ha falsedat* (Joan 7, 16-19). *Tot el que Jo dic, ho dic tal com el Pare m'ho ha comunicat* (Joan 12).

3. La seva comunicació tenia sempre com a objectiu *il·luminar i salvar*, no pas afeixugar i condemnar: *«Jo, que sóc la Llum, he vingut al món perquè ningú dels qui creuen en mi no es quedi en la fosca (...) Als qui escolten les meves paraules i no les guarden, no sóc Jo qui els condemno, perquè no he vingut a condemnar el món, sinó a salvar-lo»* (Joan 12, 44-50).

4. L'evangelització va ser comparada per Ell mateix a una sembra. En la coneguda paràbola del sembrador, se'ns parla de *llavors i de terres* com a expressió d'allò *que diem* (les llavors) i a *qui ho diem* (les terres), sempre conscients que hi ha *llavors més o menys adequades a la terra* i que hi ha *terres més o menys productives*, sempre salvant, però, que en l'economia de Déu, poden haver-hi *llavors molt petites que un cop sembrades creixen i es fan molt grans*, i que a voltes *un és el qui sembra i un altre el qui sega*; i no oblidant mai que *un sembrador mesquí tindrà una collita mesquina, i un sembrador generós la tindrà generosa....*

5. Per al comunicador que fou Jesús les paraules mai no anaven desconec-

tades dels fets. Resulta significatiu llegir Lluç a l'inici del llibre dels *Fets dels Apòstols* quan diu que es disposa a parlar de tot el que Jesús va fer (en primer lloc) i va ensenyar (després).

Als enviats de Joan Baptista, els diu: «*Aneu a anunciar a Joan el que sentiu i veieu: els cecs hi veuen, els coixos caminen, els leprosos queden purs, els sords hi senten, els pobres reben l'anunci de la bona nova...*». Els signes que s'anuncien, es realitzen. Les paraules no són buides.

6. Finalment, voldria assenyalar una sisena característica de la pedagogia comunicativa del Crist comunicador, i és el fet ben conegut que *els parlava en paràboles*. Escriu Marc (4, 33-35): «*Amb moltes paràboles anunciava Jesús la paraula a la gent, de la manera que ells eren capaços d'escollir-la. No els deia res sense paràboles...*». És a dir, parlava amb imatges i narrava fets; no proclamava veritats fredes i abstractes, sinó esdeveniments arrelats a les vivències i expectatives de la gent. Donava respostes després de provocar preguntes, i sobre tot apel·lava a l'eterna i inquietant pregunta de l'ésser humà que és la pregunta sobre el seu destí i la seva raó de ser a la vida.

La seva paraula provocava, alhora, *esperança, amistat i joia*, i així es detecta en la conversa amb els deixebles d'Emmaús, quan aquests diuen: «*no és veritat que els nostres cors s'abruaven mentre ens parlava pel camí?*» (Lluç 24), i també quan el mateix Jesús diu als seus deixebles: «*...a vosaltres us dic amics perquè us he fet conèixer*

tot allò que he sentit del meu Pare, i us he dit tot això perquè la meua joia sigui també la vostra, i la vostra joia sigui completa» (Joan 15).

2. La catequesi narrativa

Aquesta darrera característica del Crist comunicador —el fet de parlar amb paràboles— ens introdueix en el segon gran aspecte de la comunicació evangelitzadora que m'agradaria destacar en aquesta intervenció: la necessitat de recuperar més sovint la catequesi narrativa.

L'any 1973 (fa ara tot just 25 anys), la revista *Concilium* dedicava un número monogràfic (número 85, de maig de 1973) al tema *Crisi en el llenguatge religiós*, i s'hi incloïen un parell d'articles dels teòlegs alemanys *Harald Weinrich* i *Johann Baptist Metz*, que tingueren un especial ressò, ja que ressuscitaven un tema que com ells mateixos assenyalaven es trobava en profunda crisi: *la teologia narrativa, considerada com a teologia de segona, en favor de la teologia especulativa*.

El tema és complex i no es tracta ara d'entrar en discussions teòriques. Em limitaré a destacar-ne la vessant comunicativa que conté el llenguatge i la catequesi narratius, com a eina de transmissió del missatge evangèlic, que és el tema que ara ens ocupa aquí.

«*Quan Jesús parlava amb paràboles [escrivia Metz en el seu article] explicava històries que s'arrelaven en la vida de la gent que l'envoltava. No*

parlava de religió; parlava de la vida, i portava als qui l'escoltaven a veure-la d'una manera nova i sorprenent...».

Umberto Eco fa sovint una afirmació que ens hauria de fer pensar més. Diu: *Allà on no es pot teoritzar, s'ha de narrar.* I és bastant obvi que en tractar-se del misteri de Déu –un Déu inefable i inabastable–, *«difícilment es podrà fer altra cosa [com diu el filòsof Paul Ricoeur] que parlar mitjançant metàfores (...). El llenguatge sobre Déu mai pot oblidar que la seva referència és sempre el Déu inefable».*

Un xic cansats avui de tantes teologies excessivament especulatives, de categories conceptuais i amb pretensions de conclusions deductives, ens hem de preguntar si no és l'hora de retornar més a una catequesi narrativa, no com a possible moda passatgera, sinó com a exigència cultural de la realitat i del context que ens envolten.

Tots estem d'acord que el problema de la comunicació evangelitzadora no és solament una qüestió de revestir, millor o pitjor, verbalment o lingüísticament el missatge, però quan el Concili Tarraconense afirma en la Resolució 1 que *«l'evangelització brolla allà on s'estableix l'encontre entre persones, amb una relació positiva i amb una relació interpersonal»*, i indica la necessitat d'«*un llenguatge, tant oral com escrit, senzill, clar, adaptat i entenedor*» interpel·la –crec jo– tant els teòlegs com els catequistes, tant els pensadors com els pastoralistes.

L'encontre entre les persones difícilment brolla de la transmissió de con-

ceptes de difícil assimilació, allunyats de la realitat de la seva vida; més aviat esdevé fruit de la proximitat de les vivències, les experiències i el testimoni davant els fets comuns de la seva vida quotidiana.

Narrar quelcom convida qui escolta a entrar en el món mateix de la narració. La narració sempre és hospitalària i acollidora. No imposa, convida.

«Per la narració [va escriure Teilhard de Chardin] cal educar els ulls per veure Déu arreu i per trobar-lo en tots els racons de la nostra vida...».

Si es diu que *tots els éssers humans, tots nosaltres, homes i dones, aspirem amb la nostra vida a escriure una biografia per la qual siguem dignes de ser recordats*, crec que el millor llibre de catequesi que hauríem de poder fer servir tots els evangelitzadors i evangelitzadores és la nostra pròpia biografia cristiana, narrada amb la senzillesa dels humils i la força dels esperançats. Com Jesucrist, que és *el gran narrador narrat*.

3. Vers un possible llibre d'estil dels evangelitzadors i evangelitzadores cristians

És una màxima molt sàvia per a tots els comunicadors i comunicadores aquella que diu que *si és bo i breu, el missatge és doblement bo*, i per tant, deixant de banda altres bondats, jo sí que voldria tenir com a petit mèrit d'aquesta lligó la bondat de la brevetat. És hora, doncs, d'anar acabant, i

només vull afegir un tercer punt, per aterrar (si és que fins ara ha semblat que no ho fet gaire) en alguns punts concrets i pràctics d'aquesta parcel·la de la comunicació..

En tots els mitjans civils de comunicació on he treballat m'he trobat sempre amb un *llibre d'estil*, o instrument que ajuda redactors i col·laboradors a solucionar qüestions gramaticals o lingüístiques incertes, difícils o dubtoses, i on s'expressen també d'alguna manera els principis i el tarannà, quan no les dèries, de l'empresa que et paga.

Podríem parlar d'un *llibre d'estil dels comunicadors-evangelitzadors cristians*?

Dirà algú que ja tenim *l'evangeli*, i és ben cert, però si nosaltres haguéssim de redactar avui, en la nostra realitat concreta i actual, un *llibre d'estil*, crec que no hauríem d'oblidar aquestes deu recomanacions:

1. La primera observació podria ser el que es diu als diaques en el dia de la seva ordenació i que serveix per a tot-hom que vulgui fer una tasca comunicadora: *creu el que llegeixes, ensenya el que creus i practica el que ensenyis...* No calen comentaris.

2. La segona recomanació l'hem de recollir de l'actual Papa Joan Pau II, a l'exhortació apostòlica *Catechesi tradendae*, de 1980. Hi escriu: «*De la catequesi, com de l'evangelització en general, podem dir que són cridades a portar la força de l'evangeli al cor de la cultura i de les cultures (...)* Per

això la catequesi cercarà de conèixer tals cultures, així com els seus components essencials; n'aprendrà les expressions més significatives, en respectarà els valors i les riqueses peculiars...». Una comunicació, en definitiva, inculturitzada, sempre a la recerca de la superació d'allò que el Papa Pau VI anomenà *el gran drama del nostre temps*, i que és la profunda separació, no superada i a vegades agreujada, entre la fe i la cultura actual.

3. En la nostra realitat concreta, quan aviat es compliran els 23 anys d'un fet que va canviar el marc de la nostra història, la nostra comunicació, la nostra evangelització, haurà de ressituar-se en una societat *democràtica, canviant i plural*, després d'una situació, encara propera, radicalment diferent. Resulta certament sempre difícil trobar l'equilibri entre l'enyorança del passat i els constants reptes del futur; però aquí rau tot just la diferència entre una comunicació evangelitzadora sovint amb *complexes de defensa*, o una comunicació evangelitzadora *a voltes submissa i vergonyant*, o una comunicació *senzilla, acollidora, positiva i engrescadora*.

4. Que ningú vegi en això que ara vaig a dir una concessió fàcil a les moltes dones presents en aquesta sala, però cal posar ben clar en un *llibre d'estil* d'evangelitzadors que mai la nostra comunicació evangelitzadora ha de ser *sexista*, ni discriminadora de la dona, ni en els continguts, ni en el llenguatge. Fa ja sis anys, el Centre Unesco de Catalunya, amb l'adaptació i traducció de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat

de Catalunya, publicà un llibret de *Recomanacions per a un ús no sexista del llenguatge*, i no cal dir que per a molts estaments eclesiàstics les esmentades recomanacions són gairebé *olímpicament ignorades*...

5. Un cinquè punt que hauria d'estar sempre present al nostre *llibre d'estil* és el convenciment que *tot comunica* —que ja és molt vell afirmar que *l'estil és l'home, l'estil és la dona*—, i que és clar que, com diu molt gràficament un eslògan de la Delegació de Catequesi, *la millor catequesi és el catequista, la catequista*. Comuniquen les paraules, però també els silencis i els gestos, i tantes altres coses. És la famosa i encara no suficientment desenvolupada *comunicació no verbal*. En la Resolució 4 del Concili Tarracense algú va manifestar en la seva redacció el gairebé utòpic desig de potenciar en l'Església «els gestos (...) *capaços de comunicar, ni més ni menys que la tendresa i l'amor de Déu*...». És una fita realment molt ambiciosa, i necessària...

6. En parlar de comunicació, no podem oblidar mai la gran comunicació *vertical* que és la pregària. *Parlar als altres de Déu ha d'anar acompanyat sempre del complement de parlar a Déu dels altres i amb els altres*.

De certs polítics diem que *són homes de paraules, que no de paraula*; doncs bé, que de nosaltres no hagin de dir mai que som funcionaris de les paraules, però estem buits de la *gran Paraula*. Que no ens passi el que diu un poeta: «no sé com dir-ho, perquè la meua paraula encara no està feta...».

7. La setena recomanació la podem agafar d'un llibre que encara no he citat, però que serà bo fer-ho ara. És del cardenal Martini i es titula *El prevere com a comunicador* i hauria de ser de lectura molt recomanada als seminaris. Martini dona un savi consell a un grup de cinquanta preveres joves —ja és molt important que cinquanta preveres joves estiguin disposats a escoltar un consell—, i els diu: «*Encara que hem de cercar tots i comprometre'ns a portar la Paraula a tots, és molt important tenir present que la història de la salvació es manifesta sempre amb la lògica o la dinàmica de la resta (...) És difícil, però cal viure l'equilibri entre oferir, d'una banda, a tots l'evangeli, i, d'altra, acceptar la indiferència de molts, amb una sempre permanent i positiva actitud de confiança. Si no assolim aquest equilibri, no deixarem de queixar-nos de tot: de la societat, de la gent, dels costums i de la mateixa Església (...) Totes aquestes queixes manifesten en el fons una gran decepció, com qui digués: després de tot el que treballo, no aconsegueixo gairebé res...*».

El comunicador-evangelitzador cristià sap que és emissor d'una comunicació molt peculiar, perquè ni és ell pròpiament l'autor del contingut del missatge, ni depèn només d'ell (ni tampoc dels mitjans tècnics emprats) la seva difusió i la seva recepció; malgrat això no l'excusi de saber utilitzar-los. L'evangelitzador és sempre un instrument de comunicació al servei de l'Esperit, i aquest «*bufa allà on vol; en sents la remor, però no saps d'on ve, ni on va...*» (Joan 3).

8. Vuitena recomanació: la ineludible necessitat de treballar pastoralment en equip, sempre en comunió i amb corresponsabilitat, demana que en aquest àmbit de la comunicació, com a tècnica al servei de l'evangelització, les instàncies eclesiàstiques s'assessorin molt més de professionals i persones preparades i les deixin treballar amb *independència i responsabilitat*, superant tants i tants recels històrics que situen habitualment l'Església descol·locada davant la poderosa i influent exigència comunicativa del món actual.

9. Sigui la novena recomanació una de molt òbvia, però que, com passa sovint, de tant òbvia esdevé habitualment oblidada: *els instruments i els mitjans de comunicació mai no poden ofegar ni desvirtuar l'objectiu final*. Un instrument i un mitjà sempre són el que són: mediacions, ponts, entre Déu i les persones. Quan els personalismes ofeguen la tasca, s'equivoca el comunicador i se'n ressent el missatge. Quan la discussió, l'avaluació crítica o la suposada opinió lliure són més aviat manifestacions de ressentiments o frustracions personals, que no pas afany de construir, interès d'avançar i servei de comunió, la comunicació cristiana ha quedat substituïda en la seva raó de ser. I això tant des de posicions suposadament conservadores, com des de posicions suposadament progressistes. Pau, un altre gran comunicador cristià, escriu als Corin-

tis: «*quan prediquem no ens anunciem a nosaltres mateixos*» (2 Cor 4).

10. I entrem, d'aquesta manera, en la darrera recomanació o exigència d'aquest llibre d'estil, que podríem formular així: *una comunicació cristiana que no fa comunió, és soroll i paraula buida que el vent s'endú...*

La màxima preocupació d'un comunicador cristià, d'un evangelitzador o d'una evangelitzadora, no ha de ser només la forma més o menys brillant, o el domini més o menys encertat dels mitjans de comunicació —que són sens dubte dos punts importants—, sinó que ha de ser el contingut de la seva comunicació i sobretot l'objectiu desitjat, que no és altre bàsicament que fer i *establir comunió*, perquè, i tornem a recordar les paraules del Concili Tarraconense, «*el fet d'evangelitzar no és un mer procés mecànic de donar i rebre: l'evangelització brolla allà on s'estableix l'encontre entre persones, amb una relació positiva i amb una comunicació interpersonal*».

Acabo.

En l'actual supermercat d'ofertes espirituals en què s'està convertint el nostre món, mantenim ferma l'esperança, en paraules de Teilhard de Chardin, que *el món serà sempre de qui més l'estimi i millor s'hi comuniqui*. Déu indubtablement l'estima; a nosaltres ens toca la tasca de saber comunicar-nos-hi.

El professor universitari cristià: Universitat, Societat i Església

RAMON PRATS I PONS, professor de la Facultat de Teologia de Catalunya i director de l'Institut de Recerca i Estudis Religiosos (IREL) de Lleida.

El dia 9 de maig de 1998, en el Centre Borja de Sant Cugat del Vallès, van tenir lloc les XIV Jornades Interdiocesanes de Pastoral Universitària, convocades per l'Equip Interdiocesà de Delegats de Pastoral Universitària de Catalunya i Balears. Les Jornades Interdiocesanes són unes trobades que celebrem cada dos anys i que dediquem a aprofundir sobre els diferents aspectes que constitueixen el projecte comú de pastoral universitària.

El tema de reflexió de les Jornades d'enguany era el següent: *El professor universitari cristià. L'ésser i l'acció*.

La temàtica es va iniciar, en un primer moment de la reflexió, mitjançant una taula rodona, en la qual, després d'unes intervencions breus realitzades per tres professors universitaris de ciències, lletres i telecomunicacions, es va obrir un torn d'intervencions lliures per part de tots els que hi eren presents, que varen exposar els reptes i els signes d'esperança viscuts en la situació actual de la universitat.

En un segon moment, i després d'una ponència sobre el tema de la jornada —*El professor universitari cristià. L'ésser i l'acció*— varen continuar les intervencions obertes. El resultat

final del debat fou la generació d'un clima de llibertat, de cooperació i d'esperança.

La conclusió general de la reflexió podria ésser formulada així: un grup de professors universitaris cristians plantegen la urgència de renovar i revitalitzar la comunitat cristiana, per poder viure la fe i compartir-la amb el món.

Varen participar en aquestencontre més de 50 professors de les universitats de Catalunya i Balears. Eren professors i professors de totes les generacions, de diferents facultats, que varen compartir la situació, els reptes, els signes d'esperança i els criteris teològicopastorals de cara a dissenyar una acció oberta al futur.

En aquest article, encara que d'una manera sintètica, i fins i tot esquemàtica, desenvoluparé per escrit la ponència oral que vaig exposar en el marc de les Jornades.

Crec que la música de fons de l'exposició resumeix la sensibilitat i les necessitats sentides pels participants en la jornada. Per aquesta raó, al mateix temps que exposo el tema, crec que aixeco l'acta del pensament compartit per molts dels assistents.

Abans d'encetar la reflexió, val a dir que, quan ens referim a la Universitat no la considerem aïlladament, és a dir, com una institució que existeix per ella mateixa, sinó que la contemplem en el seu context i en el seu marc antropològic i polític. Aquest context i aquest marc de la Universitat és la societat en la seva globalitat.

Quan reflexionem, teològicament i pastoralment, tampoc ho fem aïlladament, sinó en el context de l'Església. Aquest context, en el nostre cas concret, és el de l'aplicació de les resolucions del Concili Provincial Tarraconense (núm. 12, 13 i 14), celebrat l'any 1995, que és la carta de navegació per a totes les esglésies locals o particulars de la Tarraconense.

– En un primer apartat, reflexionarem breument sobre *la situació històrica viscuda*, dinàmicament, en les darreres dècades.

– Després, ens plantejarem la recerca d'alguns dels *eixos, antropològics i teològics*, vertebradors de l'ésser i l'acció del professor universitari cristià en la Universitat.

– Finalment, suggerirem alguns dels *elements per donar una resposta pastoral i espiritual* als reptes i als signes d'esperança viscuts en el moment present.

1. La situació històrica viscuda

La situació dels professors universitaris cristians en la Universitat ha anat molt lligada al clima sociocultural

de les relacions entre la fe i la cultura. El clima sociocultural no és determinant per a un intel·lectual, però molt sovint és un condicionant molt important que explica els comportaments generals.

Aquest clima, en el qual hem viscut la relació entre l'Església i la cultura al llarg de les darreres dècades, ha passat per diferents situacions que de vegades han coexistit: la situació de la *confusió*, l'experiència de la *separació*, el procés de la *privatització* i la necessitat de la *normalització i el diàleg*.

1. En primer lloc, fa unes dècades, vàrem viure un clima en què imperava allò que podríem qualificar de *confusió entre la fe i la cultura*.

En aquest període de confusió, fruit de la situació política i sociocultural prèvia a la consciència de la secularització i de la reforma del Concili Vaticà II, no es distingia amb claredat l'autonomia de la fe respecte de la cultura, ni tampoc l'autonomia de la cultura respecte de la fe.

Per aquesta raó, sovint hi havia una invasió de la religió en l'àmbit de l'univers cultural, i a l'inrevés, cosa que dificultava la llibertat d'ambdues. Aquesta situació, que en el nostre país fou viscuda en un context social no democràtic, va provocar ferides en molta gent, va crear una situació de malestar general i va generar uns bloqueigs psicològics i una reacció de protesta que actualment encara continua present en el record de moltes persones, grups i col·lectius.

2. La reacció a la confusió va generar el clima contrari d'una actitud de rebuig de la fe per part de la cultura i/ o de *separació entre ambdues*.

La separació entre la cultura i la fe a la qual ens referim, i que moltes vegades ha consistit en una veritable ruptura, ha anat assolint diverses manifestacions.

Unes vegades ha consistit en la independència de la cultura i en la potenciació de la llibertat, encara que sense cap referència a la fe ni cap tipus de diàleg entre ambdues dimensions de la vida humana. La podríem qualificar d'una situació d'ignorància mútua.

Altres vegades, tot reaccionant a la confusió anterior, la separació entre la fe i la cultura ha consistit en la marginació voluntària del fet religiós per part de la cultura dominant.

Altres vegades, fins i tot, ha derivat en l'actitud de fer una caricatura ridícula i esperpèntica de l'experiència religiosa en general, i del cristianisme en particular.

Per part dels creients, aquesta situació ha estat viscuda sovint amb un fort complex d'inferioritat a causa de la por a l'ambient o de la vergonya a manifestar-se creient, perquè s'ha considerat molt unit a la hipoteca del passat.

Contràriament a aquesta actitud de por o de vergonya, altres persones i grups han reaccionat a la defensiva i alguns, fins i tot, amb actituds agressives.

Sempre hi ha hagut, però, cristians fidels al diàleg. Són uns testimonis de la fidelitat a la recerca cultural oberta i, al mateix temps, de la fidelitat a la vivència de la fe.

Tant la confusió com la separació, en les seves diverses manifestacions, no serveixen per fer front a la qüestió de la relació entre la fe i la cultura. La confusió impedeix la llibertat democràtica i la investigació oberta. La separació margina una dimensió antropològica real —el fet religiós— que és aquí, present, per molt que se'l vulgui ignorar. Aleshores, a causa de la manca d'una atenció objectiva a la dimensió religiosa de la vida humana, neixen els fonamentalismes agressius i la multiplicació dels succedanis pseudoreligiosos.

3. Al mateix temps que es donava el clima de separació, ha anat apareixent un nou clima, que podríem qualificar d'ambient de *privatització de la fe*.

La privatització de la fe, a la qual ens referim, és un clima que no afecta la vivència individual de la fe, ni la llibertat cultural científica, antropològica i filosòfica, sinó que es refereix específicament al qüestionament de la necessitat de compartir la fe obertament i públicament. La fe, aleshores, queda reduïda a un fet d'ordre privat.

Segons aquesta actitud de la privatització, podem compartir en societat quasi totes les dimensions de la vida (la cultura, el treball, la diversió, l'economia, la política, la ideologia, la sexualitat, les aficions, etc.). Tanmateix,

hi ha algunes excepcions que no es poden compartir i que afecten exclusivament la vida individual privada. Entre aquestes dimensions de la vida que pertanyen a l'esfera de la vida privada cal remarcar, molt especialment, l'experiència de la fe.

Així mateix, el debat públic acceptat socialment no és un debat sobre la fe, sinó sobre la institucionalització de la religió, que és considerada com una pura organització social, utilitzada per uns pocs per mantenir espais de poder i utilitzada per molts per celebrar els ritus de passatge: el naixement, la pubertat, el matrimoni i la mort.

4. Actualment, però, va emergint cada vegada amb més claredat un clima nou, que podem qualificar com la necessitat de *normalització i diàleg entre la fe i la cultura*.

La necessitat del diàleg i de la normalització de les relacions entre la fe i la cultura, des del respecte a l'autonomia d'ambdues dimensions o àmbits de la vida humana, es va manifestant no solament a l'interior de la comunitat cristiana, sinó també en alguns sectors culturals, que van prenent consciència de la progressiva pèrdua del patrimoni cultural en el món occidental.

Aquesta pèrdua del patrimoni cultural, entre altres motius, és també deguda a la ignorància creixent a l'entorn de les arrels culturals cristianes europees –l'*humus* o inconscient col·lectiu del nostre propi ésser existencial– que afecta la gran massa de la societat occidental i, especialment, l'europea.

Generalment aquesta inquietud és deguda solament a motius formals, és a dir, respon a la necessitat de conèixer el cristianisme per poder entendre la literatura, la música, l'art, la història, etc. Altres vegades, aquesta inquietud que cerca un diàleg obert respon també a qüestions de fons, és a dir, a la fonamentació del sentit de la vida humana i a la potenciació dels valors.

Efectivament, el diàleg multidimensional és necessari, i fins i tot urgent, per donar resposta als grans reptes de la humanitat del nostre temps, tant en el que fa referència a les formes socials com al debat objectiu a l'entorn de les qüestions de fons que afecten la vida personal, social i internacional.

La consciència cristiana més evolucionada, actualment, ha assumit que ni l'arrogància, que porta a la confusió, ni el complex d'inferioritat, que condueixen a la separació i a la privatització, són el clima adequat per establir unes relacions correctes entre la cultura i la fe. El camí normal i correcte és el diàleg obert i crític sobre les qüestions ètiques *candents i de frontera*, a fi d'oferir un horitzó i una esperança a la persona humana enmig de la cruïlla històrica mundial actual.

D'entre aquests punts candents de diàleg entre la fe i la cultura, en podem subratllar alguns:

– En primer lloc, el *diàleg de la fe amb la persona humana concreta* és important per al desenvolupament de la seva autonomia personal, mitjançant la fonamentació i la vivència d'una escala de valors que doni sentit a la vida de

cada dia. Ni la confusió, ni la separació, ni la privatització no ajuden la humanitat a fer un camí veritable.

— En segon lloc, és urgent el *diàleg entre la fe i la justícia* per fonamentar els camins vers una civilització del respecte a la dignitat de la persona humana, i de potenciació dels drets humans individuals, dels drets socials i dels drets ecològics, és a dir, dels drets ja assolits per les futures generacions per viure amb dignitat sobre la terra.

Aquest diàleg entre la fe i la justícia demana, entre altres, el compromís per part dels intel·lectuals d'oferir elements ideològics, econòmics, polítics i socials, és a dir, elements orgànics, per tal de convertir les idees renovadores teòriques en realitats operatives i transformadores de la societat.

— Finalment, el *diàleg entre la fe i la cultura* és imprescindible per descobrir i aprofundir allò que Paul Tillich va qualificar de *preocupació última* de l'ésser humà, és a dir, la recerca d'aquelles raons, conscients o no, que donen sentit a la vida humana. Aquestes raons últimes són les que fonamenten, al mateix temps, la vivència de l'esperança històrica i de l'esperança teològica transcendent.

A més d'aquests punts candents, i al mateix temps que va evolucionant la mentalitat general, estem davant d'una nova consciència eclesial que vol superar la confusió, que va generar molts conflictes, i també vol superar la separació i la privatització que ens ha fet perdre moltes energies existencials vitals.

La nova consciència eclesial de la necessitat de normalització de les relacions entre la fe i la cultura, tot i que sovint és minoritària quantitativament, consisteix en la recerca d'una vertadera corresponsabilitat, edificada en la comunió i en la missió evangelitzadora.

Les XIV Jornades dels professors universitaris foren una experiència real d'aquesta nova consciència eclesial. En l'ambient de la trobada no hi va haver cap enyorança del passat. En canvi, vàrem constatar la necessitat urgent de superar la separació i la privatització de la fe, que és pròpia del complex d'inferioritat al qual ens hem referit abans.

La tendència manifestada per totes les intervencions dels participants —molt nombroses i de molta qualitat en els continguts— era el desig d'una normalització segons la qual, tot renunciant al domini o la manipulació de la cultura i/o de la fe, puguem iniciar un diàleg edificat en la sinceritat i la veracitat.

La sinceritat permet expressar amb plena llibertat allò que pensem. La veracitat neix de la humilitat de qui sap que la seva sinceritat ha de ser corregida i purificada per la sinceritat dels altres, i també per la recerca comuna d'una veritat que transcendeix totes les individualitats i tots els col·lectius humans.

El diàleg en la sinceritat i la veracitat és, doncs, el nou clima que, tot i ésser minoritari, situa el moment present de la recerca d'unes noves relacions entre la fe i la cultura.

L'experiència històrica ens ensenya clarament per on no hem d'anar, a

fi de no repetir els errors del passat. Tanmateix, no ens dona solucions fàcils. Solament ens indica la direcció correcta.

La participació en aquesta nova aventura del diàleg i de la normalització de les relacions entre la fe i la cultura, és el repte fonamental dels professors universitaris cristians en l'actualitat.

2. L'ésser i l'acció

Aquesta aventura, que tot i ésser minoritària és el laboratori que prepara el futur, no disposa de fórmules establertes. Tanmateix, hi ha eixos antropològics i teològics vertebradors del procés que cal seguir. Aquest procés serà llarg, però obert a la recerca d'un horitzó nou.

– El primer eix és el *protagonisme personal* del professor universitari en l'existència quotidiana de la mateixa Universitat.

– El segon eix consisteix en la *participació del professor universitari en la vida comunitària de la societat*, com un ciutadà normal.

– El tercer eix, finalment, és la *participació específica del professor universitari en la vida de l'Església*.

2.1. La professora universitària i el professor universitari en la Universitat

Els professors universitaris cristians tenen, en primer lloc, el repte de participar conscientment i activament

en la vida quotidiana de la Universitat. Sense aquesta participació i compromís real, conscient i conseqüent, els professors universitaris no tenen cap credibilitat.

Aquesta participació és múltiple. Són quatre dimensions que no poden separar-se sense que es perjudiquin mútuament:

- La investigació.
- La docència.
- La gestió universitària.
- La inserció de la universitat en la societat.

La investigació universitària és duta a terme per transmetre-la mitjançant la docència, i també mitjançant la inserció de la universitat en la realització dels objectius de tota la societat.

La docència sense investigació acaba buida de continguts i de la metodologia, que constitueix el camí de la recerca de les cultures científica, antropològica, filosòfica i teològica universitàries.

La gestió universitària correcta no consisteix a evadir-se de la investigació, ni de la docència, per dedicar-se a un activisme de tipus organitzatiu o de lluita de poder, sinó en l'esforç que brota de la imaginació del treball, per generar i disposar d'aquells recursos i d'aquelles mediacions humanes i materials que fan possible la investigació, la docència i la inserció de la universitat en la societat.

Aquesta inserció de la universitat en la societat no consisteix a promoure una competitivitat amb els objectius

de les altres institucions culturals socials ja existents, sinó en la investigació, la docència i la gestió universitàries que tracten d'aprofitar al màxim els recursos socials de què disposen, tot orientant-los obertament vers el millor servei a totes les persones, grups, col·lectius intermedis, i a la comunitat sociopolítica en la seva globalitat.

2.2. La participació en la vida de la societat

Sense oblidar el compromís fonamental de la participació en la inserció de la universitat en la societat, podem afirmar també que la professora universitària i el professor universitari són uns membres més de la societat i que, com a tals, estan cridats a prendre part activa en la mateixa societat i en els esdeveniments que afecten la dignitat de la persona humana, els drets humans individuals, socials i ecològics, és a dir, estan cridats a prendre part en la construcció de la justícia i del bé comú. Realitzen aquesta tasca com un ciutadà normal que, davant els reptes socials i les necessitats comunitàries, té una actitud oberta, crítica i activa.

Entre els possibles camps de participació, podem subratllar-ne alguns en què, donada la seva preparació específica, el professor universitari pot participar d'una manera més adequada i eficient. N'assenyalem alguns dels més importants, a manera d'exemples pràctics, sense pretendre ni molt menys fer-ne un llistat complet.

— El compromís de donar una *informació* oberta per transmetre els co-

neixements que emergeixen de la ciència, de l'antropologia, del pensament i de la cultura en general. Aquesta aportació específica de cara a la divulgació dels coneixements assolits és molt important, perquè la informació és poder i la societat té dret a la cultura, ja que és un patrimoni comú de tothom.

— La tasca d'establir una comunicació oberta que aportï no solament una informació sinó també una *pedagogia personal i social* específica, de cara a afavorir la maduració de les persones i dels grups davant els reptes antropològics i socials del nostre temps.

— El testimoni d'un compromís decidit a favor dels *drets humans*, especialment de les persones més pobres, dels col·lectius més marginats i dels països subdesenvolupats que no disposen dels béns essencials per viure amb dignitat la condició humana.

— La participació en el *diàleg interdisciplinari* que relacioni les diverses àrees dedicades al coneixement de la natura, al coneixement antropològic, psicològic i social, a la interpretació del sentit de la història, a l'aprofundiment sobre el pensament humà, a la recerca filosòfica de la veritat, a la investigació sobre el sentit de la vida humana en el món i, en definitiva, a la reflexió teològica sobre la transcendència i la religiositat de l'ésser humà.

Aquest diàleg interdisciplinari entre la ciència, la filosofia i la teologia és molt necessari per superar les limitacions d'una excessiva especialització del saber humà. No es tracta ni de barrejar ni de diluir les diferents meto-

dologies científica, filosòfica i teològica, ja que en aquest cas caurem en un greu error. Es tracta solament de compartir els diversos coneixements assolits, des del punt de vista interdisciplinari, per tal de tractar de comprendre millor el sentit de la vida humana a partir dels interrogants intel·lectuals i les limitacions dels esdeveniments.

El diàleg interdisciplinari pot permetre passar de l'alta especialització, pròpia de la majoria dels professors universitaris que treballen en la universitat actualment, a una vida vertaderament intel·lectual, que és l'essència de la universitat en el seu origen històric i en la seva evolució al llarg de tots els temps, i que actualment està passant per una crisi de funcionament i, tal vegada, també d'identitat.

3. La participació en l'Església

La participació del professor universitari en la comunitat cristiana es realitza a través de la seva acció transformadora de la realitat, del testimoni dels valors evangèlics i de l'anunci explícit de la Bona Nova a la gent de l'entorn, *curant i parlant* (Actes del Ap. 3, 3-6), és a dir, eradicant el dolor del món en la mesura del possible i oferint raons per viure i per esperar.

— La *transformació del món* vers la justícia consisteix a prendre part activa en els esdeveniments de la vida de cada dia i en l'evolució de la societat vers la fraternitat, la llibertat i la igualtat.

La investigació, la docència, la gestió universitària, la inserció de la

universitat en la societat i la participació en la vida diària de la comunitat humana són la base essencial de la participació específica del professor universitari en la vida de l'Església. És allò que, en la terminologia clàssica, s'ha definit com la tasca fonamental dels cristians en el món i en la història. Per aquest motiu el cristià ha estat anomenat també *seglar*, és a dir, aquell que viu i realitza la seva fe en el *seculum*, en el temps i en l'espai temporal.

Aquesta afirmació, que pot semblar innecessària, respon clarament a l'encàrrec de Déu a l'ésser humà quan, immediatament després de la creació del món (de crear la dona i l'home a la seva imatge i semblança), els constitueix en subjectes actius de la història —*domineu la terra*— (Gn 1, 28), i els encarrega també la tasca d'ordenar i organitzar el món —*poseu nom a les coses*— (Gn 2, 20).

La secularització del món contemporani, en la seva perspectiva d'autonomia, de llibertat i de sentit crític, té les seves arrels en el Gènesi quan la Creació del món és descrita, d'una manera poètica, simbòlica i transcendent, com l'obra de l'amor de Déu i la tasca nostra de la humanitat fins a la fi dels temps.

Quan un professor, mitjançant la seva obra científica, antropològica, filosòfica, ètica, estètica i teològica va aprofundint en el coneixement de la realitat per transformar-la, està duent a terme el projecte de Déu sobre la història. En aquesta tasca està realitzant un *pont* autèntic i real entre la cultura i la fe.

– El *testimoni dels valors evangèlics* consisteix en la vivència pràctica del cristianisme, dissenyada en les *benaurances* (Mt 5,1 ss.), realitzada en les *obres de misericòrdia* (Mt 25,3 ss.).

Els valors evangèlics estan continguts i resumits en les benaurances. No són diferents dels valors humans que emergeixen del sentit profund de la Creació. Solament hi afegeixen una lluminositat que brolla de la consciència de la presència de Déu en tots els esdeveniments i en totes les circumstàncies de la vida.

A manera d'exemples d'aquesta presència de Déu en el concret, i en totes les circumstàncies, l'evangeli remarca els següents: la pobresa de moltes persones i col·lectius, la mansuetud, la misericòrdia, la fam i set de la justícia, la netedat de cor, el compromís per la pau, la persecució que quasi sempre comporta el compromís social a favor dels pobres.

Aquesta lluminositat es manifesta, especialment, en l'opció decidida a favor dels pobres i en el treball per a la superació de les mancances que afecten l'ésser humà. Aquestes mancances són múltiples, és a dir, d'ordre físic, psíquic, social, ecològic i espiritual.

La investigació científica, realitzada al marge dels valors i de l'ètica, contribueix a descobrir els secrets de la natura (l'astronomia, la física, la química, la biologia, etc.), i de la persona (la psicologia, la sociologia, l'antropologia, la filosofia, etc.) i, d'aquesta manera, coopera en l'evolució de la consciència humana.

Tanmateix, la investigació científica i humanista, duta a terme des de la vivència dels valors i, especialment, des de les *benaurances evangèliques, esdevingudes operatives en les obres de misericòrdia*, és un signe d'esperança per a la humanitat, en general, i per als pobres de la terra, en particular.

El testimoni dels valors evangèlics en l'interior del món científic i humanista, d'una manera silenciosa però eficaç, contribueix a donar sentit a les coses, tal com el mateix evangeli proposa quan invita els deixebles de Jesús a ser «*sal de la terra*» (Mt 5, 13).

– *L'anunci explícit de l'evangeli* consisteix a curar el dolor del món i a invitar les persones a cercar el seguiment de Jesucrist, com el camí adequat per trobar les raons d'una esperança que transcendeix l'horitzó immanent.

Evangelitzar és fer un pont entre la gent i la comunitat cristiana, de manera que al mateix temps que l'Església *irradia* la lluminositat de l'evangeli, *assimila* les llavors del Regne de Déu, que estan presents en les persones, en els ambients, en les diverses cultures i en les religions de la terra. Aleshores, evangelitzar esdevé l'experiència de compartir amb totes les altres persones el que som, amb espontaneïtat i naturalitat, d'una manera oberta i acollidora.

Aquesta actitud no té res a veure amb el proselitisme. El proselitisme és l'intent de captar persones per a l'activisme en una causa determinada. És una crida adreçada, doncs, a buscar persones que es vulguin implicar en un

projecte o en un conjunt de projectes determinats.

L'evangelització és un diàleg i una convivència entre els cristians i el món, encaminat a fer un pont entre la Creació, és a dir, totes les dones i els homes de la terra sense cap distinció, i la Revelació de Déu, manifestada al món per mitjà del Crist i dinamitzada amb la llum i la força de l'Esperit.

Evangelitzar, seguint l'estil del mateix Jesucrist explicitat en l'evangel·li, és assumir el compromís de *curar i parlar*.

Curar consisteix en l'acolliment incondicional de les persones, en la comunicació oberta i alliberadora, a compartir el que som amb els altres, a lluitar per l'alliberament de les mancances físiques, psíquiques, socials, ecològiques i espirituals del nostre món.

Parlar consisteix a oferir la Paraula com la llum que il·lumina el més profund de l'ésser i l'Esperit, com la força dinamitzadora de les aspiracions més profundes de la persona. Aquest és «*el tresor amagat en el camp*» (Mt 13, 44) que l'Església pot i ha d'oferir al món: la Paraula i l'Esperit.

Curar i parlar és el camí que condueix a l'aprenentatge de l'amor concret i convivencial, és a dir, a edificar la vida sobre la «*roca de l'ésser*» (Mt 7, 24-27), i a la vivència real de l'esperança com l'horitzó que dona sentit a les alegries i a les penes, a les esperances i a les angoixes de la humanitat del nostre temps.

4. Alguns elements dinamitzadors

No hi ha cap recepta que es pugui oferir als professors universitaris cristians per donar una resposta als reptes, als signes d'esperança i a la potenciació dels eixos vertebradors de cara a la normalització i al diàleg entre la fe i la cultura. Tanmateix, podem oferir alguns elements dinamitzadors, que hem anat descobrint entre tots, en l'experiència i la pràctica de cada dia.

Els elements que oferim són metodològics, és a dir, punts de referència per caminar des de la llibertat i la creativitat, per tal que l'experiència personal i comunitària no es perdi en l'anonimat, sinó que esdevingui patrimoni comú eclesial. Són uns suggeriments que no estan trets de la teoria, sinó de la pràctica de molta gent que des de fa temps ja està caminant vers la normalització i el diàleg.

1. El suggeriment més important de tots és la urgència de crear en cada universitat un nucli de professores i professors, o *comunitat universitària cristiana*, per tal de compartir la vida i anar madurant com a persones, tant antropològicament (necessitats biològiques, intel·lectuals, afectives i socials) com religiosament (necessitats teològiques, espirituals i pastorals), i d'una manera permanent. Aquesta comunitat ha d'ésser integrada, també, per estudiants i per altres persones de l'administració.

La comunitat a la qual ens referim, doncs, no és una nova realitat jurídica, sinó la vivència d'aquella experiència fundacional de l'Església, descrita en

els Actes dels Apòstols, en la qual es reuneixen un grup de persones a l'entorn de Jesucrist encarnat, mort i ressuscitat, per anar madurant la seva fe i poder viure-la en els esdeveniments quotidians.

L'existència comunitària cristiana, segons el llibre dels Actes dels Apòstols, es realitza en la vivència de quatre elements bàsics:

- Llegir l'evangeli i relacionar-lo amb els esdeveniments de la vida de cada dia.

- Compartir els béns, com a concreció del compromís d'amor envers les persones i, especialment, els pobres.

- Pregar o prendre consciència de la presència de Déu en tots els esdeveniments, i relacionar-se amb Déu en l'amor.

- La *fracció del pa*, o la celebració de l'eucaristia, com a memorial de Jesucrist ressuscitat i anticipació de la plenitud del Regne de Déu.

2. De l'ésser de la comunitat cristiana universitària, dels seus principis evangèlics fonamentadors i dels seus criteris de discerniment, en poden emergir un conjunt de *directrius o línies d'acció* diversificades i adequades a les necessitats de les persones concretes, dels diversos grups i de la comunitat universitària global.

A tall d'exemple, podem indicar algunes d'aquestes possibles línies d'acció, que hem extret d'experiències ja realitzades en algunes diòcesis o zones concretes:

- La realització pràctica de les resolucions del Concili Provincial Tarraconense (12, 13 i 14). És la concreció de la fidelitat a l'aplicació de les resolucions del Concili Vaticà II, trenta anys després de la seva conclusió. Aquesta directriu és una urgència de les diòcesis catalanes.

- Creació i potenciació de Centres universitaris cristians en les ciutats on hi ha universitat.

- Prendre acords institucionals entre les Universitats i les Facultats de Teologia i els Instituts superiors de ciències religioses per oferir crèdits de lliure elecció de matèries bíbliques i teològiques.

- Presència institucional a la Universitat (SAFOR), sempre que aquesta sigui possible i convenient.

- Facilitar espais oberts de pregària i de celebració de la fe, en hores adequades per a professors i estudiants.

- Endegar espais d'acollida, és a dir, d'acompanyament de les persones i d'assessorament en qüestions ètiques, d'acompanyament en la recerca religiosa i d'atenció sacramental, amb dedicació de persones preparades per a aquesta tasca.

- Promoció de grups de diàleg i comunicació interpersonal per poder compartir les necessitats de les persones i, a partir dels reptes i signes d'esperança, elaborar criteris, punts de referència i una escala de valors oberta al futur.

– Participació en els voluntariats d'acció social, tot aportant la formació intel·lectual específica per donar resposta pràctica, no solament a les conseqüències de la marginació i de la pobresa, sinó també a les causes d'aquesta marginació.

– Organitzar:

Cicles de conferències *de frontera* com, per exemple, ciència i fe, secularització i transcendència, psicologia i religió, filosofia i teologia, ètica i cristianisme, fe cristiana i transformació de la societat, creació estètica i transcendència, etc.

Seminaris interdisciplinaris de diàleg entre la fe i la cultura, per tal d'ampliar l'horitzó limitat de molts a causa de l'excessiva especialització.

Seminaris permanents sobre qüestions *de frontera*, com per exemple, la bioètica, la relació entre la ciència, la filosofia i la teologia, etc.

Seminaris de curta durada, integrats per professors i estudiants, sobre qüestions d'actualitat.

– Col·laborar amb Centres culturals cristians com, per exemple, la Fundació Joan Maragall, de Barcelona; el Centre Universitari Penyaforat, de Mallorca, o l'Institut de Recerca i Estudis Religiosos, de Lleida (IREL).

3. A banda dels elements anteriors, ens cal també una obertura a la *universalitat*, mitjançant la participació en encontres interdiocesans internacionals. Amb aquesta cooperació interdiocesana i internacional, podem aprendre molt de les experiències dels altres i, d'aquesta manera, elaborar un projecte més obert, més solidari i més universal.

La universalitat ha estat sempre un eix central de l'Església. Per això és anomenada Església catòlica. La universalitat/catolicitat, doncs, és un títol que la comunitat cristiana ha de potenciar molt i que ha de recuperar sempre.

Conclusió

El diàleg entre a fe i la cultura –l'ésser i l'acció del professor universitari– és un dels reptes més importants que actualment es planteja a l'acció pastoral de l'Església. Al mateix temps, és un *laboratori pastoral* per investigar la cruïlla actual de l'encarnació de la fe de cara al futur immediat del món contemporani. D'aquesta manera, el desafiament i la radicalitat del repte que tenim plantejat en el moment present esdevé un signe d'esperança per al futur.

El fonamentalisme, o la puresa perillosa *

ANTONI BENTUÉ, teòleg laic. Professor de la Universitat Catòlica de Santiago de Xile.

El terme *fonamentalisme* s'acostuma a associar avui en dia a fanatismes dualistes pseudoreligiosos provinents sobretot de l'extrema dreta islàmica, responsable d'atemptats brutals i indiscriminats com a pretesa aplicació d'una *guerra santa* contra l'imperialisme satànic occidental, liderat pels Estats Units. No hi ha dubte que aquesta és la manera més irracional que pot prendre el fonamentalisme. Però aquí es tracta de reflexionar sobre aquest concepte a l'interior de la nostra tradició cultural cristiana i catòlica. És el que intentaré en els quatre punts següents.

Fonamentalisme catòlic

El terme *fonamental* indica pròpiament el caràcter bàsic i, per tant, d'importància essencial d'un determinat aspecte de la realitat o d'una idea. Així, la part de la teologia denominada *fonamental* es refereix a la reflexió sobre les categories més fonamentals de la teologia, els supòsits bàsics que sustenten tota reflexió teològica ulterior i que, per això mateix, han d'estar ben *fonamentats*. Aquestes són les ca-

tegories de Revelació i Fe, el significat teològic de les quals és objecte de la fonamentació que solia anomenar-se *apologètica*.

Tal com ho expressa el text clàssic de la primera carta de Pere: «*Estigueu sempre disposats a fonamentar* (pros apologistes) *o a respondre per la vostra esperança davant qui us ho demani.*» (1 Pere 3,15).

Ara bé, quan aquesta resposta fonamentadora deriva en el *fonamentalisme*, el terme adquireix un significat diferent i quasi contradictori amb l'autèntic sentit apologètic de *fonamentació*. Fonamentalisme és, doncs, l'actitud mental i *visceral* que tendeix a identificar el contingut de la pròpia creença com un tot que s'ha d'assumir de forma integral (d'aquí també la seva relació amb el concepte d'*integrisme*), sense interpretacions *relativitzadores* de cap mena.

En l'àmbit protestant es va accentuar un fonamentalisme bíblic, a partir del concepte de *sola scriptura*, amb què Luter havia reaccionat contra la tradició catòlica i el seu Magisteri.

* Reflexió publicada en castellà a El Mercurio, de Santiago de Xile, el diumenge 13 de setembre de 1998. Traducció al català per Núria Riera.

Així mateix, l'Església catòlica també feia ús d'un concepte fonamentalista de l'Escriptura que la va dur a condemnar, quasi fins a provocar-li la mort, Galileu Galilei.

Però per *fonamentalisme catòlic* s'entén sobretot la postura de l'Església en contra dels moviments il·lustrats racionalistes dels segles XVIII i XIX. Identificats sovint amb la *modernitat* o el *racionalisme modern*, que es caracteritza per la primacia de la raó crítica com a únic criteri per avaluar la validesa de tota suposada realitat o veritat.

Paradoxalment, l'ús d'aquesta crítica racional, a causa de la presa de consciència dels *a priori* espais temporals que marquen sempre els nostres coneixements, havia dut Kant a una postura agnòstica respecte de la possibilitat humana de conèixer efectivament el que és real (*noumenon*), més enllà del que apareix (*fenomen*) en l'observació del subjecte.

És davant aquest agnosticisme que determinades postures catòliques van derivar en un fideisme (no et fiïs de la raó, només *creu*), que també va adquirir la forma de *tradicionalisme*, per la lògica següent: ja que la raó pot portar a l'agnosticisme racionalista, d'una banda, i per evitar caure, de l'altra, en un tipus de fideisme luterà (la *sola fe*, fundada en la *sola escriptura*), el més segur és atènyer-se a la tradició, amb totes les seves institucions i els seus sistemes de veritat. En la seva forma més estricta, aquest *tradicionalisme* catòlic postulava que hi va haver una revelació primitiva, donada per Déu als nostres primers pares (Adam i Eva),

per ser transmesa de generació en generació a tots els homes. Aquesta revelació és necessària perquè els homes tinguin no solament el coneixement segur de les veritats d'ordre sobrenatural, sinó també per adquirir el coneixement de les veritats d'ordre metafísic, moral i religiós. D'aquesta manera, la tradició amb les seves institucions sociopolítiques (basades en la monarquia) i els seus criteris d'ètica natural, contenia la veritat, que mai no podrà ser canviada sense atemptar contra la voluntat de Déu, revelada ja des del començament de la humanitat.

Així doncs, segons el fonamentalisme tradicionalista, les coses són veritables només en la mesura que són tradicionals. És per això que no s'ha d'escollar la raó quan pretén imposar veritats alienes a la tradició, i només és correctament interpretada per l'Església tradicional. El cas recent més conegut d'aquesta actitud va estar representat per monsenyor Lefebvre, el qual a partir d'aquest concepte de *tradició* no va reconèixer com a vàlid el Magisteri suprem catòlic vigent del Vaticà II.

Segons l'actitud del fonamentalisme tradicionalista, tota relativització de les veritats tradicionals sobre el món o sobre l'home i la societat, provocada per la racionalitat moderna, ha de ser combatuda. La veritat és una sola, absoluta i integral, de tal forma que tota la fe catòlica rebuda de la tradició cristiana, com a culminació de la tradició fundada en la suposada revelació primitiva, és igualment fonamental.

Aquesta actitud antiracionalista i, per tant, antimoderna, va ser recolza-

da, algunes vegades, pel Magisteri papal de finals del segle passat, particularment en l'encíclica de Pius IX *Quanta cura*, que culmina amb el famós *Syllabus*, en el qual es rebutja tota innovació en l'ideal tradicional de cristiandat. Per això «sigui anatema qui digui que l'Església s'ha de separar de l'Estat i l'Estat de l'Església» (n. 55), o bé «qui digui que cal proclamar i observar l'anomenat principi de no-intervenció» (n. 52). I els vuitanta anatemes del *Syllabus* culminen amb aquesta condemna global: «Sigui anatema qui digui que el Romà Pontífex pot i ha de reconciliar-se i transigir amb el progrés, amb el liberalisme i amb la civilització moderna» (n. 80).

Tanmateix, el Concili Vaticà I va defensar la capacitat que tenia la raó per conèixer veritats, fins i tot d'ordre metafísic i religiós, autònomament i amb certesa: «La mateixa Santa Mare Església sosté i ensenya que Déu, principi i fi de totes les coses, pot ser conegut amb certesa per la llum natural de la raó humana partint de les coses creades...» (DS 1785).

Però no per això aquesta raó natural va ser reconeguda com a criteri de la bondat del diàleg amb la racionalitat moderna. De fet, a principis del segle xx, el papa sant Pius X va rebutjar amb fermesa tota infiltració de la mentalitat moderna en el pensament catòlic. Així, en l'encíclica *Pascendi* (1907) descriu amb una agror sovint feridora aquestes infiltracions, i les inclou sota el nom genèric de *modernisme*. I així, tota forma de comprendre la fe catòlica que no es correspongués amb el model *fonamentalista* sovint

era titllada de *modernista* i rebutjada com a herètica o, si més no, com a sospitosa.

L'any 1943, a causa de les imputacions de *modernistes* que es van fer a grans pensadors catòlics, sobretot exegetes eminents com el pare Lagrange, fundador de l'Escola Bíblica de Jerusalem, el papa Pius XII, en l'encíclica *Divino afflante spiritu*, que constitueix l'inici de la superació del fonamentalisme bíblic per part catòlica i el reinici del diàleg de l'Església amb la raó moderna, surt en defensa dels exegetes catòlics moderns: «Que tots els fills de l'Església tinguin present que els esforços d'aquests valents operaris de la vinya del Senyor han de jutjar-los no solament amb justícia i equanimitat, sinó també amb summa caritat, i han d'estar molt lluny d'aquest esperit poc prudent que jutja que cal rebutjar tot el nou o si més no considerar-lo sospitós. I que tinguin en compte, quant a les normes i les lleis donades per l'Església que tracten de les coses de la fe i dels costums, que són molt poques les coses el sentit de les quals hagi estat declarat per l'autoritat de l'Església (...) Queden, doncs, moltes coses, i molt greus, en l'examen i l'exposició de les quals pot exercir-se i s'ha d'exercir lliurement l'enginy i l'agudesia dels intèrprets catòlics» (n. 25).

Veritat absoluta i puritanisme

La perspectiva antiracionalista i, per tant, antimoderna, pròpia del fonamentalisme, tendeix a identificar la Veritat amb determinades formulacions

d'aquesta Veritat, sense assumir el criteri profundament tradicional de l'*analogia* del llenguatge de la fe. Fa ús, així, d'un concepte unívoc de les formulacions dogmàtiques, i fins i tot de les formulacions religioses tradicionals, com si es tractés de veritats objectives absolutes per si mateixes, desvinculades del subjecte creient per a la *salvació* del qual han estat formulades i al qual li són imposades des de fora, encara que ell les percebi sovint quasi com a arbitràries i sense cap correlació amb els problemes reals que afecten la seva pròpia existència. Com si aquestes veritats, identificades amb la seva mateixa formulació, fossin adequacions exactes dels conceptes religiosos amb les realitats transcendents a les quals es remeten, imposant-les, a més, com un tot d'igual importància i obligatorietat per al creient, atès que tot és igualment *fonamental*.

Davant aquesta actitud, el papa Joan Pau II, en l'encíclica *Unitatis Redintegratio* destacà que «*hi ha un ordre o jerarquia de les veritats de la doctrina catòlica, atès que és diversa la seva connexió amb el fonament de la fe cristiana*» (UR 11).

Contra el perill d'una concepció fonamentalista de la veritat expressada en les formulacions dogmàtiques o doctrinals, el Catecisme de l'Església catòlica observarà també agudament: «*Cal purificar contínuament el nostre llenguatge de tot allò que té de limitat, d'expressió per mitjà d'imatges, d'imperfecte, per tal de no confondre el Déu inefable, incompreensible, invisible, inabastable amb les nostres representacions humanes*» (n. 42).

I, precisament per això, just abans de començar la presentació de les fórmules dogmàtiques del Credo, el mateix Catecisme adverteix: «*No creiem en les fórmules, sinó en les realitats que aquestes expressen i que la fe ens permet 'tocar'.* L'acte de fe del creient no acaba en l'enunciat sinó en la cosa enunciativa» (n. 170).

El tradicionalisme catòlic comporta, alhora, una concepció de l'ecclesiològia autosuficient i marginadora, entenent la fórmula *fora de l'Església no hi ha salvació* en el sentit exclouent: només se salven els que comparteixen les *veritats* i les pràctiques transmeses exclusivament per l'Església catòlica, tenint com a garant quasi exclusiu el seu Magisteri. Així, doncs, ser *fidel* catòlic tendeix a significar l'obediència al Magisteri, al qual se li assigna el monopoli de la *veu*, deixant de banda l'obligació moral que les persones adultes tenen d'assumir la fe raonablement i en consciència.

Davant això, l'ecclesiològia del Vaticà II (*Lumen gentium*) destaca que, en primer lloc, l'Església és un poble de Déu en igualtat de comunió i participació, amb carismes diferents, incloent-hi el Magisteri com a carisma o ministeri de conducció al servei de tot el poble de Déu; i és en la totalitat d'aquest poble de Déu on radica la Veritat rebuda per la Revelació (LG 12). I encara més, aquesta Església explícita dels batejats no té el monopoli de la veritat, hi ha *llavors del Verb* fora de l'Església catòlica i de les esglésies cristianes. Per això, el concili va reconèixer el valor de les religions

no cristianes (*Nostra Aetate*). I fins i tot hi ha veritat i valor en tots els homes de bona voluntat, encara que no estiguin adscrits a cap religió: *«Això serveix no solament per als cristians, sinó també per a tots els homes de bona voluntat, en el cor dels quals obra la gràcia de forma invisible (és a dir, al marge de la mediació sacramental explícita). Crist va morir per tots, i la vocació suprema de l'home en realitat és una de sola: la divina. En conseqüència, hem de creure que l'Esperit Sant ofereix a tothom la possibilitat que, de la manera no-més coneguda per Déu, s'associï al misteri pasqual»* (*Gaudium et spes*, 22); donat que *«la consciència és el nucli més secret i el sagrari de l'home, en el qual aquest se sent a soles amb Déu, la veu del qual ressona en el recinte més íntim d'aquella. És la consciència la que de manera admirable dóna a conèixer aquesta llei, el compliment de la qual consisteix en l'amor de Déu i del pròxim. La fidelitat a aquesta consciència uneix els cristians amb els altres homes per buscar la veritat i resoldre amb encert els nombrosos problemes morals que es presenten a l'individu i a la societat»* (GS 16).

El fonamentalisme catòlic se sentirà incòmode amb aquest obertura intolerable del destí universal de la veritat i de la Gràcia divina, així com de la dignitat inalienable de la consciència de cada persona. Però aquesta és l'autèntica fe catòlica i el veritable sentit de la catolicitat, és a dir, la seva *universalitat*.

Relativisme ateu i monoteista

El racionalisme modern postkantà, particularment a partir de Nietzsche, va excloure Déu com a criteri transcendent de la veritat i de l'acció ètica. Amb la mort de Déu, la veritat i el valor resulten autònoms, motivats únicament per la raó i la voluntat de poder de l'home. I, com que no existeix un fonament absolut o transcendent dels valors, és la mateixa llibertat de l'home la que els determina. Aquesta llibertat crea els valors, relatius a la lliure decisió de cadascú.

Davant aquest relativisme, derivat de l'absència de fonament transcendent, els creients podem intentar mantenir, i fins i tot imposar, els valors tradicionals contra vent i marea, basats en una suposada fidelitat a l'única i absoluta veritat exclusiva del monoteisme catòlic, encara que en determinades situacions culturals noves ja no es vegi el sentit d'alguns aspectes rebuts de la pròpia tradició religiosa o moral. És també aquest concepte de monoteisme el que ha donat lloc al fet que sovint les religions monoteistes hagin estat precisament les més absolutistes i intolerants, ja que en identificar l'únic Déu com el meu o el del meu grup ètnic o cultural, fàcilment puc legitimar barbaritats marginadores d'altres, en funció de les pròpies conveniències del grup.

D'aquí que el clima cultural propi de la *postmodernitat* inclogui també la crítica a l'absolutisme monoteista i la preferència per diverses formes de politeisme, ja que aquest apareix com a menys absolutista i més tolerant: que

cadascú tingui el seu déu, mentre no pretengui imposar-lo als altres.

Tanmateix, el monoteisme autèntic no és l'absolutista, sinó que, molt al contrari, implica precisament un criteri radicalment relativitzador. *Déu és un* significa que només hi ha una substància absoluta, que consisteix en l'únic que Déu és: l'Amor gratuït, que la teologia trinitària identifica amb la persona de l'Esperit Sant, o Gràcia increada. El do teològic de la fe, que és la persona de l'Esperit de Déu en l'home, fa precisament que la fe s'identifiqui amb la caritat, no marginadora de ningú: «*La caritat és pacient, és servicial, és bondadosa, no té enveja, no es vanaglorieja, no s'enorgulleix, ni és insolent, no busca el propi interès, no s'irrita, no té en compte el mal, ni s'alegra amb la injustícia, sinó que s'alegra amb la veritat; tot ho disculpa, tot ho creu, tot ho espera, tot ho suporta*» (1C 13, 4-7). Així, doncs, totes les altres veritats o comportaments pràctics i fites humanes de qualsevol tipus són *relatius* a aquest únic absolut de gratuïtat. Un valor o una veritat determinada es valida com a tal només en la mesura que tingui a veure amb la gratuïtat. «*Tota la llei i els profetes es resumeixen en això*». Sant Agustí expressava això mateix amb la seva famosa frase: «*Estima i faràs el que vulguis*». La teologia clàssica ensenya el mateix en considerar que la forma de tota virtut és la caritat. És a dir, tot és relatiu a ella, única constitutiva de la substància eterna i immutable de Déu. És per això que «*si jo tinguéssiu el do de la profecia i conegués totes les coses secretes amb tota mena de coneixements i tinguéssiu tanta fe*

com per traslladar muntanyes, però no tinguéssiu caritat (agape), no seria res» (1C, 13,3).

El perill purità

La puresa marginadora i sectària és antievangèlica.

L'experiència espiritual feta pel Jesús històric, tal com ens és transmesa pels evangelis, i que reflecteix el caràcter propi del seu messianisme (la seva unció per l'únic esperit de Déu), mostra una concepció de la puresa o la justícia no funcional a cap mena de puritanisme marginador, el qual sempre va aparellat amb el fonamentalisme.

Així, la puresa practicada pels essenis de Qumran, els quals amb el seu aïllament de la font i els seus rituals de purificació mitjançant l'aigua pretenien assegurar la pròpia justícia que els constituïa com la comunitat dels justos on irrompia el Messies Just, els portava a excloure de la seva assemblea tots els *tarats*: coixos, manxols, bornis, cecs, sords, muts, leprosos..., ja que cap d'ells és digne d'estar en la presència dels àngels de santedat (Regla de les dues columnes).

En contrast amb això, Jesús es va envoltar precisament de deixebles *ignorants de la Llei* (pescadors, publicans) i va acollir especialment els coixos, manxols, cecs, sords, muts, leprosos..., i a més va advertir: «*Procureu no menysprear cap d'aquests petits, perquè us dic que els seus àngels veuen el rostre de Déu*» (Mt 18,10).

És precisament aquesta actitud antipuritana de Jesús la que el va portar a distanciar-se dels rituals purificadors exteriors: *«Menjar alguna cosa que ve de fora, amb les mans sense purificar no embruta l'home, ja que va a l'estomac i d'allà a l'excusat... El que embruta és el que surt del cor»* (Mc 7, 17-23), i això mateix pot estar en l'arrel del conflicte de Jesús amb Joan Baptista, el qual, potser per la seva proximitat a la comunitat essènia de Qumram, esperava actituds més radicals i excloents per part del Messies (*«Ja està la destrala posada a l'arrel de l'arbre... I Ell té la força per separar el gra de la palla»*, Mt 3, 10 i 12). En assabentar-se, en canvi, de les obres que feia Jesús, amb actitud pacient i no puritana, li va entrar el dubte respecte del seu messianisme i *«envià els seus deixebles a preguntar-li: Ets tu qui havia de venir o hem d'esperar algú altre?»* (Mt 11, 2-3). Per això Jesús li va respondre amb la inversió de la llista dels exclosos de la comunitat dels *purs* essenis: cecs, coixos, sords, muts, leprosos... són precisament els receptors de l'anunci del Regne. I va concloure aquesta llista amb un advertiment per a Joan, així com per a tota actitud puritana: *«Feliç qui no s'escandalitzarà de Mi per això»*, acabant la resposta al Baptista amb aquesta afirmació desconcertant: *«Que el més petit en el Regne és més gran que Joan»* (Mt 11.11). Perquè *«si la vostra justícia no sobrepassa la dels escribes i fariseus, no entrareu al Regne dels cels»* (Mt 5,20). Així mateix, té expressions gairebé escandaloses adreçades als grans sacerdots i ancians del poble que objectaven la seva tolerància: *«Us asseguro que els pu-*

blicans i les prostitutes us precedeixen en el Regne de Déu» (Mt 21,31). La qual cosa no significa: visca la prostitució!, sinó: mori el puritanisme marginador!

És el mateix contrast establert per Jesús a la casa del fariseu Simó, que mormola perquè no ha fet els ritus de purificació i es deixa contaminar per una dona impura. Jesús inverteix el criteri de *justícia*: aquesta no es mesura a partir de les obres puritanes de l'home, sinó a partir de l'amor gratuït que Déu comunica en permetre experimentar a l'home el perdó de Déu (cf. Lc 7, 36-50).

El tipus de comprensió fonamentalista de la veritat estigué a la base dels criteris repressius propis de tots els puritanismes dualistes dels qui s'autoidentificaven com els *bons*, marginant els que no formaven part d'aquest grup privilegiat d'*il·luminats*, com els *dolents* o *no tan bons*.

Aquesta tendència puritana havia marcat ja, des dels mateixos inicis del cristianisme, els moviment *gnòstics*, els quals pretenien tenir la gràcia divina i, per tant, ser els bons, estimats per Déu, predestinats per conèixer en què consisteix la veritat, autoconsiderant-se com a criteri per discernir *bons* i *dolents*, coneixedors de la veritat o enganyats per l'error. Contra ells anava adreçada la primera carta de Joan, en ubicar la substància en l'Amor gratuït: *«Qui no estima no coneix (gnosis) Déu, perquè Déu és Amor (Agape)... A Déu mai ningú no l'ha vist. Si ens estimem els uns als altres, Déu és en nosaltres i el seu amor ha arribat en*

nosaltres a la seva perfecció» (1 Jn 4,6, 12-14).

El fonamentalisme purità sempre és dualista; separa els *bons* dels *dolents*, i els considera persones quasi *substancialment* distintes i amb drets radicalment diferents, confonent sovint el criteri de la veritat i del bé amb una ideologia de grup, marginadora i hipotasiada com a intocable. Aquest puritanisme és el que va determinar, al

llarg de la història de l'Església, el sorgiment de tota mena de grups *catòlics*: donatistes, pelagians, càtars, janse-nistes..., com també els abusos de la Inquisició i les guerres fraticides de religió.

I ha estat sempre basant-se en l'actitud antipuritana de Jesús, que l'Església ha rebutjat finalment totes aquestes formes de fonamentalisme sectari.

La comunicació al servei de l'evangelització

Manuel Simó Tarragó, periodista i prevere

Dins de la col·lecció *Pastoral avui*, Editorial Claret, amb la col·laboració del Centre d'Estudis Pastorals de les diòcesis catalanes (CEP), acaba de publicar aquest llibre que vol ser un instrument que ajudi tots els evangelitzadors i evangelitzadores a ser millors comunicadors de la bona notícia del Regne de Déu.

Comunicar i comunicar-se és un art, un ofici, i les arts i els oficis s'aprenen. I si és important tenir quelcom a dir (saber), no ho és menys saber com dir-ho (saber fer).

El podeu demanar al CEP - 08002 Barcelona
Rivadeneyra 6, 3r.

Telèfon 93 317 48 58 - Fax 93 302 51 09

El preu és de 1.000 pessetes

Altres títols d'interès a la mateixa col·lecció
Del Vaticà II al Concili Provincial Tarraconense
Josep M. Rovira Belloso

1.450 pessetes
Comandes al CEP

Aquest treball és, tal com va quedar anunciat (vegeu Quaderns de Pastoral número 165, pàgines 47-63), la segona part del titulat Es consuma la divisió del bisbat de Lleida. Amb aquestes dues aportacions, Quaderns de Pastoral tanca ara per ara la seva reflexió sobre aquest lamentable esdeveniment.

Consumada la segregació del bisbat de Lleida, ara li toca al Patrimoni (i II)

ANTONI SERRAMONA, de l'Oratori. Antic coadjutor de Fraga.

Al llarg d'aquest estiu de 1998, a mesura que anava recollint i ordenant informació per a la continuació de l'article *Es consuma la divisió del bisbat de Lleida (I)* (vegeu *Quaderns de Pastoral* núm. 165, de juliol-setembre de 1998) ha esclatat amb tota la força la polèmica previsible sobre el patrimoni artístic del Museu Diocesà de Lleida, a partir del Decret de la Nunciatura Apostòlica de Madrid, de data 29 de juny de 1998, ja publicat en l'article citat d'aquests *Quaderns*.

Quan escric aquestes ratlles, i a mesura que vaig seleccionant la multitud d'opinions, reflexions, manifestos i cartes als diaris, etc., no sé quin serà el veredict del recurs que el bisbe de

Lleida ha presentat a la Congregació de Bisbes –actualment presidida pel dominicà brasiler Card. Lucas Moreira Neves– ni si, a la vista del resultat, el bisbe de Lleida voldrà o li caldrà presentar un nou recurs –en aquest supòsit, definitiu– a la Signatura Apostòlica, instància judicial suprema de la Santa Seu.

En tot cas, m'atreveixo a dir-hi la meua en forma de conclusions provisionals que tot seguit miraré de justificar.

1. En primer lloc, el bisbe de Lleida no solament ha fet bé de presentar recurs a Roma, sinó que, en cas que el veredict li sigui contrari, hauria de

recórrer, segons la meua modesta opinió, a la instància superior. Per això hi ha el Dret Canònic que preveu aquestes eventualitats i per això hi ha les instàncies de la Cúria romana. Naturalment, si s'escaigués, diria el mateix al bisbat de Barbastro-Montsó. No és pas per un afany de perllongar el tema, sinó per correcció del procediment. Ho repeteixo: per això hi ha el Dret, les congregacions i els recursos previstos. No representa cap desmèrit recórrer-hi. És un dret i, potser, un deure. No crec que treure'n aquesta conclusió vulneri el principi de la comunió eclesial. Les discrepàncies són formes, potser incòmodes, de corresponsabilitat.

2. Des de Lleida i des de qualsevol altre indret, l'adhesió al manifest que han promogut Òmnium Cultural i altres entitats de les comarques de ponent, en què es demana amb gran sensatesa la unitat de les comarques de ponent i del patrimoni cultural, tal com havia estat fins ara, no és cap interferència. Potser només, a hores d'ara, resultarà una mostra testimonial i perfectament ineficaç. Constató una excessiva prudència, un desconeixement o poc interès per part d'entitats i persones pel que fa al ressò que el manifest ha tingut a la Catalunya interior. Aragó, amb tot el dret, s'ha mogut amb més prestesa i consens.

No s'hi val a dir, com m'ha confesat algun parlamentari de Catalunya que, tractant del tema, «no s'havien recordat d'invocar el criteri de la Unesco sobre la unitat dels museus». Tampoc no s'hi val a escriure amb molt poca autoestima que els catalans «no més ens hem mogut quan ens han to-

cat el patrimoni». Senzillament, ni és cert ni és tota la veritat.

3. Tampoc no s'hi val invocar el savi principi jurídic que diu: *res clamat ad dominum* (que vol dir: *s'han de retornar les coses al seu amo*), perquè l'aplicació d'aquesta sentència —que evoca la *restitució, en el cas de furt*— implicaria acceptar que hi ha hagut furt, robatori o apropiació indeguda. No és, ni de bon tros, el cas de les peces artístiques conservades i preservades, justament, d'espoliacions o malvendes, al Museu de Lleida, fundat pel bisbe Messeguer fa més d'un segle. No es pot dir que no ha existit mai el museu. Sóc testimoni, amb molts altres companys de seminari a Lleida, que el museu, per manca d'un altre lloc adient, estava ubicat a la planta baixa del Seminari menor, ala esquerra, segons es mira des de la rambla d'Aragó, i que el seminarista major, encarregat del museu, tenia permís explícit del bisbe, ratificat pel senyor rector, de sortir de qualsevol acte comunitari —capella, classes, refetor, etc.— per atendre els possibles visitants del museu. (En pot donar testimoni, entre altres, el monjo director del Museu de Montserrat que, durant anys, en va ser l'encarregat. Un home que, per cert, és nascut a la Franja de Ponent.) Que no es digui que hi ha hagut espoliació, apropiació indeguda i, menys encara, robatori. O que no hi havia Museu. Els anys quaranta i cinquanta, quan no teníem ni catedral ni casa del bisbe, on volíeu que es guardessin les peces? Si us plau!

4. No sóc amic de retreure al Nunci apostòlic de Madrid, actualment Mons. Lajos Kada, signant del Decret

sobre la transferència dels béns artístics procedents de la Franja al nou bisbat, ni les seves informacions, ni els seus coneixements, ni les competències de la seva funció o de les comissions d'experts que hagi nomenat. Però no puc deixar de retreure el que per a mi representa una flagrant contradicció: en una entrevista a *Catalunya Cristiana* (núm. 991, de 17 de setembre de 1998), després de les festes de la Mare de Déu de la Cinta, a Tortosa, i preguntat sobre el cas de Tortosa-Castelló, acaba dient: «*considero que s'ha d'insistir en tot allò que ens uneix per sobre del que ens separa*». Si us plau, senyor Nunci, si acabeu de separar el que ens unia!, primer executant uns decrets que ja us vau trobar fets, i ara amb un altre que disgrega encara més. Com pot ser?

Senyor Nunci: des del Congrés Eucarístic Internacional de Barcelona el 1952 i des del subsegüent Concordat de la Santa Seu amb l'Estat espanyol han passat molts dies i hi ha hagut canvis substancials tant a l'Església com al món, i també a l'Estat espanyol. V.E. és una anella més, la darrera, fins avui, que s'ha trobat aquest tema sobre la taula. Que l'hagi resolt com ho ha fet no li ho retreuré. Però no li estranyi que el seu procediment i les seves paraules provoquin estranyesa o, més encara, una reacció d'estupor, desencís o discrepància, des del país on escric.

5. Entenc que una cosa és la *provenença o origen* de les obres d'art i una altra el títol de propietat. No se quina és la solució. Feina per als experts. Però tinc entès que alguna obra que reclama Montsó provenia de la Seu

Vella de Lleida. Em pregunto si és Lleida qui ha de demostrar la seva propietat o són els altres els qui han de provar que en són els titulars.

Posats en aquest terreny faria una proposta irònica i grotesca: per què no reclamar que la Catedral de Roda de Ribagorça sigui transportada, pedra per pedra a l'altra banda dels límits provincials, dins la mateixa comarca, o plantada a les Garrigues o al Segrià?

O aquesta pregunta: a quin preu i amb quina escriptura va adquirir Montsó la campana major d'Alguaire i que sona a la concatedral de Santa Maria del Romeral? Aquesta adquisició es va fer cap als anys seixanta o setanta. A l'arxiu parroquial de Sant Sadurní d'Alguaire no hi consta res.

6. Si poguéssim donar un consell als promotors de l'afer, amics molts d'ells —eclesiàstics, ciutadans rasos o polítics—, d'Aragó, els diria que no es facin coresponsables de certes afirmacions que s'han publicat en diaris o revistes i que m'abstinc de reproduir. Només deixo indicat que a l'*Heraldo de Aragón*, del 30 de gener de 1998, en un reportatge a tota plana a l'interior es fan afirmacions duríssimes i injustes sobre la divisió del bisbat i sobre la nova batalla, la del patrimoni artístic. I també a la revista *Siete de Aragón*, núm. 184, de 16-22 de març de 1998, la portada duu el títol: *El expolio va bien* i al seu interior, ple d'expressions ofensives, destaca el títol: *Eric el Malla o Malla el belga?* Ja està tot dit.

7. No se quina solució adoptarà la Congregació Romana dels Bisbes o, si

s'escau, la Signatura Apostòlica. Però se'n poden preveure algunes:

a) Que les obres procedents de la Franja retornin al seu lloc d'origen. (quin fóra aquest lloc? Un museu a Barbastre o Montsó que no existeix? Les parròquies presumptament titulars? Tamarit de Llitera o Fraga, que s'han ofert?). En tot cas la solució desplauria i fóra un greuge per a Lleida.

b) Que tot es quedi a Lleida, tal com fins ara. Desplaurà a Barbastre-Montsó i a l'autonomia d'Aragó.

c) La solució salomònica de partir per la meitat. (Fos quin fos el criteri, em semblaria aberrant i, n'estic segur, també desplauria a tothom.)

d) No li calen consells a la Santa Seu, perquè és sàviament experta en la fórmula del *dilatta*. Per un temps indefinit o indicant terminis de 50 o 100 anys. (D'aquesta manera, posant temps entremig, s'apaivagarien les passions i els estira i arronsa d'ara; els dos bisbes, pràcticament emèrits, es podrien jubilar amb pau i concòrdia; i els seus successors no veurien hipotecat el seu nou pontificat amb la llosa d'aquest enutjós contenciós.)

Però no puc deixar de preveure una altra possibilitat. Si s'accepta el plantejament de la unitat sociocultural i lingüística de les comarques i s'accepta també que sempre serà imprescindible la col·laboració pastoral, per què no idear un tipus de museu en què tinguin cotitularitat els dos bisbats i, si cal, els consells comarcals o altres entitats?, a

l'estil del que encara passa amb l'Arxiu de la Corona d'Aragó, en el qual participen, per dret propi, en el terreny civil, tres autonomies. En aquesta hipòtesi només quedaria per concordar el lloc i els replecs derivats de la fórmula consensuada.

(Llegeixo a *La Mañana* de Lleida, amb data divendres, 9 d'octubre de 1998, una nota que diu: «*Omñium cultural acceptaria un Museu Diocesà consensuat. I afirma que coincideix amb una proposta del paer en cap de Lleida, Antoni Siurana, per bé que aquesta possibilitat s'hauria de debatre amb el Patronat del Museu.*») M'ha resultat una notícia agradable, pel que he dit fins ara.

Arribats a aquest punt de les consideracions-conclusions personals, caldria donar una mica de cos a l'aportació que m'he proposat. Ho faré amb els següents punts:

1. Enumeració del tractament que *Quaderns de Pastoral* ha fet del tema al llarg de trenta anys. Afegint-hi alguna observació del context o moment, i completant-ho amb alguna altra aportació escrita.

2. Relectura del Document de Nunciatura de 29 de juny de 1998.

3. Repàs d'alguns articles de premsa, particularment significatius, i d'iniciatives que s'han produït al llarg de l'estiu. Per acabar amb una paraula de concòrdia que ajudi a avançar en el futur entre comarques properes i bisbats germans.

1. El tractament del tema de la Franja a *Quaderns de Pastoral* al llarg de trenta anys.

1.1. Des del núm. 1, amb el nom de *Presbyterium* (Ed. Nova Terra, 1966) fins al núm. 10, ja amb el nom definitiu de *Quaderns de Pastoral* hi ha sovint referències que no deixen de tenir interès, donat el caràcter d'eina pastoral de la revista que progressivament continuarà, agermanada, passats els anys, amb el Centre d'Estudis Pastorals de les diòcesis catalanes.

1.2. El tractament al llarg dels anys:

– *Número 11, d'abril de 1971.* Hi ha diversos articles, entre ells: *Primera plana*, crònica de J. M. Totosaus i un article de J. Vallverdú.

– *Número 56, de desembre de 1978.* Important comentari, als 4 vents, de J. M. Totosaus.

– *Número 64-65, de desembre de 1980.* Crònica de X. Batiste (toca transversalment el tema).

– *Número 71, de juny de 1982.* Crònica de J. Montanya.

– *Número 91-92, de novembre de 1985.* Número important dedicat a la normalització lingüística. (Tres contribucions sobre la Franja de Ponent, de X. Batiste, J. Becana i V. Beltran.) L'aportació dels de Lleida inclou la *Declaració de Mequinensa*, de data 1 de febrer de 1984. També inclou un estudi sobre *Una nova reestructuració de les diòcesis catalanes*, de J. Soler Amigó.

– *Número 96, de juliol de 1986.* Tot el número està dedicat a *La llen-*

gua de l'Església a Catalunya, el País Valencià i les Illes. És de destacar l'informe de J. M. Totosaus i S. Bardulet sobre la situació a Catalunya. També la crònica de J. Montanya, de Lleida, encara que més tangencial.

– *Número 109, d'octubre de 1988.* Breu crònica de J. Montanya en què es comunica la signatura del Patronat del Museu Diocesà i Comarcal.

– *Número 118, de juliol de 1990.* Breu crònica de J. Montanya en què es comunica el nomenament de dos vicaris de Pastoral –de la Franja tots dos– per a Aragó i per a Catalunya.

– *Número 132, de desembre de 1992* (dedicat al proper Concili Provincial Tarraconense). Crònica de J. Collell, de Lleida, sobre la Franja, en forma de paràbola.

– *Número 142-143, de juliol de 1994.* Crònica de J. Collell, amb un clar avís de la tempesta que està apunt d'esclatar.

– *Número 148-149, de juliol de 1995.* Diversos articles sobre Catalunya com a unitat pastoral arran del Concili.

No oblidem que el Decret de Roma sobre la segregació de la Franja porta data del 15 de juny de 1995. I l'Acta d'execució, de 17 de setembre del mateix 1995.

– *Número 150, d'octubre de 1995.* Crònica de X. Batiste sobre la Universitat d'Estiu de Prada de Conflent.

– *Número 156, d'octubre de 1996.* Crònica de X. Batiste.

– *Número 159, d'abril de 1997.* Crònica de X. Batiste que ja preludia el tema del patrimoni artístic.

– Número 161, de novembre de 1997. Crònica i cronologia de X. Batiste sobre el bisbe Ramón Malla, que compleix 75 anys. Dedica al tema un paràgraf important.

El 29 de juny de 1998 es publica el Decret de la Nunciatura de Madrid en què s'exigeix la devolució del patrimoni artístic, entre altres punts que analitzarem.

– Número 165, de juliol-setembre de 1998. Es publica l'article *Es consuma la segregació (I)*, d'A. Serramona.

1.3. Fins aquí la recensió, que de ben segur no és exhaustiva, del tractament que aquests *Quaderns* han fet del tema. Són molts més els articles i les revistes que l'han tractat a fons.

Vull recordar-ne alguns:

– Joan Busquets a *Punt Diari*, de Girona, el 21 de febrer de 1981. Ve a dir, justificadament, que «com menys canvis, millor».

– Josep Lladonosa Pujol i Mateu Freixes a *Qüestions de Vida Cristiana*, d'octubre de 1979. Dues visions profètiques, per bé que una mica contrapuntades. (Van ser dues comunicacions escrites i presentades a les Jornades del Centre Eiximenis-Pax Romana, a Lleida, el mes de maig anterior.)

– Ramón Mesalles i Rosa Villanova a *Qüestions de Vida Cristiana*, número 175, de febrer de 1995. (Tot el número tracta del seminari *Pensament feble i projecte nacional*, que va tenir lloc a Prada).

– Ramon Malla Call. Diverses entrevistes publicades als diaris *La Mañana*, *Segre* i *La Vanguardia*, reproduïdes al *Butlletí Oficial del Bisbat de Lleida* (des de 1994).

Cal deixar constància que s'han fet ressò, d'una manera o una altra, les revistes *Foc Nou*, *Ecclesia*, *Palabra*, *Vida Nueva*, *El Pregó* i segurament moltes altres. (No he pretès fer una relació exhaustiva, ni podria fer-la, encara que sí que he de fer constar que aquí o allà he trobat notícies secundàries, però complementàries per entendre i seguir el fil dels esdeveniments.)

Tampoc esmento, només de passada, informacions com les que dóna el sempre ponderat J. M. Espinàs al seu llibre *A peu per la Llitera* on no menciona el tema, encara que sí que ho va fer, i encertadament, com sempre, a la seva columna de l'*Avui*. O el llibre més recent de Joan Tort i Donada: *Viatge a la frontera de Ponent* (Ll. 1998).

2. Relectura del Decret de Nunciatura de 29 de juny de 1998

(Vegeu el número 165 de *Quaderns de Pastoral*, pàgines 62-63)

2.1. Per la introducció es veu que es tracta d'un Decret de segona categoria que aplica i detalla alguns punts que preveu el Decret romà de segregació. (Sí que s'ha de fer constar que a la *Comisión jurídica de cuatro expertos*, nomenada pel mateix Nunci, només hi havia un català, i no pas de Lleida.)

2.2. Les resolucions del Decret preveuen cinc punts. Són els següents:

a) El patrimoni financer ha d'atènyer-se a «la proporción y equidad» exigides pel cànon 122, d'una gran mesura i ponderació. L'aplicació que en fa el Decret preveu aquests aspectes:

– Els béns immobles de Lleida queden a Lleida. (És que es podrien endur el Seminari, la Casa Sacerdotal, la Residència Episcopal? –mencionats en el Decret–.) Perquè sí que es menciona al paràgraf «los posibles derechos adquiridos de sacerdotes que ahora pasan a incardinarse en la diócesis de Barbastro-Monzón». Pregunta: I els possibles drets dels sacerdots de Lleida que van servir, llargs anys a les parròquies segregades?

– Continua: «Los bienes muebles no pertenecientes a las parroquias desmembradas queden en la diócesis de Lérida». Només faltaria! O és que hauríem d'anar a buscar la taula i la cadira on cadascú va seure i estudiar?

– Afegeix: «Las cargas que gravan o gravarán sobre la diócesis de Barbastro-Monzón (...) sean compartidas por ambas diócesis». És a dir que, a més a més, els hem de pagar els tràmits i el transport...?

b) Un judici més que no pas una resolució: «Se considera que, en cuanto al patrimonio de fundaciones, el señor obispo de Lérida ha actuado conforme a derecho». És d'agrair el reconeixement que se li fa i del que ningú no dubtava. Però el fet que es mencioni en el Decret fa sospitar que s'havia plantejat el dubte.

c) El Decret afirma que el patrimoni artístic procedent de les parròquies

segregades i que és a Lleida, hi és «a título de depósito y no de propiedad». Pregunta: no hi és també a títol de conservació i preservació d'espoliacions o malvendes? Ningú no es recorda del robatori de fa pocs anys a la catedral de Roda de Ribagorça, per part d'Eric el Belga, feliçment restituit, i que com a premi al seu penediment consideren si pot ser enterrat a la mateixa catedral?

Continua dient: «mientras la diócesis de Lleida no pruebe lo contrario en cada caso, por lo que, de ser reclamado por sus legítimos propietarios, debe devolverse». Voleu dir que no hauria de ser a la inversa?, és a dir, que els pretesos legítims titulars i propietaris d'origen acreditin que aquelles peces són seves? Tractant-se d'obres i temps tan remots, voleu dir que una simple indicació de la procedència equival a títol de propietat?

d) El patrimoni documental («es decir, el que versa exclusivamente sobre las parroquias) ha de ser reintegrado a ellas». Entenc que es tracta de llibres parroquials i altres assentaments. «Por el contrario, el patrimonio relativo tanto a la diócesis de Lleida como a las parroquias desmembradas [entenc que es tracta de la documentació de titularitat mixta] sea reproducido técnicamente para ser entregado a las parroquias, quedando los originales en la diócesis de Lleida».

És a dir, que en el cas de documents mixtos, amb una fotocòpia en tenen prou. No sé si acaba de quadrar. Però discrepo de l'encert i de la lògica de la proposta. Evidentment que les comissions tècniques, els arxivers, documen-

talistes i juristes en saben més. També es podria fer una fotocòpia reproducció garantida dels originals de l'obra d'art. O no?

e) El darrer punt exigeix de les resolucions d'aquest Decret «*los bienes pertenecientes al Monasterio de Sijena, dado que este monasterio goza de un estatuto especial otorgado por la Congregación para los institutos de vida consagrada*». És la part del contenciós sobre les obres d'art adquirides –segons la llei canònica i civil– per la Generalitat de Catalunya i sobre les que la *Diputación General de Aragón*, amb la recomanació del Justícia de Aragón (Síndic de Greuges o *Defensor del Pueblo*) reclama el dret de *retroacció*, que deu voler dir *recomprar*. I aquí acaba el famós Decret.

Em remeto a les conclusions provisionals amb què he començat i que reitero: jo optaria per un museu únic de plurititularitat, ubicat a Lleida; d'aquesta manera, es mantindria el criteri d'unitat museística. Els *flecós* –serrells o replecs– poden ser negociats punt per punt, i fer reproduccions de qualitat de la peça que hom vulgui a la seva parròquia, ermita, convent o monestir. I qui tingui idees, que se les pagui.

3. Algunes opinions –de premsa– particularment interessants

En la culminació de tot l'afer de la segregació hi ha dues dates que es fan notar en la premsa: el 15 de juny de 1998, consumació de la segregació, i principis de juliol de 1998, a causa del Decret de Nunciatura en què s'exigeix

el retorn de les obres d'art del Museu de Lleida als llocs d'origen o al nou bisbat.

Els diversos editorials dels diaris dels llocs més afectats marquen una pauta al ritme de les dues dates. En la primera ocasió fent notar l'ensurt que es consuma, o bé dient que «*ja era hora*» o que «*per fi s'ha dut a terme el que estava manat*». Tot depèn de qui parla (m'abstinc de citar i mencionar els diversos editorials). Els diaris són: *Segre* i *La Mañana*, de Lleida; *Avui* i *La Vanguardia*, de Barcelona; *Heraldo de Aragón*, i en ocasions *El País*, *El Periódico de Catalunya*, *El Mundo* i *ABC*.

Fora de les pàgines editorials hi ha cròniques i articles d'opinió que van de l'erudició a l'humor, passant per la sensatesa o la passió.

S'hi han afegit a les dates i dades a què ens referim, la visita i les declaracions del nunci apostòlic, Mons. Lajos Kada, a Tortosa, el mes de setembre, en ocasió de les festes de la Mare de Déu de la Cinta, i el contenciós, comparativament parlant, entre Tortosa, Castelló i Lleida-Barbastre. N'hi ha per a tots els gustos.

Renuncio a fer una relació detallada dels escrits, no sense deixar constància d'alguns que, segons el meu criteri, demanen una menció especial:

– Els dos articles d'Anscari Mundó a *La Vanguardia*, del 14 i 15 d'agost de 1998.

– L'article de J. M. Forné, de l'1 de setembre de 1998. Val a dir que essent

el president d'Òmnium Cultural ha promogut el manifest *Per una història i un futur comú de la Franja de Ponent*, amb unes cinc mil signatures fins al 15 d'octubre, data en què tancà la campanya.

– Josep Pont i Camps, vicepresident de l'Institut d'Estudis Ilerdencs i membre de la Junta de Museus (*Avui*, 29 de juliol de 1998).

– Josep Colomer i Roca, *Continua l'espoli, fins quan?* (*Avui*, 23 d'agost de 1998).

– Joan Monclús, historiador (*Avui*, 16 de setembre de 1998).

– Joan Tort i Dorada, autor del llibre ja citat (*La Vanguardia*, de 25 de setembre de 1998).

La llista seria inacabable, i podríem trobar altres noms com J. Reixac i J. M. Terricabras a l'*Avui*; J. M. Totosa i altres a *El Pregó*. Només ocasionalment he pogut seguir els comentaris d'algunes revistes. Reconec, per tant, que la crònica és incompleta de cara a una investigació històrica. Només tracto de dir la meua impressió com a observador de la realitat, certament interessat i amb una posició inicial de *mirar, entendre i explicar* el fet que considero –ho repeteixo– un tombant de la història eclesiàstica de Lleida i de Catalunya, en el nou context d'una situació de l'Estat de les autonomies i de les tardanes aplicacions de suposats *mandats* del Concili Vaticà II. El fil de l'argumentació dels editorials, articles d'opinió i cròniques o comentaris coincideixen, des de Catalunya, lògicament en tres punts:

a) La inoportunitat de la segregació, que implica desconeixement de la història, de la sociologia, amb predomini, a parts iguals, del desconeixement de la realitat i de les pressions polítiques del cas, per damunt de criteris pastorals.

b) La crítica a l'actual nunci apostòlic, al qual se li atribueix desconeixement, parcialitat, i *parti pris*, a *priori*, herència en part de la gestió del seu predecessor. És només que ha entrat en mal peu a Catalunya. Alguns li han retret el greuge comparatiu si es mira el cas de Tortosa-Castelló, per bé que, els qui no ho comenten, en general, aplaudeixen amb molt de seny que no es repeteixi allà l'ensurt d'aquí.

c) La major part dels comentaris i accions se centren en el contenciós del patrimoni artístic del Museu de Lleida (cas a part de les obres de Sixena i la Generalitat de Catalunya amb la Diputació General de Aragó). Per part dels organismes civils, es destaca primer de tot el títol de preservació, conservació i unitat museística invocant el criteri de la Unesco, sense deixar de fer al·lusions al precedent que suposaria la repartició respecte a quasi tots els museus històrics, començant pel del Vaticà.

d) El retret manifest o temperat al bisbe de Lleida, per la seva suposada negligència en l'afer. Són pocs els que li fan costat públicament –a excepció feta de la major part dels preveres i feligresos de Lleida, i d'algun bisbe o cardenal–. Caldria remetre's a les seves declaracions i paraules de comiat que reproduïxo al final d'aquest article.

e) La vida a les comarques de Ponent continuarà igual. Potser s'enfortirà més encara. Per a ocis i negocis, Lleida és la capital a *la terra ferma*. La ratlla fronterera de les províncies o de les comarques és més administrativa que no pas socialment i culturalment ecològica, és a dir, respectuosa amb el patrimoni comú de la geografia, la història, la llengua i el tarannà.

Però tots ens anirem resignant al criteri que *contra facta non valent argumenta* (davant dels fets consumats poc compten les raons).

4. Una paraula de concòrdia

Em permeto reproduir –perquè altrament són difícils de trobar– dos documents que fan història, escrits amb gran respecte des de les terres de ponent, l'un per Òmnium Cultural, junt amb altres entitats, i l'altre pel Bisbe. Són la mostra més fefaent de la paraula de concòrdia i d'estima de cara al futur.

4.1. Òmnium Cultural, del Segrià, ha difós aquest manifest que és tot un signe de seny, ponderació, justícia i concòrdia:

Per una història i un futur comú de la Franja i Ponent

Els sotasignants, entitats reunides en una coordinadora per debatre els efectes del Decret del nunci sobre el patrimoni artístic de les parròquies annexionades al bisbat de Barbastre-Montsó, volem demanar als responsables de les institucions afectades pel cas, el següent:

1) A les Autoritats del Vaticà, que considerin amb la mateixa atenció el recurs

del Bisbat de Lleida per tal que sigui possible obrir vies de diàleg, col·laboració i acord que considerin, a més de la titularitat, els aspectes històrics, científics i culturals d'aquest patrimoni.

2) Al Bisbat de Barbastre-Montsó, que no redueixi el tema a una qüestió de titularitat i que, amb independència de la resolució final del litigi, obri vies de reflexió amb el Bisbat de Lleida per trobar fórmules de col·laboració positiva que evitin enfrontaments innecessaris i permetin una millora de la conservació i difusió del patrimoni artístic comú.

3) A les parròquies d'origen dels béns patrimonials, que intervinguin activament en el procés de reflexió per tal que la seva veu pugui ser escoltada i tinguda en compte per plantejar el futur destí físic dels béns.

4) A les entitats representades en el Consorci del Museu de Lleida que, en el marc de les respectives capacitats, intervinguin per fonamentar jurídicament i científica els aspectes bàsics d'aquest debat, identificant de forma inequívoca els béns i valorant la seva rellevància dintre del discurs museístic, a fi i efecte de poder disposar de la màxima informació possible per endegar el debat conjunt que ha de permetre arribar a les vies d'acord desitjades.

5) Als ciutadans, individualment o vinculats a entitats civils, preocupats per la conservació i el foment de la cultura i les seves expressions, que s'adhereixin i aportin suggeriments a les accions inicials per la coordinadora pro patrimoni per tal que el conflicte tingui solució en els temes de diàleg i col·laboració que es demanen.

La coordinadora, a més, vol manifestar el ferm convenciment que l'objectiu prioritari per a tots ha de ser el de l'enfortiment de les bones relacions entre comunitats històriques i culturalment vin-

culades. En aquest sentit, el conflicte ara plantejat no ha de ser un motiu d'enfrontament, no s'ha de resoldre ni per decrets ni per imposicions d'uns o altres. El patrimoni artístic, en tant que expressió cultural, ha de ser un vincle i motiu de progrés, no un element de divisió i endarreriment.

4.2. El Bisbe de Lleida s'acomiada així dels dos darrers arxiprestats que el 15 de juny van passar a Barbastre-Montsó.

***Carta de Mons. Ramon Malla,
bisbe de Lleida***

Dia 15 de juny de 1998
Carta de Mons. Ramon Malla,
bisbe de Lleida, en ocasió
de finalitzar l'esmentada
segregació del territori de la
diòcesi de Lleida,
decretat per la Santa Seu

Avui, dia 15, ha finalitzat la segregació del territori de la nostra diòcesi de Lleida, decretat per la Santa Seu, el dia 15 de juny de 1995. Els dos arxiprestats del territori aragonès que encara ens quedaven, amb capitalitat a Fraga i Tamarit de Llitera, han quedat incorporats definitivament a la diòcesi de Barbastre, denominada ara Barbastre-Montsó. Des d'aquest dilluns, el bisbat de Lleida només té parròquies en territori de Catalunya. El seu límit occidental coincidirà amb el límit autonòmic de Catalunya.

No tinc perquè negar que, per al bisbe que us parla, aquesta decisió i les seves conseqüències li ha resultat dolorosa. Mai m'he sentit rebut com un estrany en cap de les parròquies traspassades. Ni m'ha costat res considerar sempre les parròquies de la zona d'Osca amb la mateixa atenció i interès que les parrò-

quies del territori lleidatà. És lògic que ara em costi trencar aquestes relacions de sincer afecte i positiva col·laboració.

La decisió de la Santa Seu va ser conseqüència del parer, favorable a la segregació, per una majoria molt notable de vots, manifestat pels bisbes de tot Espanya, en una de les seves assemblees plenàries. Es comprèn fàcilment que, volent dur a la pràctica les exigències del sentit de col·legialitat, proclamat pel Vaticà II, la Congregació Romana, en el assumptes que pertocquen als bisbats, no volgués contradir un paper tan majoritari de l'episcopat d'Espanya.

Confesso que m'ha sabut molt greu que en la decisió hagi prevalgut un criteri, que es podria dir administratiu i polític, per sobre dels altres criteris pastorals, com són: la realitat històrica, lingüística i sociològica. Però també, perquè aquesta segregació del territori del bisbat de Lleida no s'ha fet en el marc d'una remodelació de les circumscripcions diocesanes de tot l'Aragó, i altres, com s'havia decidit, i la mateixa Congregació Romana havia prescrit.

Per altra banda, voldria deixar ben clar que a la Santa Seu li constava el sentit dels feligresos afectats. Ben cert que no es va fer una consulta pública expressa, un referèndum. Però no és menys cert que, tot just iniciada la petició del bisbe de Barbastre, en què es reclamava aquesta part del territori, vaig encarregar a una institució d'església un estudi sociològic, fet amb tota objectivitat, sense cap manipulació en ordre al resultat. En l'expedient figurava i, per tant, a Roma deuria constar-li, el resultat d'aquest estudi, el qual palesava clarament el gran nombre de feligresos que desitjaven continuar pertanyent al bisbat de Lleida, i ho consideraven ben compatible amb el legítim sentiment aragonès, que també expressaven.

Donat que el Decret s'havia fet coneixent l'argumentació presentada en contra de la segregació, lògicament era impensable que la Santa Seu fes marxa enrere, i el retirés. Retardar la seva aplicació, un cop executat, segurament hauria comportat més inconvenients que avantatges a la zona afectada, coneguda com la Franja.

Tot i així, vull fer constar que aquesta separació no trenca l'afecte de tants anys. Per això ben sincerament desitjo el millor en la nova diòcesi, per als nostres antics diocesans aragonesos. A nosaltres, aquesta segregació ens ha d'empènyer encara més a continuar treballant perquè la vida cristiana del nostre poble, en la diòcesi de Lleida, sigui cada dia més ferma i visible.

† Ramon Malla, bisbe de Lleida

Tant de bo que una simple, encara que greu determinació, sigui, en el futur, preludi d'una major entesa entre

ciutadans i feligresos, preveres, religiosos, religioses i laics. El tramat teixit al llarg de segles, la gran realitat de la comunió eclesial concretada en rostres humans i en les relacions del dia a dia podran més que no pas els desenccerts dels decrets.

No vull acabar aquesta reflexió sense dir el motiu que m'ha mogut a fer-la: el reconeixement i l'amistat amb els preveres, religiosos, religioses i laics d'ambdues bandes de la nova divisòria; els que procedents de la franja de Ponent han treballat i treballen a Lleida, i els que, oriünds de Lleida, ho han fet o ho faran allà. Uns noms els volen representar a tots: des de Mn. Agustí Manonelles, antic rector de Fraga, fins a l'actual Mn. Jerónimo Riu. I entre els laics: Sisco Beltran, Josep M. Becana i Maria Portolès. Amb ells em vaig estrenar en el ministeri.

Elements per elaborar un projecte de Pastoral rural

SEMINARI DE PASTORAL RURAL DEL CEP. Curs 1997-1998

1. Justificació

1.0. El *Departament de Pastoral Rural* del CEP, en el seminari del curs 1997-1998, ha volgut treballar la Resolució 22 del Concili de la Tarraconense, qualificada de prioritària, que preveu la realització d'un projecte de pastoral rural. Amb el propòsit d'ajudar a fer realitat aquest projecte, presentem la nostra reflexió.

1.1. Necessitat d'un projecte.

Som conscients que treballar pastoralment suposa una perspectiva en què, tot i saber que depèn de l'Esperit de Jesús, els programes, les prioritats, els agents de pastoral i tots els instruments a l'abast han d'optimitzar els recursos, la imaginació i la pedagogia. Altrament fora temptar l'Esperit Sant. Una pastoral sense projecte no té futur.

1.2. Cada medi ha de tenir el seu projecte, adaptat a la seves pròpies necessitats i circumstàncies. D'aquí l'exigència de fer un projecte propi del medi rural comarcal. Sabem que els medis –rural i urbà– es complementen

i es necessiten mútuament. No es pot donar resposta a les necessitats d'un medi i prescindir de l'altre.

1.3. Un projecte volgut pel Concili Provincial Tarraconense 22, d.: «*Construir un equip de treball interdiocesà* (cf. Conferència Episcopal Tarraconense. Església i món rural, cap. V, 1992) *amb l'objectiu d'elaborar un projecte de pastoral rural, tenint en compte la feina que està fent el Departament de Pastoral Rural del Centre d'Estudis Pastorals. En la mateixa línia es recomana l'inici d'un procés d'unificació dels moviments que treballen en el medi rural*».

1.4. Per dur a terme un projecte, cal conèixer i assumir el Pla Pastoral Diocesà i l'adaptació a cada poble-arxiprestat. Per això, des d'aquí només es poden donar unes línies generals.

1.5. Creiem que cal un projecte amb una pedagogia, segons la manera de fer dels moviments d'AC:

a) Ha de partir de l'anàlisi de la realitat: *sociologia*.

b) Ha d'assumir una *teologia* pròpia del Vaticà II i del CP Tarracò-nense.

c) Ha d'oferir uns instruments per avançar: *pastoral*.

1.6. El projecte global ha de tenir en compte els qui estan implicats en el medi des de diferents instàncies: el treball del CEP, en el Departament de Pastoral Rural, fet al llarg de tots els anys; les delegacions de pastoral rural dels bisbats que l'han erigit; els militants dels moviments especialitzats del medi rural; els preveres i altres agents de pastoral que treballen en el món rural, han de formar part no solament de l'anàlisi, sinó també de la realització del projecte. D'entrada s'ha de partir d'ells.

1.7. Aquesta proposta vol preveure sobretot el sentit de pertinença al medi. I des d'aquesta dimensió, arribar als diferents aspectes de la pastoral.

1.8. Voldríem que aquest material pogués ser útil a qualsevol agent del món rural-comarcal i especialment als responsables d'empènyer, realitzar i avaluar la pastoral a les comarques.

2. El medi canviant

2.0. No volem fer una anàlisi exhaustiva del medi, però hi ha uns trets característics que, en la mesura que ens ajuden a entendre els nostres pobles, cal tenir com a teló de fons. Molts no són exclusius de les nostres comarques més rurals, però afecten especialment la manera d'entendre la vida i, per tant, com s'ha d'evangelitzar.

2.1. La realitat dels pobles i les comarques de Catalunya està immersa, com el conjunt de la societat, en un ràpid i constant canvi. La influència dels mitjans de comunicació i de transport, la mobilitat en el treball, els estudis o la diversió fan que s'unifiqui la manera de pensar, de sentir i de ser. Aquesta uniformitat —pensament únic, o globalització— provoca una pèrdua de valors i a la vegada una riquesa d'intercanvis.

2.2. La desagrariització ha arribat molt lluny. A Catalunya, en el sector primari hi treballa un 3,4% de la població i el valor de la seva producció és de l'1,1% del producte interior brut. Això vol dir que durant un temps s'ha produït un envelliment de la població, cosa que ha donat lloc a una economia sense alternatives, decadència i desmoralització. En l'àmbit agrícola tot semblava no tenir futur. El Tractat de Roma (1957) va fer una política de subvencions i altres ajuts que permetrien superar la possible desaparició del món agrari. El 1986, l'ingrés d'Espanya a la Comunitat Europea va suposar més ajudes i més competència. Espanya arribava tard. Ara s'ha passat de fer de pagès a treballar en el sector de serveis, o com a assalariats de multinacionals. El món del pagès és una petita part del món rural.

2.3. Hi ha canvis que afecten sobretot el món de comarques: es va urbanitzant i neix el fenomen del turisme agrari o de caps de setmana (mar, muntanya...), la recerca de valors tradicionals, l'interès pel paisatge, *tornar a les arrels*, cultura rural, recerca de les coses autèntiques, recuperació de l'equi-

llibri personal, tranquil·litat, descans, ambient sa; les segones residències... Tots aquests factors empenyen moltes famílies a anar a un lloc rural, fora de ciutat.

2.4. La transformació del medi rural comporta el sorgiment de noves possibilitats: creixent economia, pluriactivitat... En un sentit ampli es pot parlar d'una integració més forta del món rural al món urbà, i d'una extensió parcial cap a aquell dels avantatges i les oportunitats de les ciutats.

2.5. Cal distingir entre els pobles més petits —de menys de 500 habitants—, de 500 a 5.000, de més de 5.000 i les capitals de comarca més rurals, que influencien molt l'estil comarcal. La població urbana (1991) té un total de 5.268.714 habitants, i la rural de 790.780 habitants, amb un creixement del 0,78%.

2.6. Les noves tecnologies; les exigències d'una comptabilitat complexa; els mercats internacionals a l'abast de qualsevol, però sota el control de les multinacionals; el fet que molts joves estudiïn; la concentració escolar; la no-integració dels immigrants; el pagès com a conservador de la natura i amb la sensació d'haver deixat de ser amo per ser assalariat,... tot fa que els habitants de comarca sentim amb força que vivim en un canvi del qual no ens en sentim protagonistes.

2.7. Hi ha uns signes d'esperança que formen part d'aquesta situació de canvi: la millora de l'economia, de la sanitat i dels serveis, això com una recuperació en els aspectes culturals.

2.8. Hi ha un constant creixement de valors, com ara: la solidaritat, l'ecologia, el pacifisme... Però també ha arribat als pobles la violència juvenil, la droga, la desintegració de les famílies, el culte al cos, la importància de la imatge...

2.9. L'Església ha fet el pas del nacionalcatolicisme a reconèixer-se *petit ramat*. Sap donar més importància al petit grup amb qualitat que no pas a la quantitat. Hi ha comunitats que viuen i celebren la seva fe en petits grups, en pobles sense capellà.

3. El medi rural-comarcal. **L'específic**

3.0. Per fidelitat i per convicció, no podem deixar d'observar no solament els canvis, sinó també els valors i allò que és específic del medi. Sense qualificar-los d'entrada, ens hi sabem integrats i per tant també formen part de la pròpia vida. Entendre'ls és entendre'ns. Creiem que hi ha unes maneres pròpies i uns valors irrenunciables, específics del medi rural-comarcal. Remarquem els trets més significatius:

3.1. El sentit de pertinença molt accentuat. Admiració i orgull del que és propi.

3.2. La proximitat de tot l'essencial: persones, botigues, església, serveis, natura...

3.3. La possibilitat d'incidir, amb força, en els pobles. És fàcil convocar i connectar amb la gent del poble.

3.4. Un reconeixement de les persones, les famílies i la història de cadascú. No hi ha anonimat. La xafardeïria i l'interès per l'altre es confonen: als pobles més petits es dona més. La gent de la comarca es coneix i es reconeix.

3.5. Una certa por a perdre la identitat; es defensa amb passió el que és propi.

3.6. La gent del poble ha passat d'admirar la ciutat a sentir-se admirats i buscats per la gent que viu en el medi urbà.

3.7. El prevere és reconegut com *una força viva*; s'hi compta. L'Església és més que una entitat. Però com que cal atendre diferents pobles a causa de l'escassetat de preveres, hi pot haver manca de relació profunda —de vegades és distant— i de comunicació prevere-fidels. Els pobles que es queden sense prevere noten un empobriment.

3.8. El canvi de l'estructura administrativa va prenent força; per exemple els consells comarcals.

3.9. Els equipaments, la concentració escolar, la sanitat van canviant el tipus de serveis.

3.10. Els adolescents (i infants) passen molt de temps fora del poble (petit), cosa que suposa un notable empobriment de la vida comunitària.

3.11. Els que només hi són per dormir —perquè treballen o estudien fora— són molt nombrosos. Per a molts el

poble es converteix en un lloc dormitori i no hi fan vida social durant la setmana. Els caps de setmana (del divendres al vespre al diumenge a la tarda) es nota un altre ambient.

3.12. Els forasters que hi venen de passada o els que hi tenen la segona residència condicionen.

3.13. Els llocs de diversió, els grans comerços anònims... van desplaçant la gent d'un lloc a l'altre.

3.14. La capital de comarca defineix, i les carreteres són com un carrer de la capital: hi ha una mútua interdependència econòmica, cultural, d'esplai i fins i tot religiosa, cada vegada més volguda. S'accepta una interdependència dels medis urbà i rural (Barcelona té el 68,5 % de la població catalana).

3.15. Es busca la pròpia identitat a partir de les festes, la història, els patrons, els personatges, els monuments, el clima, el paisatge propi del lloc...

3.16. Els immigrants pateixen una no-integració durant un llarg període o fan, quan són molts, el seu grup a part.

4. Elements teològicopastorals

4.0. Tampoc no ens toca fer un tractat de teologia pastoral des d'aquest plantejament. I no ho pretenem. Però tenim el dret i el deure de fer referència a uns elements bàsics, tenint en compte l'aspecte que volem accentuar —*la proximitat de les persones i el sentit de pertinença a la comunitat cris-*

tiana—, que ens porten a unes necessàries conclusions pastorals:

4.1. Crist és el centre, el cim i el motor de la vida cristiana. Per la seva Encarnació és present a la vida del nostre poble i de la nostra Església: ja es pot parlar a l'home de Déu i a Déu de l'home.

4.2. Tots els batejats som poble de Déu corresponsable. Crist es fa visible per una mediació que és l'Església. Tots participem —també els laics— de la triple missió del baptisme: sacerdotal, profètica i reial.

4.3. La necessària unitat entre els diferents carismes fa creïble l'Evangel·li. *«Que tots siguin u, com tu, Pare, estàs en mi i jo en tu. Que també ells estiguin en nosaltres, perquè el món cregui que tu m'has enviat: Jo. Les manifestacions de l'Esperit, que rep cadascú, són en bé de tots»* (1C 12,7).

4.4. La comunitat té el seu cim i el seu origen en l'Eucaristia. Tot cristià necessita una visualització sacramental i sentir proclamar la Bona Nova en cada poble, per petit que sigui. En cada comunitat, per petita que sigui, s'hi fa present l'Església de Jesucrist. (Allà on n'hi ha dos o més reunits en nom meu, allà hi sóc jo.)

4.5. La fe no solament ha de ser proclamada, sinó viscuda i transmesa amb una pedagogia capaç de resultar un testimoni de l'amor de Déu. La unitat vida-fe fa creïble l'anunci de la Bona Nova.

4.6. El cristià és especialista en veure l'acció de Déu en el seu poble.

L'Esperit de Jesús, present en la història, és l'autèntic protagonista de la Bona Nova.

4.7. L'Església, a la manera del Pare, que el Fill ens ha revelat, amb la fortalesa del seu Esperit, és cridada a acollir, perdonar, convidar a la festa i portar esperança en un món que molt sovint valora només la quantitat, l'extern i es preocupa massa de l'eficàcia.

4.8. Fer feliços els pobres i reconèixer la predilecció que Déu els té és un signe de la bondat que l'Església, com Maria, Mare de Jesús i Mare de l'Església, ha rebut.

4.9. L'Església, amb el seu estil de viure, ha d'anunciar la joia de creure i ha de denunciar tota mena de mal, sense autosuficiència i sense complexos.

4.10. L'Encarnació es tradueix en la integració al medi. La Mort significa acceptar la voluntat del Pare i assumir la pobresa i el fracàs. La Resurrecció és el signe d'esperança que es dona en cada compromís, en cada gest de transformació de la realitat.

5. Actituds i condicions per fer possible el treball pastoral evangelitzador

5.0. Si bé totes les actituds i els dons de l'Esperit són necessaris i vàlids, el treball en equip, la coordinació i la vocació pel medi rural han de ser especialment valorats. Destaquem unes altres actituds que ens sembla que cal potenciar amb urgència:

5.1. *Treballar amb projectes* suposa unes actituds i unes maneres de fer, tant personals com de parròquies veïnes, de les quals només es pot aprendre, guanyar i enriquir-se mútuament. No hi tenim res a perdre. Evidentment això exigeix uns pactes de cooperació que seran possibles en la mesura que s'accepti la pluralitat, hi hagi transparència i es reconeguim humilment tant les capacitats com les limitacions personals i de l'equip.

5.2. *Treballar en equip, que suposa anar sempre més lents*, vol dir tenir —o crear— l'hàbit de reunir-se i de plantejar amb qualitat els passos que cal fer, potenciar-los entre tots, revisar els resultats, tenir equips de seguiment de cada decisió i acceptar que no tothom pot i vol anar al mateix ritme. El treball en comú fa creïble la comunitat. És per això que no solament és un gest de simpatia pastoral, sinó una conseqüència teològica de creure en la unitat del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant.

5.3. *La responsabilitat dels seglars neix del baptisme*. El treball en conjunt no queda limitat als preveres, sinó als diferents equips de laics que participen en la pastoral de la parròquia, del moviment, de l'arxiprestat o del bisbat. Reconèixer quins són els dons rebuts i posar-los al servei de la comunitat cristiana vol dir haver entès la comunió i la unitat en l'Esperit.

5.4. *Adaptar els plantejaments a cada temps i a cada comunitat concreta*. Seria un error creure que el que va anar bé a una generació ha d'anar bé a l'altra. Ni es pot repetir un mateix sermó cada any ni es poden aplicar els

mateixos mètodes a tots els moments històrics. Analitzar la realitat està en funció d'oferir unes eines pròpies per a cada ocasió i d'acord amb l'ambient, les influències i els tipus de persones amb les quals es pot connectar. Per tant, l'actuar ha d'estar molt lligat amb el veure i el jutjar cristià.

5.5. *Creure en l'altre i valorar el que fa*. Això significa descobrir com l'Esperit distribueix les seves manifestacions en bé de tots. Cal insistir en:

- la necessitat de la vocació pel món rural-comarcal;
- creure profundament en la presència de Déu en les persones i en els esdeveniments;
- crear i/o potenciar el sentit d'esperança i il·lusió (siguem o no minoria);
- educar per una profunda, joiosa i encarnada espiritualitat;
- posar èmfasi en l'essencial i no quedar-se en l'aspecte burocràtic;
- crear caliu comunitari, tot fent experiències de comunió;
- creure profundament en el testimoni personal;
- crear espais de diàleg i de comunió (en totes les instàncies);
- ser persones integrades en el medi i capaces de posar l'horitzó en el Regne;
- assumir la realitat sense complexos, ni prepotències;
- educar persones amb una visió de l'acció de Déu en la vida: per tant, esperançades;
- acceptar les pròpies limitacions i posar al servei les pròpies capacitats;

— creure que totes les persones són necessàries per portar a terme el pla de Déu;

— estar atents als compromisos i als processos de cada persona.

6. Per concretar el projecte

A. Anàlisi de la realitat: conèixer el medi

6.1. Cal partir de la situació real de cada lloc. Això suposa conèixer quins processos s'han fet els darrers anys, i quines són les necessitats actuals. Suposa també connectar amb els objectius de la parròquia, de l'arxiprestat i del bisbat a què hom pertany. Cal elaborar unes eines d'observació de la realitat, tenint en compte els diferents aspectes de la vida social i religiosa.

6.2. Conèixer la realitat dels pobles disseminats, dels pobles petits o dels nuclis més grans; quina relació hi ha entre ells, quines influències reben i quina és la seva història. L'economia, la política, els centres-força, el nivell cultural, els líders capaços d'aglutinar, la diversió, els forasters que s'hi fan presents, els interessos, les festes i les tradicions amb les quals s'identifica cada poble. L'escala d'edats i els centres culturals; el lloc per als avis o per a la diversió dels joves... També el caràcter o els condicionaments climatològics que han forjat una determinada manera d'entendre la vida, un determinat tarannà (tancats, estalviadors, festius...). Tot és important per fer una anàlisi que ens dugui a conèixer la realitat.

6.3. Cal fer un seguiment dels canvis que es van produint. La realitat no és estàtica, per això el que s'ha observat en un moment cal tornar-ho a observar. Conèixer la realitat no equival a dominar-la, i és una condició necessària per poder-hi incidir.

6.4. Les divisions dels bisbats (o d'arxiprestats) són un condicionant als llocs de veïnatge, però no haurien de ser un obstacle per treballar conjuntament. Cal conèixer els centres d'influència comercial, escolar i altres de la comarca, per tal d'afavorir l'obertura necessària quan es dona un intercanvi real entre les persones d'una mateixa zona, encara que en l'àmbit eclesial hi hagi una separació oficial.

B. Anàlisi de la realitat: conèixer el fet religiós

6.5. Per conèixer el fet religiós no es tracta només de fer l'estadística dels llibres sacramentals o de quanta gent va a missa. Cal tenir en compte la història de cada parròquia: quins mossens ha tingut, quins moviments o associacions hi ha i hi ha hagut, quines influències rep i ha rebut de pobles o de comunitats religioses properes, quants assisteixen a classe de religió catòlica, quants es casen pel civil, qui són els que van a catequesi, els que fan la primera comunió i els que no hi van o no la fan; quina és la qualitat de participació en els actes de culte (missa del diumenge, sagraments, enterraments, festes majors...). També cal observar quin paper exerceix la parròquia en el poble i saber si el fet de ser cristià es valora o és motiu de menyspreu... I, so-

bretot, interessa arribar a conèixer el per què.

6.6. *Cal conèixer els laics* que estan disposats a assumir responsabilitats o a participar de manera organitzada en la parròquia.

6.7. *La religiositat popular és un aspecte que cal tenir en compte.* Cal observar les diferents expressions religioses —amb les festes i tradicions—, i valorar en la seva justa mesura les altres devocions (ermites, processons, festes, imatges...).

6.8. *Reconèixer el procés de cada poble (parròquia).* Tenir unes fites suposa que hi ha un procés de creixement o d'allunyament de l'Evangeli. És necessari observar quins passos es fan de cara a la formació (catequesi d'infants o d'adults, grups de joves...); de cara al creixement d'una espiritualitat encarnada (pregària, compromisos en el medi); de cara a la solidaritat (participació activa en els diferents àmbits de la societat).

6.9. *Conèixer els serveis de la parròquia:* les persones, els locals, els grups institucionalitzats, els horaris...

6.10. *La secularització* està en constant expansió. La disminució de la pràctica religiosa, la desmotivació dels joves i la manca d'opcions per participar ens moviments d'Església. Això exigeix una anàlisi constant.

6.11. *La pèrdua de prestigi del prevere* és un fet. Cal treure'n les conseqüències.

7. Marcar els objectius

7.1. *El treball per objectius* suposa, a més de conèixer la realitat i el pla diocesà, posar èmfasi cada curs en un dels aspectes essencials de la vida de l'Església (a manera de campanya). Sense oblidar, però, els altres aspectes. Tenir prioritats demana el do del discerniment i obliga a posar en primer terme allò que és essencial i a ser capaç de deixar el que és de segon ordre. L'objectiu ha de ser clar, operatiu, revisable.

7.2. Donat que *la parròquia avui ha de ser sobretot evangelitzadora*, cal assegurar: l'anunci de la Paraula, la celebració de la Fe, la transformació de la realitat i el testimoni de vida. D'aquí neixen tots els altres aspectes: moviments d'evangelització, acolliment digne i amb temps, estructures parroquials, devocions, economia...

7.3. Cada curs, d'acord amb l'arxi-prestat, i com a fruit de l'observació de la realitat, ha de començar *anunciant l'objectiu* i s'han d'oferir unes etapes, s'ha de fer un seguiment —amb un equip— i s'ha de preveure quin seria l'ideal per acabar. El material s'ha de presentar a començament de curs, l'han de fer seu els diferents agents de pastoral: preveres, consells de pastoral, laics amb altres responsabilitats. Les xerrades d'aprofundiment, les trobades i/o recessos conjunts, s'han de programar abans que cada parròquia faci el seu programa. Tots d'acord per aprofundir l'objectiu.

7.4. Els catequistes, els equips de litúrgia, les comissions de Càritas i els

diferents equips han de programar la seva formació i les seves activitats, i provocar un intercanvi arxiprestal de les seves responsabilitats.

8. Doctrina (contingut evangelitzador)

8.0. Hi ha una teologia de fons que valora especialment el paper dels laics en una església evangelitzadora. Hem de fer referència a documents que ajuden en aquesta línia:

- *Església i món rural*, dels Bisbes de Catalunya.

- Els directoris sorgits del Concili Provincial Tarraconense sobre l'arxiprestat, sobre la parròquia...

- Els altres directoris: sobre la catequesi, els sagraments...

- El projecte de pastoral juvenil de Catalunya i les Illes.

- El treball, els materials, les publicacions, les experiències, etc. dels moviments especialitzats d'àmbit rural-comarcal.

- Els plans pastorals diocesans sorgits del Concili Provincial Tarraconense.

- El projecte de pastoral diocesà.

- La reflexió feta des del Departament de Pastoral Rural (CEP).

9. Actituds

9.0. No es pot fer un projecte sense unes *persones que estiguin il·lusionades* a portar-lo a terme. Per això és necessari un cert procés de conversió per tal de

suscitar un dinamisme, fruit de l'Esperit, que faci optar per allò que és possible.

9.1. *Cal crear relació, caliu comunitari i una bona entesa* entre els membres de la comunitat, tant des del punt de vista parroquial com arxiprestal (cf. 5). Aprofitar les trobades, les celebracions, les experiències i els projectes de cada parròquia. Deixar-se corregir i animar pels altres.

9.2. Cal una *transparència* en tots els aspectes, tant en els encerts com en els fracassos. Només des de la sinceritat és possible deixar-se ajudar.

9.3. *L'acolliment* és una condició per treballar amb els d'una altra parla, els qui venen els caps de setmana o els qui tenen un tracte esporàdic amb la parròquia.

9.4. Bàsicament el prevere ha d'assumir que és un membre de la comunitat que ha de crear grups, ha de fer equips i ha d'aglutinar entorn de Crist el poble que vol evangelitzar. *El prevere*, però, *no és l'únic responsable*. Les alegries i les angoixes són de la comunitat sencera. *El treball en equip* és una condició per fer creïble l'Església.

9.5. *Una Església lliure i alliberadora*, que sigui capaç de renovar estructures, d'integrar cultures, tendències, edats diferents, per tal de crear noves maneres de ser llum, sal, porta...

9.6. L'Església no és aquella estructura rígida a la qual *els bons fidels* s'hi han d'adaptar; és la comunitat que, amb la seva presència dins el teixit

social, és llevat i ferment. La parròquia *fa visible la unitat vida-fe* en la mesura que està *integrada a la vida del poble*.

10. Més concrecions

10.0. Ja hem fet un llarg llistat, i encara volem afegir-hi:

10.1. *Cal conèixer i potenciar equips de seglars*. S'ha de comptar amb els agents de pastoral reals que hi poden col·laborar: Consells de Pastoral, equips –allà on n'hi hagi–, persones que, sense estar especialment estructurades, podran fer serveis.

10.2. *En pobles molt petits* caldrà comptar amb aquelles persones que es facin responsables dels serveis mínims de la parròquia.

10.3. Una especial missió avui és potenciar i donar el just lloc als *ministres laicals*, no tant per substituir el prevere, sinó per exercir la missió pròpia del batejat en el servei de la comunitat cristiana. Els cristians militants són cridats a ser autèntics responsables, amb el seu ministeri, d'algun aspecte de l'Església.

10.4. *Cal posar els mitjans necessaris* per presentar una Església renovada al servei de l'Evangeli (alliberar persones, potenciar els moviments d'evangelització, oferir espais de formació, horaris, temps, economia, llocs acollidors, cuidar la comunicació entre els fidels i els preveres...).

10.5. *Cal anar més enllà de la pròpia parròquia*. L'arxiprestat, la diòce-

si i l'àmbit català donen una visió d'Església que no solament enriqueix sinó que expressa així la catolicitat.

10.6. *La formació*. És cada vegada més urgent seguir un pla complet de formació que afavoreixi l'anàlisi del món present, l'aprofundiment de l'Evangeli i una comprensió global del que és l'Església i la seva missió.

10.7. *Les vocacions per al món rural*. Des del seminari i des de tots els àmbits s'ha de valorar el món rural com un medi on la implantació del Regne segueix essent una urgència. Estimant el medi rural podrem evangelitzar amb persones que visquin joiosament la seva fe.

10.8. *El veïnatge o proximitat* permet que es coneguin les capacitats i les disponibilitats de cada membre de la parròquia o del poble, i fins dels pobles veïns. Crear equips de base conjunts, moviments, intercanvi dels diferents grups (catequesi, litúrgia, Càritas, economia, ermites, escolans, consells de pastoral, formació...).

10.9. *Equips d'evangelització* (moviments especialitzats: JARC, MCPC i altres), que constantment analitzin el medi i creïn material per respondre a les necessitats.

10.10. *Equips d'àmbit català interconnectats*. Per això s'ha de crear un espai on es coordinin les diferents delegacions de pastoral rural dels bisbats, els moviments propis d'aquest medi, el Departament de Pastoral Rural del CEP i els qui amb perspectives de futur mantinguin no solament una

esperança, sinó una recerca constant dels instruments vàlids a cada moment i els ofereixin pel bé de l'evangelització del medi de pobles i comarques.

10.11. Una Església coordinada.
La parròquia, els consells de pastoral, els Moviments i tots els agents han d'unir-se tant en la mateixa parròquia com a nivell d'arxiprestat o de bisbat. Cal reconèixer la interrelació i la complementarietat dels diferents nivells. Aquesta coordinació ha de ser potenciada des de les instàncies més altes dels bisbats (cf. 1.6).

11. Avaluació.

11.0. L'avaluació en l'evangelització necessita uns paràmetres diferents dels d'una empresa; cal tenir en compte que la missió de l'apòstol és semblar, no buscar resultats. Per això s'ha d'evitar que l'avaluació consisteixi només a comptar la gent, valorar només el trobar-s'hi bé o lamentar-se si som sempre els mateixos.

11.1. Unes qüestions que poden ajudar a descobrir si hi ha hagut un procés creixent en la fe podrien ser:

– Com sabem integrar en un mateix projecte els diferents agents de pastoral? (Consell de Pastoral, catequesi, moviments d'àmbit rural-comarcal, Càritas...).

– Quin temps i esforç dediquem a potenciar el sentit comunitari (de cara endins: catequesi, litúrgia...) i quin al sentit evangelitzador (de cara enfora: treball amb els moviments, acolliment i diàleg amb persones i situacions allunyades...).

– Els objectius proposats han ajudat a fer créixer el sentit comunitari? Per què? Com ho hem notat?

– Els qui han tingut contactes amb la parròquia, moviment... han pogut descobrir la nostra fe?

– El que no s'ha pogut fer, o ha sortit malament, ha ajudat a superar-nos?

– Hem posat en comú les experiències d'Església i ens hem enriquit mútuament? Per què? Com?

– Si hem estat en relació amb persones de diferents creences: hem estat bona notícia per a elles?

– La qualitat de la pregària i l'aprofundiment en el magisteri de l'Església com ens ha ajudat?

– Hem proposat equips i serveis adaptats al nostre medi? Per què? Com en som responsables?

– Hem provocat experiències d'evangelització: curssets prematrimonials, trobades prebaptismals o converses personals amb motiu de sagraments, defuncions, aniversaris...? Amb quina qualitat ho hem fet?

– Hem fet esforços per posar en relació persones i grups de pobles veïns?

– Els agents de pastoral revisem el que s'ha fet cada curs i en traiem les conseqüències?

– Què voldríem aconseguir amb el que ens hem proposat i realitzat?

12. Annex

Bibliografia

- J. BESTARD, *Corresponsabilidad y participación en la parroquia. El Consejo de Pastoral Parroquial*, Ed. PPC Madrid 1995.
- J. BESTARD, *L'Arxiprestat, unitat bàsica de pastoral de conjunt. Documents d'Església*, 452 (1987). Col. 333-344 i 377-378.
- M. PAYÁ, *La planificación pastoral al servicio de la evangelización*. Ed. PPC. Madrid 1996.
- M. CARMELO, E. ESPINOZA, J. GÓMEZ, *Manual de planificación pastoral*. Santiago de Chile 1985.
- J. DELICADO, *La pastoral diocesana al día. El Arciprestazgo en la pastoral de conjunto*, Ed. Verbo Divino, Estela (Navarra) 1966.
- E. SALA, *Sessió informativa sobre la Pastoral rural*, Butlletí Oficial del Bisbat de Vic, Set. 1988.
- JOAN CALS i equip, *Un futur per al món rural*. <http://www.seglexxi.com/indexambit2%2C7.ht>

pastoral de fires i circs

Un servei pastoral a un col·lectiu diferent

ANTONI DEULOFEU i l'equip de Pastoral de Fires i Circs de la diòcesi de Barcelona

No deixa de ser curiós –i també agradablement sorprenent– que entre els nomenaments que sovint es consignen en els butlletins dels bisbats, aparegui un que atorga a un prevere el càrrec de Consiliari de la Pastoral de Fires i Circs d'una diòcesi.

Això vol dir, pastoralment, que cada cop són més especialitzats i nombrosos els àmbits de la pastoral, com també que cada cop són més diferents i diferenciats els col·lectius als quals cal donar resposta des de la missió evangelitzadora de l'Església.

Sens dubte, el col·lectiu de persones –sovint immigrants i transeünts, i/o en constant mobilitat– que es dediquen al món de les fires, els circs, i tota mena d'activitats ambulants, no és d'ara i ha estat configurat des de sempre com un col·lectiu molt atípic, no sempre atès amb la deguda preocupació pastoral.

Per això, salutem des d'aquí el nomenament del prevere de Barcelona

Antoni Deulofeu com a consiliari d'aquests col·lectius i li desitgem una bona feina.

Al mateix Antoni Deulofeu i el seu equip, els hem demanat per a Quaderns de Pastoral unes reflexions sobre aquesta parcel·la de la pastoral que ells es disposen a conrear.

Motiu

La idea general de la Pastoral de Fires i Circs és que, alimentats per l'esperit d'evangelització que es desprèn del Concili Provincial Tarraconense, i amb el repte d'apropar l'evangeli a tothom, intentem arribar també als col·lectius de persones que es mouen en aquest àmbit.

La Pastoral de Fires i Circs neix, doncs, de la necessitat d'apropar les accions pastorals i sacramentals de l'Església a aquestes persones.

El primer interrogant que ens vam plantejar fou, naturalment, com fer-ho,

com poder complir aquesta missió. I la resposta és relativament fàcil, encara que complexa: com que són persones nòmades, sempre d'una banda a l'altra, sense arrels socials, ni familiars, bàsicament hem de ser nosaltres els qui hem d'anar a trobar-los.

Què volem oferir, en concret? En un primer llistat, els següents serveis pastorals:

- Catequesi per a la primera comunió, adaptada a aquests col·lectius.
- Guia i suport a parelles que es volen casar (curset prematrimonial).
- Catequesi juvenil per a la confirmació, adaptada al col·lectiu.
- Celebració de bateigs.
- Celebració de les primeres comunions.
- Celebració de matrimonis.
- Seguiment de malalts i persones de la tercera edat.
- Guia i adreçament de persones que viuen soles i de famílies amb problemes.
- Guia i atenció a persones amb problemes d'alcoholisme, drogodependències, ludopaties, etc.
- Atenció en qualsevol qüestió pastoral i/o sacramental.
- Col·laboració en muntatges i organització d'esdeveniments a tots els nivells.

Els primers passos

Naturalment, hem de dir que pràcticament tot ha de néixer de nou i, per tant, calia un primer temps per organitzar i pensar línies d'actuació i les eines necessàries per poder-les dur a terme.

De moment, heus ací una petita llista de coses, algunes ja fetes i altres per fer:

- Es veu la necessitat de tenir un despatx al cor dels barris vells de Barcelona on poder fer-nos visibles i trobadissos. Els barris vells són sovint el cor de la faràndula. Aquest despatx, per tant, es trobarà ubicat en una de les parròquies històriques del casc antic de Barcelona.

En aquest despatx hi haurà la Secretaria de la Pastoral de Fires i Circs per atendre el públic els dilluns, dimecres i divendres, de 10 a 14 hores. Els altres dies, els aprofitarem per fer visites *in situ*. Hi ha un telèfon mòbil que és el 930 667 997.

L'equip de la Pastoral de Fires i Circs estarà compost per un consiliari, que tindrà sobretot la tasca d'anar a visitar els firaires i detectar les seves necessitats espirituals i litúrgiques. Amb el consiliari treballaran dos administratius i uns assessors pastorals.

- D'altra banda, i conscients de la necessitat de treballar conjuntament i en equip amb altres grups i institucions que s'ocupen del mateix àmbit o que puguin col·laborar-hi, el grup de Pasto-

ral de Fires i Circs s'ha posat o es posarà en contacte amb:

Càritas, el Secretariat de Marginalització i diverses parròquies on hi ha alguna realitat d'aquests col·lectius.

El Secretariat de Migracions, ja que hi ha en aquests col·lectius moltes persones que entren i surten sovint de Catalunya.

Les religioses franciscanes de Seillon, amb seu a Piera. Aquesta comunitat té cura de nois i noies de firaires i circenses en règim d'internat, de dilluns a divendres. La relació amb les religioses servirà per poder treballar conjuntament les qüestions de catequesi de comunió i confirmació.

El Gremi d'Industrials Firaires de Barcelona i comarques, a fi d'organitzar algunes accions de guia i suport.

El Multifestival David, per organitzar en un futur actuacions i recolzar-ment catequètic i connectar mútuament persones del món de l'espectacle.

El Centre d'Estudis Pastoral de les diòcesis catalanes (CEP), per a qüestions de tipus logístic i de recolzament i apromament als col·lectius.

Més concretament, la Parròquia de Sant Andreu del Palomar, al barri de Sant Andreu, perquè allà s'ubiquen tradicionalment molts firaires i celebren la seva patrona, santa Bàrbara (com després explicarem).

Així mateix, i per estar més a prop dels firaires i de la gent del circ, volem adquirir una caravana, per poder acudir on són els firaires i viure el seu dia a dia més a prop d'ells.

Properes accions concretes

Realitzats o ja en marxa alguns dels punts esmentats, ens trobem ara en una segona fase de properes accions que cal fer:

– Una primera feina on ha participat ja la Pastoral de Fires i Circs és en el guió, l'organització i la coordinació de l'espectacle que el dia 29 de novembre tindrà lloc al Palau Sant Jordi, amb motiu de la Jornada diocesana, dedicada enguany a la família. Quasi mil persones sortiran a escena, en un marc on hi haurà uns 15.000 assistents.

– Preparar la festa de santa Bàrbara.

Resulta curiós saber perquè tenen els firaires santa Bàrbara com a patrona: A Sant Andreu del Palomar, on es feia una fira a prop de les casernes, en arribar el dia de santa Bàrbara tots els soldats sortien al carrer, i després de beure més del compte, tot acabava a bufetades i amb trencadisses... Fins que uns firaires intel·ligents van decidir celebrar la seva patrona el mateix dia que els artillers, amb la qual cosa la fira i les atraccions tancaven i no patien els excessos dels soldats...

– Pels vols de desembre, des de la segona quinzena fins a la primera de gener, la Pastoral de Fires i Circs coorganitzarà la primera Fira de les ONG de Catalunya, en un lloc encara no designat.

– Connectar de forma personalitzada, primer, i després amb tot el col·

lectiu, amb les persones que fan *figures* a la Rambla de Barcelona, a fi de proposar-los la realització, si és possible, d'un pessebre vivent a la mateixa Rambla.

I a curt i a llarg termini...

Les coses que s'han de fer són innumbrables. Per això, ja es poden consignar a curt i a llarg termini unes altres iniciatives, que procurarem posar en pràctica, com ara:

– Connectar amb la Societat d'Autors, per poder relacionar-nos en tot moment amb tots els circs, tant si estan establerts, com si estan de pas per Catalunya, per poder oferir-los els nostres serveis pastorals.

– Connectar amb tots els pallassos que actuen en festes de bateig i primera comunió, a fi de coordinar amb ells una línia d'inspiració cristiana en les seves actuacions.

– Fer-nos presents, si és possible, en els inicis de les grans fires de les capitals de comarca, per dur a terme alguna acció litúrgica i donar a conèixer els nostres serveis.

I un llarg etcètera.

Il·lusió no ens en manca, i esperem que tampoc hi manquin mitjans i suport per part de tothom que vegi en aquest col·lectiu especial i diferent unes persones sovint desarelades i deslligades de la societat i de l'Església, sobretot per la seva inhòspita condició itinerant.

Barcelona

FRANCESC ROMEU, corresponsal.

La parròquia dels filipins o les parròquies personals o col·lectives

Els filipins i les filipines que viuen i treballen a Barcelona, i sobretot aquells que són catòlics i practicants, tenen des de principis d'aquest curs una parròquia *personal* al mateix centre de Barcelona. Es tracta de l'església de Sant Just i Pastor, una de les parròquies més antigues de la ciutat. Aquesta església, que seguirà sent una parròquia oberta als seus feligresos habituals, encara que unificada des de fa poc a la parròquia de la Mare de Déu del Pi, serà també una parròquia amb caràcter personal per als immigrants filipins.

Segons sembla, la població filipina a Barcelona actualment està formada per prop d'unes deu mil persones, la majoria d'origen catòlic, i malgrat la distància del seu país, aquí, entre nosaltres, continuen funcionant com un col·lectiu que es relaciona amb molta assiduitat i fidelitat. Des del principi de la seva aparició entre nosaltres, a finals dels anys setanta, era típic veure'ls a la plaça Catalunya, la tarda dels dijous, esperant per entrar a una cafe-

teria que aleshores hi havia al costat d'uns grans magatzems, ara ja desapareguda o, més ben dit, engolida per aquests grans magatzems.

Des d'aleshores, aquest col·lectiu filipí també ha reclamat sempre una deguda atenció religiosa, més enllà de les celebracions puntuals de casaments i bateigs, amb una necessitat de trobar-se habitualment i en un espai físic de continuïtat. Durant molts anys es van anar trobant a la parròquia de Santa Mònica, al final de la Rambla, més o menys atesos per alguns dels capellans filipins que, amb més o menys regularitat, passaven per Barcelona. Més darrerament, el col·lectiu filipí s'ha anat reunint a la parròquia de Sant Just i Pastor, acompanyats de forma molt més estable per mossèn Avelino Sapida del Rosario, un capellà també d'origen filipí que ara serà substituït per un altre capellà filipí, Conrado N. Amon.

Darrere d'aquesta història de dedicació personal al col·lectiu filipí també hi ha hagut una sol·licitud formal i per escrit de dos bisbes de les Filipines, el de la diòcesi d'Imus i el de Catarman, que han intercedit i demanat expressament a l'arquebisbat de Barcelona una cura específica en una parròquia concreta, amb uns locals i unes celebracions litúrgiques de la ja nombrosa població filipina que hi ha a Barcelona i les institucions que aquest col·lectiu ha anat creant: l'Associació

d'Immigrants Filipins, el Centre Filipí, l'Associació de Dones Amistat i l'Associació de Joves Filipins.

El debat pastoral que, positivament, es pot generar a partir de la creació d'aquesta nova parròquia personal per als filipins podria ser sobre l'actual conveniència —o no— d'aquestes *parròquies personals*. De fet, a Barcelona, aquest no és el primer cas d'una parròquia personal. Hi ha dues parròquies més que atenen les seves pròpies comunitats nacionals, com són la francesa, i l'alemanya. I encara hi podríem afegir la parròquia castrense, que també atén *personalment* les persones del col·lectiu militar. I d'altres també hi afegirien l'església de Montalegre, que pertany a la prelatura *personal* de l'Opus Dei, tot i que en l'actualitat funciona de manera totalment independent de l'arquebisbat, com si es tractés d'una altra diòcesi.

Però la qüestió és si aquesta és la millor manera d'atendre els col·lectius estrangers o bé és millor la integració d'aquests col·lectius dins d'alguna parròquia concreta o dins de les diverses comunitats cristianes, per poder així treballar molt més la diversitat. Tindrem ara una proliferació de parròquies *personals*? Els col·lectius sud-americans (peruans, xilens, argentins...) i els col·lectius centreamericans demanaran també les seves parròquies? Són el ritu, la llengua o la nacionalitat les raons per crear una parròquia personal? Es pot pensar ben aviat en parròquies personals per a col·lectius intraestatals, com podrien ser els andalusos o els extremerys? Per a l'obtenció d'una parròquia personal, és ne-

cessària la sol·licitud explícita d'un bisbe d'un altre lloc? Cal tenir unes expressions litúrgiques diferents de les nostres? Es podria pensar, doncs, en una parròquia personal *rociera*?

Totes aquestes qüestions són molt interessant per obrir un bon debat pastoral i per assegurar uns criteris pastorals més enllà de les solucions individuals o *personals*. Per cert: per què no les podem anomenar *parròquies col·lectives* en comptes de *personals*. Sona molt malament, encara que ho digui el cànon 518 del Codi de Dret Canònic per diferenciar-les de les parròquies *territorials*. No es podria canviar una paraula del Codi de Dret Canònic? Doncs, ara, imaginem-nos com es pot canviar tot un un cànon sencer...

El relleu de la directora de Càritas

El relleu en la direcció de Càritas Diocesana de Barcelona ha estat notícia. Després de la immillorable dedicació de Pilar Malla al capdavant d'aquesta entranyable institució catòlica d'ajuda social, durant prop de 20 anys (14 com a secretària general i cinc com a directora), i després d'haver presentat una protocol·lària i deguda dimissió per raó de l'edat de jubilació, el cardinal Ricard M. Carles va nomenar a mitjan setembre la nova directora, Núria Gispert, per als quatre propers anys.

El nom i la persona de la nova directora, Núria Gispert, s'ha valorat globalment com un bon encert. Ningú no dubta que ho pot fer molt bé, atesa la seva trajectòria pastoral (activa mi-

litant cristiana des de la catequesi fins als consells parroquial, arxiprestal i diocesà, passant per l'acolliment als nous matrimonis) i atesa també la seva compromesa militància política des del PSUC fins al PSC (arribant –fins al dia abans del seu nomenament– a la cúpula del PSC com a membre del Consell Nacional i de la Comissió Executiva). Núria Gispert pot ser un bon relleu de Pilar Malla, tant com ho va ser quan Malla va arribar a Càritas (provinent de l'àrea d'Atenció Social de l'Administració autonòmica). Tothom ha valorat la continuïtat que aquest nomenament comporta, més que no pas un canvi en la línia instaurada per Càritas al llarg d'aquests últims anys.

Només dos mitjans de comunicació han manifestat un cert recel amb el procediment del nomenament. Però ningú no nega l'encert a triar la persona de Núria Gispert ni posa en dubte les seves capacitats directives o de sensibilitat social. El rotatiu *La Vanguardia*, en la seva edició del diumenge, 20 de setembre, i signat pel cronista José Martí Gómez, fa aquesta distinció i, tot i *no discutir la persona*, afirma que el *nomenament no ha caigut bé* perquè no s'han fet les *consultes prèvies* necessàries en un nomenament d'aquest nivell.

D'altra banda, una publicació que per atribució té una funció crítica en l'univers informatiu diocesà, com és *El Pregó (eclesial d'informació i opinió)* (núm. 110, del 15 d'octubre de 1998), amb un article signat (o amagat) per una tal *Redacció*, que tampoc *qüestiona la persona*, analitza la voluntat de la nota de premsa oficial de l'arquebis-

bat en la qual es comunicava el nomenament de Núria Gispert. Aquesta nota biogràfica subratllava a bastament la vessant política i socialista de Núria Gispert i oblidava clarament la vessant més pastoral, més desconeguda i amagada. Com si així es volgués contrarestar una imatge que vinculés excessivament els últims nomenaments d'altres directius diocesans sortints de les files de Convergència i Unió, o de les seves proximitats, amb la incorporació ara de la cara socialista de Núria Gispert.

Certament, això no és bo. No és bo ni per a Núria Gispert ni per a Càritas. Sobretot si tenim en compte que Càritas ha estat sempre una institució que ha lluitat per desvincular-se de tota adscripció política i poder així mantenir una postura sempre crítica amb les administracions públiques. L'equilibri en aquestes qüestions és difícil i, potser per això, ara és molt important i necessari tant fer moltes consultes com presentar les persones més pels seus serveis pastorals que no pas pels seus currículums *interessants* o *interessats*.

Càritas és ara una institució que ha celebrat els seus 50 anys d'existència i ja té mig segle de maduresa. No aniria gens malament que de cara al futur i com a prova de maduresa d'una institució clarament consolidada, les futures directores (o directors) –que són càrrecs de confiança– sortissin de l'interior de la pròpia institució. Aquest seria un bon objectiu de futur per a Núria Gispert, una dona que al voltant seu sempre ha fet surar una bona colla de tècnics i d'organitzadors. Així, els càrrecs de confiança no sempre s'hauran d'anar a buscar a l'altra punta de

l'activitat diocesana, els bisbes coneixerien mots mes noms i moltes més persones i les institucions també s'enfortirien amb la responsabilitat. A més, hem de tenir en compte que, en el cas de l'organigrama de la diòcesi de Barcelona i per sobre de la directora de Càritas, nosaltres encara tenim un superdelegat per a tota l'acció social diocesana, Salvador Bacardit, un càrrec de molta més globalitat i confiança. Això fa que tot quedi molt més travat del que ens pensem.

Bona feina, doncs, a l'Arquebisbat de Barcelona, per a Càritas i per a Núria de Gispert.

L'evangelització: objectiu pastoral prioritari fins al 2000

Per als propers dos cursos, el 1998-1999 i el 1999-2000, la diòcesi de Barcelona s'ha proposat treballar un únic objectiu pastoral prioritari: l'evangelització. Un fet singular a assenyalar és que es presenti ja amb la previsió d'estendre's durant aquests dos anys i que es projecti com un objectiu fins al 2000, proposant-nos com a fita assolir el Jubileu i com a meta l'evangelització de l'entorn.

Durant el primer any, el curs 1998-1999 *Preparar-nos per a l'anunci de la Bona Nova*, es farà un treball més interior, d'espiritualitat i de conversió de les nostres pròpies comunitats. Per això ja es proposen trobades de pregària, recessos i la lectura de la carta apostòlica de Joan Pau II, la *Tertio millennio adveniente*. Aquest serà un primer curs de sensibilització i de co-

munió diocesana. Amb aquesta finalitat, hi ha la voluntat de recuperar els prop de 2.000 grups que van treballar els materials de consulta del passat Concili Provincial Tarraconense en l'àmbit diocesà i proposar-nos ara un itinerari catequètic que tingui molt en compte el Directori General per a la Catequesi i l'elaboració d'un projecte diocesà de catequesi. En aquesta etapa també es preveu fer una bona anàlisi (i reestructuració, si es pot) d'un *Nou mapa pastoral del bisbat*. El punt de mira d'aquests objectius és doncs els laics i la seva acció evangelitzadora.

El segon curs, el 1999-2000, titulat *Sortir a testimoniar explícitament la Bona Nova*, serà un any molt més actiu externament, fins al punt que s'està preparant una edició especial de l'*Evangelí de Sant Joan per poder-lo repartir a totes les llars de la diòcesi*. També es projecten moltes iniciatives diocesanes per al Jubileu de l'any 2000, sota el lema *L'Església de Barcelona, cap a l'any 2000*.

Comissió pro beatificació d'Antoni Gaudí

Ja sabeu que això de fer sants s'ha animat. Sobretot per l'empenta que li ha donat el mateix Joan Pau II, quan ja gairebé nosaltres teníem superat això del reconeixement *dels altars*. Però ara, si han obert una cursa, nosaltres tampoc volem quedar endarrerits. Per això, el cardenal Ricard Maria Carles ja ha designat els membres de les comissions història i teològica per a l'etapa diocesana del procés de beatificació de l'arquitecte Antoni Gaudí.

A la Comissió Històrica hi ha en Ramon Cors, rector de la parròquia de la Concepció; Joan Galtés, rector de la parròquia de sant Gregori Taumaturg, i el pare Llorenç Galmés, dominic. A la Comissió Teològica hi ha Josep Gil i Ribas, professor de la Facultat de Teologia de Catalunya i capellà de Tarragona, i Josep Maria Turull, vicari de la parròquia dels Àngels. Aquestes comissions, juntament amb el vicepostulador de tota la causa, Lluís Bonet i Armengol, rector de la parròquia de la Sagrada Família, són els que han de recollir i valorar tot el material, tant escrits com documents històrics, per veure el tarannà humà i cristià d'Antoni Gaudí.

Val a dir que aquestes comissions, juntament amb el vicepostulador, tenen un treball molt difícil de recopilació i d'anàlisi de tot el material que existeix. Però, alhora, també és un treball molt fàcil si aconsegueixen recuperar el mateix esperit i ambient que hi havia a Barcelona quan va morir Antoni Gaudí. Aleshores gairebé ningú no negava que Gaudí havia viscut com un sant i havia fet algun que altre miracle. Tot i que el miracle més gran encara el tinguem per acabar.

Tarragona

DÍDAC BERTRAN, corresponsal.

De campanes i campanades

Aquest començament de curs ha resultat prou mogut i algunes notícies ens porten a llançar les campanes al vol, metafòricament i literalment parlant, com en el cas de la catedral de Tarragona, en què el passat 5 de setembre foren instal·lades novament les campanes després d'un llarg període de restauració. La seva veu de bronze sona a campana, certament... Encara que hi havia el perill que sonessin a esquellotada, com dissortadament alguna vegada ha passat després d'una reparació.

Una mica de tot

Alguns fets són per fer repicar les campanes d'alegria. Així, per exemple, a Vallfogona celebraren el 375è aniversari de la mort del seu famós rector poeta Mn. Vicenç Garcia i ho feren amb festa grossa, de la mateixa manera que ho feren l'Espluga de Francolí i Salou amb motiu del 25è aniversari del traspàs d'un altre rector poeta, Mn. Ramon Muntanyola.

Altres notícies són per donar una batallada de dol, com ara el fet que hagi plegat com a formació musical activa la Schola de Cant Gregorià de Santes Creus, després d'una dilatada història, curulla d'èxits artístics. No

sabem pas què pensar dels titulars de premsa que donaven la notícia: *La Schola de Santes Creus se jubila por falta de sacerdotes* o *La falta de sacerdotes que sepan cantar en latín cierra una coral*.

La joia de les ordenacions

De totes passades, no cal posar-se tristos. Les campanes poden tritllejar alegrement un altre cop, ja que l'Arxidiòcesi compta amb tres nous preveres i amb dos diaques que –dintre d'un any si Déu ho vol– també accediran al presbiterat.

Així, el dia 6 de setembre, Mons. Lluís Martínez Sistach va ordenar de prevere Mn. Joan Antoni López. L'acte va tenir lloc a la parròquia de Sant Esteve, de Vila-seca, en el curs d'una eucaristia emotiva i molt participada. El temple, no cal dir-ho, era ple a vessar.

La catedral de Tarragona també s'omplí de gom a gom el dia 13 de setembre amb motiu de l'ordenació diaconal de Mn. Joan Miquel Bravo i de Mn. Antoni Pérez de Mendiguren i amb la presbiteral de Mn. Joan Maria Padrell. La cerimònia va resultar igualment corpredora i entranyable.

I el dia 4 d'octubre l'ermita de la Mare de Déu del Camí, a Cambrils, fou l'escenari de l'ordenació com a prevere de Mn. Amador Canaldas, en una altra cerimònia fortament emotiva.

Enguany, doncs, hem tingut tres ordenacions. No són moltes, diran els

pessimistes. Però cal recordar que l'any passat no n'hi va haver cap i per a l'any vinent se'n preparen dues com a mínim. Per tant, voltegem les campanes amb esperança.

Clausura d'un centenari i inauguració d'un curs

I una altra cosa que ens permet fer voltar esperançadorament les campanes és que Mons. Lluís Martínez Sistach va remarcar la voluntat de l'Església d'apostar per la cultura i el diàleg amb la resta del món i, simultàniament, per la formació del laïcat per a una major participació en les tasques pastorals. El senyor arquebisbe va fer aquestes afirmacions el passat dia 1 d'octubre, durant la clausura de les commemoracions del centenari de la Universitat Pontifícia de Tarragona, la qual es va fer coincidir amb la solemne obertura del curs acadèmic. L'acte central de la sessió –al qual hi assistiren també el Dr. Ramon Torrella, arquebisbe emèrit, i l'Honorable Sr. Joan Maria Pujals, conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya– fou una lliçó magistral sobre la trajectòria de la universitat a càrrec de Mn. Manuel M. Fuentes.

D'altra banda, i en la mateixa sessió acadèmica, després de la presentació de les memòries d'activitats per Mn. Armand Puig i Mn. Norbert Miracle, es va fer concessió d'un premi d'investigació històrica referida al desenvolupament dels estudis universitaris a Tarragona, patrocinat per l'Escola Universitària de Treball Social (EUTS) i dotat amb 100.000 pessetes.

El guanyador fou Daniel Pinyol Alabart, de Reus, amb un treball referit als inicis de les activitats de la Universitat Pontifícia.

Mn. Manuel M. Fuentes va ser l'encarregat de la lliçó magistral, amb el títol *Gènesi i vida acadèmica de la Universitat Pontifícia de Tarragona* (1897-1934). Mn. Fuentes va referir-se a diversos aspectes de la institució, com ara els Estatuts de funcionament o els programes d'estudis.

Als anys trenta, però, la Santa Seu va exigir la creació de nous Estatuts que preveïessin, entre altres coses, una major dotació econòmica. Un dels problemes de la institució –des del mateix començament– fou el fet que la majoria dels seus alumnes i professors eren els mateixos del seminari diocesà. Segons Mn. Fuentes: *«Roma volia millorar la qualitat, però també centralitzar l'ensenyament»*. L'Església espanyola, en arribar la República, no tenia prou recursos, de manera que la Universitat Pontifícia de Tarragona (i les de la resta de l'Estat) va haver de tancar.

Per la seva banda, el conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Joan Maria Pujals, va destacar com el papa Lleó XIII, impulsor de la Pontifícia, ho va ser també del diàleg. Pujals va afirmar que aquest centenari *«confirma que Tarragona és una gran seu metropolitana i que sempre ha tingut vocació universitària»*.

Mons. Martínez Sistach va tancar l'acte afirmant que *«l'home no pot prescindir de la cultura i l'Església*

no pot aïllar-se d'aquesta perquè llavors deixaria de fer la seva missió al món». Per al senyor arquebisbe, els dos centres universitaris dependents de l'Arquebisbat –l'EUTS i l'Institut Superior de Ciències Religioses Sant Fructuós (INSF)– demostren que *«també avui fem una opció de cultura i de formació dels creients»*.

Nomenaments

Una campanada forta que es va produir abans de vacances fou la llista de nomenaments que significava un cert trasbals a l'arxidiòcesi: vint-i-nou preveres i tres diaques canviaven la seva adscripció. I, posats a fer canvis, també n'hi va haver a les delegacions, secretariats i altres càrrecs de responsabilitat a l'arxidiòcesi. Fou una altra batallada a principi de curs, ja que Mons. Lluís Martínez Sistach, arquebisbe metropolità de Tarragona i primat, va signar un seguit de nomenaments de delegats diocesans, així com de confirmacions de delegats i de directors de secretariats per tal de continuar l'aplicació del Pla Pastoral.

En aquest sentit, Mons. Martínez Sistach va designar com a delegat diocesà de Pastoral de Joventut Mn. Josep Masdeu Aymamí; del Patrimoni Artístic i Documental i Art Sacre, Mn. Joan Aragonès Llebaria; de Pastoral de la Salut, Mn. Joaquim Fortuny Vizcarro; de Pastoral Social i de Càritas, Mn. Joaquim Clavé Casellas, i de Vocacions, Mn. Joaquim Gras Minguella. Així mateix, va nomenar Mn. Jordi Figueras Jové com a responsable de la formació dels seminaristes teòlegs.

Per altra banda, va confirmar en el seu càrrec els següents delegats diocesans: d'Economia, Mn. Xavier Reñé Balcells; de Litúrgia, Mn. Jaume Roig Roig; de Pastoral Familiar, Mn. Josep Moreno Espinosa; de Catequesi, Mn. Joan M. Banús Banús; d'Ensenyament, Mn. Francesc Giménez; de Missions i Cooperació entre les Esglésies, Mn. Josep Ramon Pascual Palau; de Mitjans de Comunicació Social, Sr. Dídac Bertran Vallvé; de Vida Consagrada, pare Eduard Canals Casas; de Pastoral de Mobilitat Humana, Mn. Josep M. Prats Borges, i d'Apostolat Seglar, Mn. Joan Antoni Cedó Perelló.

De la mateixa manera, el senyor arquebisbe també va confirmar en els seus càrrecs els següents directors de secretariats: Diaconat Permanent, Mn. Armand Puig Tàrrach; Laics amb Missió Pastoral, Mn. Josep Bofarull; Serveis al Clergat, Mn. Antoni Morell Jansà; Pastoral Bíblica, Mn. Joan Magí Ferré; Música Sacra, Mn. Magí Sabaté Marsal, i Relacions Interconfessionals, Mn. Jaume Roig Roig. Finalment, la germana Concepció Bolaños Larraz fou confirmada com a cap de Departament de Serveis a les Religioses.

La primera Carta Pastoral

Ara bé, i malgrat córrer el risc que ens acusin de culte a la personalitat, la campanada grossa es va produir quan el passat dia 18 d'octubre Mons. Lluís Martínez Sistach, arquebisbe metropolità de Tarragona i primat, va publicar la primera Carta Pastoral del seu pontificat tarragoní, la qual porta per títol *Treballem amb joia a la vinya el Se-*

nyor, i ho ha fet amb motiu del Pla Pastoral que aplica el Concili Provincial Tarraconense 1995. Aquesta Carta Pastoral—que cal no confondre amb les seves glosses setmanals—és un text dens, fonamentat sobre una sòlida base doctrinal, i que consta d'una salutació i nou capítols. Consta en total de 56 pàgines, al llarg de les quals fa un repàs a l'estat de l'aplicació del Concili Provincial Tarraconense i un seguit de reflexions del Pla Pastoral diocesà centrat en l'evangelització, eix vertebrador del Concili, per cloure'l amb una esperançada exhortació amb la vista posada ja en el tercer mil·lenni.

A propòsit de l'aplicació del Concili—segon capítol de la Carta Pastoral—, Mons. Martínez Sistach remarca que la nostra Església diocesana «té una responsabilitat especial en l'aplicació de les resolucions conciliars, puix com a metropolitana ha tingut un paper rellevant en la convocatòria, presidència i celebració de la reunió de concilis tarraconenses que s'han celebrat, especialment d'aquest últim». Més endavant, el prelat indica que «la nostra arxidiòcesi, des de la recepció del Concili, ha endegat un Pla Pastoral per al trienni 1996-1999, que pretén l'aplicació de les resolucions conciliars mitjançant objectius i accions a realitzar en tots els ambients i llocs de l'arxidiòcesi».

També indica que amb l'aplicació del nostre Concili «anem portant a terme tot el contingut del Concili Vaticà II, puix que és molta la connexió temàtica entre ambdós esdeveniments conciliars. S'ha escrit que el Concili Vaticà II va ser un concili innovador,

mentre que el Concili Provincial Tarraconense ha estat un concili d'aplicació».

El senyor Arquebisbe acaba aquest apartat tot dient que el Concili Provincial *«és viu entre nosaltres, en la seva lletra i en el seu esperit. De fet, ja s'ha endegat l'aplicació de totes les resolucions conciliars vinculants i prioritàries i es treballa per tal d'aplicar les altres resolucions que fan referència a la Conferència Episcopal Tarraconense».*

En el tercer capítol, Mons. Martínez Sistach fa una reflexió sobre el Pla Pastoral, veritable eix vertebrador del Concili Provincial, endegat pel seu predecessor Mons. Ramon Torrella i que ell ha ratificat plenament. Diu el prelat que el Pla Pastoral *«té un objectiu general: fer arribar l'anunci de la bona nova als homes i les dones del nostre temps; en una paraula: evangelitzar».*

L'arquebisbe de Tarragona escriu que en el Pla Pastoral diocesà *«figuren uns objectius específics que pretenen contribuir a assolir l'objectiu general abans esmentat. Són cinc objectius específics que volem potenciar a tota la diòcesi durant aquest trienni (...) Tanmateix, es tracta de continguts tan essencials a l'acció i missió de l'Església que es pot dir que han de ser objectius permanents».*

El quart capítol fa referència a potenciar la pastoral de la joventut, primer objectiu del Pla Pastoral. Recorda el senyor arquebisbe en aquest capítol que el Concili Provincial ha fet *«una*

crida urgent per tal que no manquin espais, persones dedicades i recursos infraestructurals i econòmics per a l'evangelització dels joves». Per tal de posar en pràctica aquesta crida urgent conciliar, iniciem una experiència dedicant dos sacerdots exclusivament a aquest camp de la pastoral; un coordinarà la pastoral de joventut dels dos arxiprestats de Tarragona i l'altre el de Reus.

El cinquè capítol de la Carta Pastoral porta per títol *Potenciar la celebració de l'eucaristia dominical*, tema que constitueix el segon objectiu del Pla. Un punt veritablement important d'aquest capítol és el que fa esment a la necessitat de *«sensibilitzar els cristians de la necessitat de participar en les celebracions dominicals; tots els cristians, però especialment els matrimonis joves. La celebració dominical de l'eucaristia els ajuda a viure més intensament tota la riquesa del matrimoni cristià i facilita que els fills, des de petits, participin amb llurs pares en l'eucaristia».*

El tema estrella del Concili Provincial va ser la sol·licitud per als més pobres i marginats i centra l'atenció del sisè capítol d'aquesta primera Carta Pastoral tarraconense, en què recorda que *«la missió de l'Església, encara que sigui espiritual, implica també la promoció humana fins i tot en el camp temporal (...) Per això, s'estableix en el Pla Pastoral aquesta acció ben concreta i ben necessària: «Que hi hagi Càritas parroquials, arxiprestals i interparroquials on no n'hi ha».*

La Carta Pastoral acaba també un dels grans reptes eclesials del nostre

temps, considerat com el quart objectiu del Pla Pastoral diocesà: *Potenciar la participació del laïcat en l'Església i en el món*, títol precisament del setè capítol del document arxiepiscopal. Després d'unes consideracions sobre la presència i l'acció dels cristians en el món, el senyor arquebisbe recorda que a la nostra arxidiòcesi «ja es va iniciar l'any 1982 l'experiència eclesial de laïcs amb missió pastoral. L'experiència ha estat llarga i positiva». El capítol continua amb afirmacions tan importants com ara el desig que, d'acord amb la normativa diocesana, «els consells pastorals s'implantin en tots els àmbits –parroquial i arxiprestal– de la diòcesi on encara no hi siguin».

El cinquè objectiu del Pla Pastoral i tema del vuitè capítol de la Carta Pastoral gira a l'entorn d'un tema preocupant per als cristians: les vocacions sacerdotals. Es reconeix que *l'Església necessita més preveres*. El prelat reconeix també que el «paper del prevere en la pastoral vocacional és gairebé indispensable. Ell és per als joves el testimoni vivent de la joia del ministeri sacerdotal que viu i realitza al servei dels germans (...) La qualitat del testimoniatge dels preveres és el que demanen els joves que escolten la crida de Déu». Aquest important capítol acaba recordant que «hauria de ser normal que, com diu el Concili Tarraconense, la pastoral vacacional fos present en la catequesi, en la preparació dels sacraments, en la pastoral juvenil i en la de moviments».

Martínez Sistach com a arquebisbe és, precisament, el que dóna títol a tot el document *Treballem amb joia a la vinya del Senyor* i constitueix tot ell una esperançada mirada al futur, tot indicant que, al llindar del tercer mil·lenni, «tots hem de sentir amb més força la responsabilitat d'obeir el manament de Crist: Aneu per tot el món i prediqueu a tothom la bona nova de l'Evangeli».

Això ens permet fer repicar les campanes recordant a tothom que el Concili Provincial Tarraconense està ben viu i no és pas un fòssil com diuen alguns pessimistes. De fet, el passat 22 d'octubre, el senyor arquebisbe va reunir tots els delegats i directores de secretariats per estudiar les accions adjacents per tirar endavant els cinc objectius prioritaris del Pla Pastoral... Llancem a volar, doncs, les campanes amb il·lusió!

Lleida

XAVIER BATISTE, corresponsal.

Nou curs a l'IREL

L'Institut Superior de Ciències Religioses de Lleida, com els de Tarraгона, Girona, Barcelona i Vic, obre el nou curs amb molta empena.

Enguany en el nostre IREL es podran cursar el primer i tercer cursos de la diplomatura en ciències religioses. També ofereix altres cursos de Bíblia o de la Delegació de Pastoral de Joves i de l'Esplai o del Secretariat de Catequesi, així com conferències magistrals; per exemple: curs d'estètica, de literatura i recerca del sentit de la vida, didàctica de la religió, etc.

El professorat és compost per 32 membres, entre llicenciats i doctors provinents del laicat, religiosos i capellans. Alguns vénen de les diòcesis germanes de Catalunya.

En el primer claustre d'inici de curs, el director, Mn. Ramon Prat, anunciava que l'any passat la xifra d'alumnes va ser d'aproximadament 210, provinents de tres àmbits diferents: agents de pastoral de les parròquies, mestres de religió i alumnes de la universitat. Les inscripcions d'enguany encara no estaven comptabilitzades, però suposo que hauran augmentat respecte de l'any anterior.

En una visita al Seminari de Tarraгона, seu del centre corresponent a la

nostra arxidiòcesi, vaig poder comprovar que l'alumnat estava molt animat; suposo que en els altres centres (Girona, Barcelona i Vic), es deu respirar el mateix ambient.

Casa d'exercicis espirituals

Mn. Màrius Rodrigo, el mateix dia de l'inici del curs de l'IREL i en el mateix edifici, seu del nostre actual Seminari, ens presentava l'anterior residència sacerdotal, ara molt ben habitada com a seu de la *Casa d'Exercicis Espirituals*.

Les possibilitats que ofereix aquesta Casa d'Exercicis Espirituals són sobretot que els caps de setmana estarà lliure, atès que no hi seran els alumnes de l'IREL. Així, doncs, es podrà usar: les 30 habitacions dignes (amb un total de 40 llits), amb dutxa i lavabo, els dos menjadors, les dues capelles, l'aula adient per a conferències, un petit jardí i tres terrats. Un espai del jardí serà destinat a la biblioteca, que la Congregació de la Doctrina de la fe va exigir a l'IREL, requisit que fiscalitza la Facultat de Teologia de Catalunya.

Ens trobem, doncs, davant l'alternativa a la Casa d'Exercicis que hem venut de mala gana a la Generalitat? Jo crec que sí. El que teníem de més, allà dalt del turó de la nostra ciutat, era el majestuós claustre de la nostra Seu Vella, amb l'impressionant balcó de cara al Segre. A banda d'això, tornem a tenir un servei digne a disposició de totes les comunitats parroquials, moviments i grups eclesials i, a més, al centre de la ciutat.

Si algú vol més tranquil·litat, fora del batibull de la ciutat, o enyor la vida al camp, la diòcesi té un altre espai digne i juvenil; es tracta de *Miravall*, la colònia casa de recessos coneguda per molts grups i moviments de les diòcesis germanes, situada a tres quilòmetres de Juneda.

Moltes gràcies al nostre senyor bisbe Ramon i, d'una manera especial, a Mn. Màrius Rodrigo, rector del nostre Seminari, pel seu treball humil i eficaç. Més val fer calladament en lloc de criticar. Em vaig sentir gratament sorprès i és per això que vull manifestar-ho en aquestes planes.

Moviment Vida creixent

El començament de curs, una jornada bonica i amb un públic nombrós, com és habitual en aquest moviment, va estar precedit de dos dies de reflexió amb animadors de grups i responsables als locals de la parròquia de Sant Salvador (Pardinyes).

La jornada, que es va dur a terme al Col·legi Episcopal de la ciutat el dissabte, 3 d'octubre, va tenir com a tema de recés: *Cercant el Crist i sabent-lo acollir en la nostra vida*. Tots els grups tindran els temaris que corresponen als objectius d'aquest curs. Suposo que tindran en compte els objectius del Pla diocesà de pastoral, ja que són gent que vol viure en comunió diocesana. Tots aquests són passos reals vers un laïcat adult en la fe.

El nou president és el senyor Ramon Roig i el viceconsiliari és Mn. Joan

Jové. Moltes felicitats i que el Senyor us il·lumini en la tasca d'anar obrint nous camins de testimoni cristià i d'esperança per als laics en plena maduresa de fe, en una època ben diferent a la que vivim i en la qual viuran els joves.

Delegació de Pastoral de Família

El nou equip diocesà ja ha convocat una reunió per decidir què es fa respecte dels *cursets prematrimonials*. Hi han participat representants de tota la diòcesi que ofereixen xerrades i testimonis als nuvis en el cursets parroquials programats.

En una primera constatació, es va descobrir un aiguabarreig d'ofertes a l'hora de proposar diocesament la preparació per al matrimoni. Sembla que caldria un treball de comunió en uns punts bàsics pel que fa a continguts i pedagogia, i sobretot caldria evitar la dispersió de criteris. També sembla que, en aquesta temàtica familiar, els laics agents de pastoral demanen que alguns mossens els atorguin més confiança, i certament en aquest assumpte haurien de ser els matrimonis cristians els protagonistes dels cursets. Que hi hagi un consiliari, però no un dictador. No oblidem que consiliari ve de *conseller*.

Esperem que es pugui arribar a concretar la *pastoral de conjunt* en aquest aspecte de la Pastoral Familiar prematrimonial. I que puguem prendre consciència tots, en aquesta hora del Concili Tarraconense, que els francitradors o els grups o parròquies que van per lliure no ajuden a sentir-nos tots

d'una diòcesi tota unida amb el seu bisbe al davant. I més en aquest camp de possibles moments evangelitzadors per a joves que vénen del món de la no-pràctica sacramental.

Grup de reflexió *Petita Serventa*

Qui integra aquest grup? No sabem quins són els actors. Només el coneixem pels cinc o sis articles que han aparegut, en forma de cartes al director, en els diaris locals *El Segre* i *La Mañana*.

Aquests articles són una reflexió en veu alta sobre la vinguda del nou bisbe. Jo, personalment, crec que són encertats i que tenen un gran sentit eclesial. No estem davant de reflexions d'un grup anàrquic o destraler.

Però, qui en són els autors? Ho ignoren, de la mateixa manera que ho ignoren els meus col·legues. El cert és que m'han arribat els articles fotocopiats a la bústia de casa meva; una mà anònima els hi va deixar. I dic anònima, perquè no el vaig pescar en el moment que posava l'ou al meu ponedor. Sé que també l'han deixat al ponedor d'altres companys clergues de la residència sacerdotal...

Com a mostra, més endavant es transcriu la darrera reflexió, de 9 d'octubre, a *El Segre*.

M'agrada que algú aixequi la veu i que no ens quedem adormits o ens aturem en bestieses secundàries de l'Església. No vull esmentar casos concrets, ja que els diaris en van plens i, de fet, ja els coneixeu.

Malgrat tot, us he de dir que a la nostra Església sembla que hi ha poques ganes de dir coses a la Santa Seu o al senyor Nunci de l'Estat espanyol. Per això, m'agrada aquest grup. I suposo que al candidat episcopal, que es manté en secret, li deuen arribar o li arribaran aquests articles. És una manera de preparar-lo, perquè, sabeu? som bastants, i jo el primer, que hem perdut la confiança en certs organismes anomenats eclesials de fora del país, que prenen decisions sense consultar les institucions diocesanes, com ara un consell de presbiteri o un consell diocesà de pastoral.

El bisbe que vingui, ha de representar Crist, oi? Sí. Però, pot representar Crist i venir de fora del poble? Sí. Si es dóna aquest cas, el nostre futur bisbe seria un missioner. Els missioners són per on l'Església encara no està establerta i aquest no és el cas de Catalunya. Esperem que sigui un bon bisbe català i no un missioner.

Tanmateix, vingui qui vingui, haurem de tirar endavant amb l'ajuda sobretot del Consell de Pastoral i del presbiteri. I de tots els membres del poble de Déu que treballem en comunitats, moviments i delegacions. I sobretot de l'Esperit Sant.

A continuació, es transcriu l'escrit. Jutgeu-lo vosaltres mateixos:

Tasca del nou bisbe

Sr. Director:

En les nostres reflexions mensuals sobre la Pastoral de la Lleida del demà, avui ens fixarem en la tasca del

nou bisbe. La direcció i els lectors del Correu de Segre ens faciliten el ressò de les nostres propostes.

L'Església universal es concreta en la part del mapa que ens toca viure. Aquesta ciutat i aquests pobles que estan oberts a Europa, com vam comprovar a Eurofruit 98, no s'han de tancar a la renovació eclesial que l'Esperit Sant va despertant. Renovació que no sempre vindrà de Roma, tot i que si passa per Roma serà més segura però potser menys renovadora. Envia Esperit i renovaràs la faç de la terra...

Així veiem que s'opina a la vicaria de pastoral. Es respiren aires universals, es viu amb les finestres obertes i l'aire es renova. Es nota en el pla de pastoral preparatori al tercer mil·lenni.

El nou bisbe tindrà els ulls oberts a la realitat. Els antics bisbes ens proposaven la fórmula de veureu-ho tot, consentir molt i corregir-ne ben poc.

La realitat ens presenta moltes coses positives que de vegades ens costa descobrir per allò que en mirar un full en blanc, si té un punt negre, és el primer que ressalta. Una de les realitats reals són els laics, que no constitueixen un laicat en el sentit d'un exèrcit organitzat en ordre de batalla, però sí un camp en què floreixen les cent flors (Mao).

Un clergat d'edat avançada majoritàriament, que ja ha de descansar i deixar descansar, i també atendre llocs en què la comunitat camina al seu ritme

amb el suport de la pregària i els sacraments per un sacerdot, però que tenen el motor propi en funcionament per a l'evangelització. És el poble que celebra així, presidit per un presbiteri amb la funció d'animar, però no d'empenyer ni accelerar el ritme propi de cada comunitat.

Una altra realitat que es trobarà el nou bisbe és la joventut estudiantil i universitària, que batejats majoritàriament, han de trobar qui els desperti la fe. Buscar com és tasca del bisbe i de les seues forces vives, que s'ho han de proposar com a tasca prioritària, donant vitalitat a les diverses delegacions de pastoral, no solament explicant el que fa, com el pintor que mostra els seus quadres, sinó veient en cada cas què convé fer en aquests temps de postmodernitat.

Una altra realitat és la dels més pobres. Cridem-los pel seu nom: els immigrants que van omplir el Barri Antic, i també els carrers de la ciutat i del pobles. Senten dir que l'Església és una comunitat oberta i servidora, però se senten ciutadans de segona sense que ningú digui res en relació a tot això.

Tasques que el nou bisbe no es trobarà només per portar-les a terme. L'Esperit no fallarà i fent pinya al seu voltant el clergat i el laicat portarem a terme l'Obra que Ell ens va encomanar: Aneu-hi i anuncieu-ho... no tingueu por. Jo estaré amb vosaltres.

Grup de reflexió Petita Serventa

Primera trobada del Moviment de Pobles i Comarques de Catalunya, a Aitona

Diumenge, 11 d'octubre, de 5 a 8 del vespre, ens hem trobat 100 laics de diferents indrets del nostre bisbat a la casa de Santa Teresa Jornet. La finalitat d'aquesta I Trobada era fer un històric pas diocesà per entrellucar el que volem que sigui l'*Acció catòlica d'adults als nostres pobles*. D'acord amb el programa establert, hem viscut els següents valors eclesials:

1. Quan tothom diu que hi ha un trencament entre adults i joves cristians, nosaltres hem volgut viure la *comú-unió* i ens hem connectat joves cristians de 30 anys amb els adults cristians actuals de les nostres parròquies rurals. Ja enteneu el que vol dir això, oi?

2. Ha estat una trobada diocesana. Fixeu-vos que hi ha hagut tres arxiprestats (Baix Segre, Garrigues i Baix Urgell), amb els següents pobles representats: Albagés, Alcarràs, Aitona, Castellldans, Juneda, Maials, Massalcoreig, Llardecans, Puigverd de Lleida, Soses, Soleràs, Torrebesses, Torres de Segre i Torregrossa.

3. Hi ha hagut *comú-unió* amb una representació de Fraga i amb el moviment Vida Creixent, a través del seu president Ramon Roig i la seva esposa.

Amics i amigues, gràcies pels vostres gestos de germanor.

4. Hem explicat qui érem nosaltres, els joves antics militants de la JARC,

i hem fet de secretaris i animadors dels nou grups que hem treballat el qüestionari.

5. Ens hem dit: Per què volem testimoniar el Crist en els nostres pobles? Quines dificultats experimentem per testimoniar l'Evangeli? I què demanem?

6. Hem gaudit tots escoltant l'Antonietta Mateus, i també en Llorenç Badia, pagès jove que se sentia molt nerviós davant una assemblea tan nombrosa; però això ha estat precisament una injecció de confiança per a tots els qui tenim el respecte humà de parlar de la fe en els nostres pobles. I finalment, també hem escoltat Mn. Ventura Pelegrí, que ens ha tirat unes bombes d'oxigen espiritual per fer esclatar les pors i els dubtes, i ens ha assenyalat vers on hem d'anar.

7. Hem deixat ben clar que volem anar endavant, acollint tots els qui esteu interessats a testimoniar la Bona Nova d'una manera organitzada com a laics d'AC, que en el món rural en diem *Moviment Cristià de Pobles i Comarques de Catalunya*.

8. Com ha de ser en una església coresponsable, els mossens no hi han mancat. Els qui han de ser consiliaris del futur dels grups que neixin són els mateixos mossens. Nou mossens s'han fet presents i han treballat també com un grup més, però amb una mirada d'acord amb el ministeri que els correspon d'exercir de consiliaris. Els consiliaris es van reunir amb el consiliari del Consell Diocesà d'AC, Mn. Ventura Pelegrí... Ja en rebreu més informació.

9. Al final es va fer un resum de les tres preguntes que es van plantejar, i que s'han esmentat anteriorment. Ja us en farem un test, si teniu la sort de poder venir a la propera trobada que farem a les Borges Blanques, el dia 13 de desembre.

10. S'ha parlat de la necessitat de formació, i de moment es recomana seguir els temes del Pla de Pastoral. De totes maneres, aquesta coordinadora farà arribar exemplars, i també el resum complet de la trobada, als participants que ho demanin. Seria bo que les persones de cada poble interessades a seguir, feu arribar a l'adreça que s'esmenta tot seguit (són els que representen la Secretaria) un llistat amb el nom i l'adreça del vostre representant.

Ramon i Imma Gort
c/ Centre, 24
25181 Soses

Urgell

PAU MARQUÈS, corresponsal.

Nou-cent anys de la consagració de l'església romànica de Guissona

En escaure's enguany aquest esdeveniment històric, la vila de Guissona ha volgut celebrar-ho festivament. Tres accions ben concretes s'han dut a terme: acabar l'embelliment del temple parroquial, i la pintura i il·luminació; restauració del retaule de la Verge del Claustre, i una Expo-Bíblia.

El diumenge dia 6 de setembre fou el dia de les celebracions. Una multitud de fidels acompanyà el cardenal de Barcelona, Ricard M. Carles, els bisbes d'Urgell i Lleida, i una vintena de preveres en l'Eucaristia concelebrada. Ara fa 900 anys, en la consagració del temple romànic, també hi foren presents els bisbes d'aquestes diòcesis.

Es llegí l'acta de consagració, amb l'acompanyament musical de la cantautora Maria Lafitte.

L'Orfeó Balaguerí cuidà els cants de la celebració, i tot el poble en gaudí joiosament.

Interessantíssima pel seu fons i forma fou l'homilia pronunciada pel cardenal de Barcelona, Ricard M. Carles. Després de saludar les autoritats i el poble, glossà en tres grups la seva acurada exposició:

1. Motiu de la celebració

Ens reuneix entorn de l'altar la celebració dels nou-cents anys d'aquesta església de Santa Maria de Guissona. Em plau remarcar que avui hauria de ser potser el Sr. Bisbe Joan qui us parlés en aquest moment. Si ho faig jo és acceptant la seva amable invitació i complint el seu desig, amb una deferència que li agraeixo amb sentiments de fraternitat i amistat.

En primer lloc, voldria recordar el motiu de la nostra celebració. Ho deia molt bé el bisbe Joan al tríptic de presentació d'aquesta diada: *«La Guissona del blat i les ametlles, del raïm i de l'olivera. Potser per això els ibers i els romans s'hi quedaren, i els bisbes d'Urgell la conqueriren»*. Mn. Benigne Marqués, arxiver diocesà, recorda les circumstàncies del fet que avui commemorem: *«Després de la dominació sarraïna, la població, alliberada pel bisbe sant Ermengol, organitzà de nou la seva vida. Fou el mateix sant bisbe qui, personalment, uns anys abans del 1024, intervingué en la reconquesta. Naturalment, la devoció a Santa Maria i el culte que li era dedicat tornà a la seva vida normal d'abans. Els documents ens parlen d'aquesta realitat, en esmentar Santa Maria de Guissona i la seva església. Al redós d'aquest temple sorgí una canònica, la qual tenia com a finalitat primordial afavorir i vetllar per aquest culte i devoció a Santa Maria»*.

I afegeix Mn. Marqués que *«a les darreries del segle xi, el poble dedicava un nou i bell temple a Santa Maria. És en l'època del gran esplendor de*

l'estil arquitectònic romànic. Arreu del bisbat s'aixecaren nous temples. El bisbe d'Urgell, sant Ot, animava els fidels de la diòcesi per tal que col·laboressin en la tasca de bastir una nova catedral. I també Guissona dedicava a Santa Maria un temple nou. Era el dia primer d'octubre de 1098. La festa fou gran. El bisbe Ot d'Urgell fou acompanyat en la litúrgia de la consagració del temple pels bisbes veïns Folc, de Barcelona, i Ponç, de Roda. També s'hi desplaçà una gran part dels canonges d'Urgell. S'hi feren també presents els comtes Ermengol V d'Urgell i Artau II de Pallars, i un bon nombre de nobles de la plana, amb també molt nombrosa assistència d'habitants de Guissona».

2. De l'ahir a l'avui

Nou-cents anys després, nosaltres som avui també aquí, en aquest lloc sagrat: hi som els bisbes d'Urgell i el de Barcelona. Roda ara ja no és bisbat, però hi ha també l'estimat Sr. Bisbe de Lleida, nascut al bisbat d'Urgell, del qual fou administrador apostòlic acabat el pontificat del bisbe Iglesias Navarri. Hi ha les representacions civils, i sobretot, el poble fidel de Guissona.

Nosaltres hem de continuar, tots junts, aquesta tradició, fent camí cap a la celebració del mil·lenari de la consagració d'aquest temple, d'ací a cent anys, quan ja hi haurà uns altres bisbes, unes altres autoritats civils i un altre poble cristià guissonenc. Així ho esperem.

Nosaltres som una anella més d'una llarga cadena.

3. Algunes urgències del present

Vosaltres heu treballat en favor de la renovació i el record del temple material i dels seus tresors. I ho heu fet amb un gran amor i respecte pel vostre patrimoni arquitectònic. Us felicito per tot el que heu fet en aquest sentit. Però hem de fer també una restauració del temple espiritual. No podem oblidar això.

Us remarco uns quants suggeriments amb vista a aquesta renovació i restauració espiritual, al ritme de les lectures que hem sentit.

3.1. L'acolliment dels estrangers, els d'ahir i els d'avui

Els versets d'Isaïes (56,6-7) són clarament integradors:

*«I als estrangers que s'han unit a
mi, el Senyor,
per adorar-me i estimar el meu nom
i ser els meus servidors,
que guarden el repòs del dissabte
i es mantenen fidels a la meva aliança,
jo els faré entrar a la meva muntanya
santa
i prendran part en les festes dins la
meva casa d'oració.
Acceptaré en el meu altar
els seus holocaustos i sacrificis
perquè el seu temple serà anomenat
casa d'oració per a tots els pobles».*

3.2. Sigueu pedres vives de l'Església

La lectura segona ens diu el que hem de mirar de ser sempre i també avui, per poder respondre a la pregunta que us ha fet el vostre bisbe Joan:

«L'església consagrada por sant Ot, on és?».

La resposta és (1 Pe, 2-5-6): *«Vosaltres, com pedres vives, sou edificats per Déu com a temple de l'Esperit perquè formeu una santa comunitat sacerdotal que ofereixi víctimes espirituals agradables a Déu per Jesucrist. Per això es diu en l'Escriptura: Poso a Sió un que és pedra angular, escollida, preciosa; els qui creuen en ell no quedaran confosos».*

Tots hem de treballar per tal de construir el temple espiritual de l'Església sobre l'únic fonament, que és Jesucrist, pedra rebutjada. No tinguem por de ser signe de contradicció per la nostra fe en la societat d'avui. Podríem esmentar moltes aplicacions d'aquest anar contra corrent que s'exigeix als cristians d'avui. En els dos mil anys de vida de l'Església, han passat ideologies, imperis i poders diversos. I l'Església continua realitzant la seva missió. La història és un entrellaçament de llum i de tenebres. Si hi ha tenebres, també avui, si hi ha contravalors, encara pot brillar amb més força la llum de Jesucrist i de l'Evangeli.

3.3. Jesús porta sempre esperança i joia en l'Esperit

Finalment, hem sentit a l'evangeli la narració de l'estada de Jesús a casa de Zaqueu. Una pàgina molt suggestiva de la celebració de la dedicació d'una església: Jesús que es fa present, que crida a la conversió, que produeix joia i esperança. És un signe d'allò que ha de ser sempre el temple cristià i l'Església com a comunitat, un signe d'esperança.

Jesús digué a Zaqueu (Lc 19,9-10): «Avui ha entrat la salvació en aquesta casa; perquè també aquest home és fill d'Abraham. El Fill de l'home ha vingut a buscar i salvar allò que s'ha via perdut».

Acabo invitant-vos a ser sempre, i sobretot avui, testimonis de la salvació, de la possibilitat de conversió i de redempció per a tothom.

Signes d'esperança en aquest món desencantat. Recordeu el testimoni emocionant d'un navegant solitari que va escriure, després de l'experiència com a navegant: «La fam mata; la set mata més que la fam; però la desesperança mata encara més que la fam i la set». Hem de ser sempre creients esperançats i no hem de témer les dificultats, perquè l'omnipotència de Déu és més forta que les nostres flaqueces.

Signes de joia en un món trist. Una joia que és fruit de l'Esperit.

Que l'Eucaristia ens ajudi a fer camí avui, entre el passat i el futur de Guissona.

L'Expo-Bíblia

1. La Bíblia.

La Bíblia en les diferents fases d'evolució fins arribar a nosaltres:

- El text hebreu-arameu (masorètic).

- La traducció grega anomenada dels LXX.

- El Nou Testament, escrit en grec.

- La versió llatina de sant Jeroni, anomenada la *Vulgata*.

- Les darreres traduccions, en concret la interconfessional catalana. També hi trobarem els exemplars més significatius de la Bíblia d'arreu del món.

2. Àmbit de l'Antic Testament.

Costumari i objectes religiosos del món jueu.

3. Àmbit del Nou Testament.

Objectes vinculats a la persona i al missatge de Jesús.

4. Plànols i maquetes.

Ens ajudaran a conèixer i entendre millor l'entorn social i religiós de la Bíblia.

5. De la Pasqua a l'Eucaristia.

Recull que presenta l'evolució des de la pasqua primitiva (pastors i pagesos) passant per la pasqua jueva, fins a arribar a la pasqua cristiana.

6. Signes cristians d'arreu del món.

7. Ceràmiques de passatges de l'Antic Testament.

Setze ceràmiques, obra d'un artista armeni, procedents de Jerusalem, que il·lustren passatges de l'Antic Testament.

8. L'evolució de l'escriptura.

El primer llibre imprès fou la Bíblia. Aquí veurem l'evolució de l'escriptura; des de la cuneïforme, la jero-glífica... fins als CD més moderns.

9. Fotografies i mapes.

Nota: Agraïm a Mn. Pere J. Ynarsja, capellà del Montanyà, la cessió de la part més gran del material de l'exposició i la iniciativa de dur-la a terme. I també agraïm al grup de voluntaris de la parròquia l'assessorament i l'execució material de l'exposició.

Projecte de Pastoral preadolescents i adolescents

– La Pastoral de preadolescents i adolescents i la necessitat d'un Projecte Pastoral.

L'aital Projecte ha d'estar integrat en el conjunt de la Pastoral Diocesana i de la Comunitat Parroquial.

– L'acompanyament dels preadolescents i adolescents, objectiu prioritari dels agents de Pastoral.

Els mateixos esforços que es dediquen a la catequesi de nens, joves, adults i gent gran, s'han de dedicar, i més si cal, als adolescents. En aquesta edat i etapa de la vida urgeix una acurada orientació.

Els destinataris del Projecte de Pastoral

– El projecte pastoral s'adreça als preadolescents, els nois i les noies de 12 a 14 anys, i als adolescents, els nois i les noies de 14 a 16 anys.

– *La crisi de l'adolescència:*

La preadolescència i l'adolescència és una etapa bonica i difícil a la vegada, no exempta de dificultats. No

és ja un infant ni tampoc és un jove. Necessita acompanyament, paciència, comprensió i molt d'amor. No oblidem els canvis en el creixement físic, psíquic, moral i també espiritual. Sense un respecte sagrat a la seva consciència i llibertat, tota acció seria terriblement contraproductiva.

– *Trets de l'adolescent:*

Desenvolupament corporal i psicològic.

Desenvolupament afectiu.

Desenvolupament intel·lectual.

Dins d'aquest món tan complex, ha de viure tot adolescent. No es pot tenir por al risc, que sempre hi serà. Si ells se senten acompanyats, escoltats i per damunt de tot estimats, no s'ha de temer cap naufragi.

Proposta de treball amb els adolescents

– La pastoral amb ells demana estar en contacte amb la realitat en la qual viuen. La ciutat, el camp, estudis, treball, etc. Ambient familiar, amistat, diversions... Reconeixem que no tot-hom és apte per viure, conviure i orientar els adolescents. Humils i senzills per saber on podem arribar i on no hem d'arribar mai. Respecte sempre.

– Educar en la fe, fent-la compatible amb totes les altres activitats en què transcorre la vida de l'adolescent.

Metodologia: Cal admetre la realitat en què es troben els adolescents. Per això tot animador ha de fer un esforç per viure el que vol transmetre.

Sense exemplaritat de vida seria inútil i contraproduent tota acció formativa i pastoral. La clau de tot: senzillesa, humilitat i actitud d'escolta, ben amarat tot d'entrega i amor.

Tot el que s'ha dit és només un esbós del ben documentat treball preparat per Pere Balagué, Núria Piqué i Montserrat Juanmartí.

Per a més informació, adreceu-vos a la Vicaria de Pastoral del bisbat d'Urgell.

Jornades Diocesanes de Teologia

Els dies 26 i 27 d'agost de 1998 tingueren lloc les Jornades Diocesanes de Teologia a càrrec del professor Dr. Josep Castanyé, de la Facultat de Teologia de Catalunya, Director del Centre de Pensament Cristià de Manresa, Rector de Castellgali. El títol: *Creiem en l'Esperit Sant que és Senyor i infon la vida*.

Temari de les Jornades.

Les Jornades Diocesanes de Teologia venen emmarcades en les activitats programades per preparar el Jubileu de l'any 2000. Aquest any reflexionem sobre l'Esperit Sant:

1. L'Esperit Sant i el pas al Tercer Mil·lenni.

2. L'Esperit Sant en la Bíblia.

3. L'Esperit del Pare i del Fill.

4. L'Esperit Sant, agent de la salvació en la celebració.

5. L'Esperit Sant, creador de la comunitat cristiana.

6. L'Esperit Sant, font de vida cristiana.

Un bon grup de preveres, religiosos i seglars seguirem amb molta atenció i aprofitament les conferències. L'aglutinador fou Mn. Fermí Casal i Loan, delegat de Formació Permanent. El lloc: Seminari Diocesà de la Seu d'Urgell.

Delegacions i serveis de pastoral

El passat dia 15 de setembre, el Sr. Bisbe signà els nomenaments de delegats diocesans i de responsables dels serveis de pastoral. Alguns repeteixen i altres són nous en l'encàrrec.

N'apuntem els noms:

Delegació de Litúrgia: *Mn. Xavier Parés i Saltor*.

Delegació de Catequesi: *Mn. Pere Balagué i Bajona*.

Delegació de Càritas: *Mn. Josep M. Mauri i Prior*.

Directora de Mans Unides: *Sra. Pilar Morales i Pitòl*.

Delegació de Missions: *Mn. Ramon Clua i Taribó*.

Delegació de Pastoral Familiar: *Mn. Ignasi Navarri i Benet*.

Delegació de Formació Permanent: *Mn. Fermí Casal i Loan*.

Delegació d'Ensenyament: *Mn. Antoni Cagigós i Soro*.

Responsable del Moviment de Joves:
En Xavier Torné i Morillas.

Delegació de M.C.S.: *Mn. Carles Rivas i Marra.*

Delegació de Vida Religiosa: *Mn. Josep Font i Gallart.*

Consiliari de l'Hospitalitat de Lourdes: *Mn. Lluís Barbal i Espot.*

Consiliari de Vida Creixent: *Mn. Pau Marqués i Sort.*

Responsable de l'Apostolat de la carretera: *Mn. Bonifaci Fortuny i Feliu.*

Aplec de Sant Miquel. Tartareu

Ermita de Sant Miquel. La primera referència sobre l'església de Sant Miquel de Tartareu és de l'any 1083, en què el comte d'Urgell, Ermengol IV, i la seva esposa Adelaida, en van fer donació a la canònica solsonina; també s'hi fa referència en l'acta de consagració de Santa Maria de Solsona, de l'any 1163.

Aquest temple té funcions parroquials fins a la meitat del segle XVIII.

Església de planta rectangular, amb una sola nau capçada a llevant per un absis semicircular i que presenta una capella a cada banda del mur de la nau, immediatament abans de l'absis. Aquest s'obre a la nau a través de dos esglaons que situen el presbiteri en un nivell superior. La nau és coberta amb volta de canó apuntada. La capella septentrional presenta un arc apuntat, mentre que la capella meridional sembla correspondre a una

refecció tardana, potser dels segles XVI-XVII, que segurament fou una ampliació d'una capella simètrica a l'interior.

Excavacions arqueològiques els anys 1991 i 1992. A causa de la restauració de l'església de sant Miquel per part del Patronat, va quedar al descobert part del mur meridional de l'església primitiva. El servei d'Arqueologia de la Generalitat i el Museu Comarcal van endegar una campanya d'excavacions arqueològiques. L'excavació es va plantejar en tot el sector oriental de l'església de Sant Miquel i va ocupar una superfície aproximada de 107 m². Les excavacions van posar al descobert la planta sencera de l'església primitiva, que es desconeixia com a tal, tot i tenir al descobert la part exterior de l'absis que dona directament sobre l'espadat natural.

L'excavació ha permès recuperar un edifici religiós de la primera època de conquesta feudal, que gràcies a la documentació ha pogut ser identificat com l'església del castell de Tartareu, que ja existia l'any 1083, quan fou donada per Ermengol IV d'Urgell a la canònica de Solsona.

L'estiu és una època llarga de l'any, on queden enrere moltes activitats dutes a terme, molts projectes més o menys realitzats i on es procura descansar per emprendre amb forces noves el curs que comença tot seguit. Al nostre bisbat no hi ha hagut gaire temps per respirar, tot i que el senyor bisbe s'havia pres l'agost per fer vacances, d'altres no han parat de rumiar en molts dels assumptes que, malgrat tot, quedaven pendants.

En aquesta crònica em centraré aquesta vegada en quatre aspectes de la vida pastoral i una trobada que, de ben segur, marcaran la futura marxa de la pastoral diocesana. Esperem que sigui a fi de bé i per tal de servir l'evangeli, des de múltiples instàncies, en el poble que se'ns ha encomanat.

Curset d'estiu per al clergat

Com cada estiu, la Comissió per a la formació permanent del clergat va organitzar el Curset d'estiu, dedicat enguany a una segona part de *Noves situacions i bona nova*.

Els conferenciants convidats valgueren molt la pena i n'hi va haver més d'un que caldria pensar i repensar el contingut de la seva comunicació pel fet mateix de ser fortament interessant.

El primer que va parlar, després d'una presentació per part del senyor bisbe Josep M^a, fou el bisbe auxiliar de Barcelona, Joan Carrera, sempre brillant i agut en les seves observacions; no obstant això, molt prudent pel que feia referència a parlar de la interioritat de l'Església i, encara més, de l'Església catalana. Ens va remarcar molt els missatges del papa Joan Pau sobre l'evangelització en el món contemporani.

Despertà passions la conferència del Dr. Francesc Grané, guionista d'alguns programes de televisió, en què partia de la seva tesi (publicada d'altra banda en forma d'article a *Qüestions*) referent a la televisió com a alternativa a la religió. Un món d'imatges, captivador, perfecte, net, immediat davant d'un producte, la religió, més aviat caigut en desús i reclòs a certes parcel·les de la societat, impossible d'integrar amb la resta. L'avís era seriós i no sabem fins a quin punt amenaçador. Ara bé, si ja sabem que l'oferta de la nostra Església no és enlluernadora, també sabem que, malgrat tot, la fe continua vigent en moltes i grans comunitats. Esgarrifosa la visió del fet religiós que es té des dels mitjans de comunicació: relacionat a experiències paranormals, excentricitats, ambició desmesurada, gerontocràcia, etc.

Un tercer dia fou dedicat als nacionalismes, ara que tornen a estar en vigència i en continu debat arran de la treva anunciada d'ETA. No obstant, a l'estiu es plantejava com una aportació des de la fe i des de la teologia al debat existent sobre el tema. Ens parlaren el senyor Josep Miró i Ardèvol i

també Mn. Joan Costa, de Barcelona, estudiant de doctorat en teologia moral social, deixeble del nostrat Mn. Antoni Tataret. Mn. Joan, però, ens va fer una presentació exhaustiva de la doctrina de l'Església referent al nacionalisme, la seva vigència i dret a l'existència des de les paraules del mateix Joan Pau II.

El quart dia de la creació, el senyor Eugeni Gay, degà del col·legi espanyol d'advocats, ens va parlar dels drets humans, en el cinquantè aniversari de la Declaració. Des de la seva llarga i dilatada experiència, també des del saber i la cultura general sobre la gestació i formació dels drets humans, fruit del nostre occident cristià, ens va parlar de les virtuts i mancances de l'estat de dret actual. Encara hi ha fragments de la nostra societat i també de la vida humana que no estan convenientment reglamentats i protegits: els menors, la fam, la sida, la gent gran, etc. són àmbits que reclamen encara avui una intervenció directa i decidida del món jurisprudenc.

El senyor Bisbe va pronunciar una correcta ponència, molt treballada, que també va respondre a la seva especialitat, sobre l'aniversari dels drets humans.

Finalment, el darrer dia de la setmana del curset, vingué Jordi Sales –de l'Institut d'Estudis Catalans– per parlar de les noves perspectives del nostre país just quan es troba al tombant de segle, pel que fa referència a la llengua, el país, l'empresa, l'oci i també el món de l'esperit. D'una manera molt diàfana ens féu arribar la seva treballada visió.

El curset finalitzà sense més novetat. Ara bé, cal fer una revisió general sobre el seu funcionament, ja que es nota que cada vegada més els capellans no aprofiten l'estada durant aquella setmana per compartir amb els altres la il·lusió del treball pastoral, més aviat s'observa un tancament en les posicions i, no cal dir-ho, una baixada del nivell cultural en els assistents. Les tardes, que es feien llargues a causa de com estaven programades, no deixaven lloc a la improvisació i hi havia el sentiment de pèrdua de temps i que hom podia fer quelcom de més profit.

La metodologia no deixa de ser obsoleta. Ja no s'aguanta que tan sols es cregui en una ponència sola que articuli, per ella mateixa, la convivència, el discurs, la discussió entre els participants. Caldrà cercar, en el futur, maneres més participatives i conviviales per als assistents al curset d'estiu.

Nomenaments

Ha estat la bomba de l'estiu. Durant el curset se'n parlava molt i, després, ha estat motiu de crítica i revisió. Qui fa els nomenaments? Quins criteris es tenen en compte? Com és que hi ha capellans que fa vint anys, com a mínim, que estan al mateix poble, mantenint-se d'una manera immobiliària? Realment, encara som lluny d'un comportament evangèlic pel que fa a aquest tema. Amb tot, se'n continuarà sentint a parlar.

Cito, doncs, la llarga corrua de canvis que han començat a funcionar durant aquest curs ja començat: Mn.

Josep Alaró, consiliari diocesà de la Jarc i corector de Santa Eugènia de Berga ha esdevingut rector de la parròquia de Sant Genís, de Taradell. Mn. Francesc Basora se n'ha anat de la Divina Pastora de Vic a la parròquia de Folgueroles i adjacents. Mn. Valentí Bosch, un capellà retornat de la missió d'Argentina, ha anat a parar a la Pobra de Claramunt. Mn. Josep Casasas ha canviat Taradell per Santa Cecília de Voltregà i, en la mateixa subcomarca, Mn. Jordi Castellet —autor de la crònica— ha canviat el pis dels vicaris de Torelló per la gegantina rectoria de Sant Hipòlit de Voltregà. Mn. Vicenç de Paz, delegat del Mijac, ha esdevingut rector de Sant Martí de Tous i Mn. Josep M. Pujol, antic missioner de Ruanda, ha canviat Santa Maria d'Oló per la parròquia de Sant Maure de Montbui. Mn. Ignasi Ribas, també exmissioner de l'Argentina, ha passat de Navarcles a Fonollosa i Camps, així com Mn. Climent Rodergas, delegat de pastoral familiar, ha baixat de Taradell per aterrar a la Divina Pastora de Vic. Així mateix, Mn. Joan Sanglas se n'ha anat més a prop de Vic per tal de portar més acuradament la delegació de catequesi i ha arribat a Calldetenes per deixar enrere Sant Hipòlit. També Mn. Manuel Cornellà ha esdevingut rector de les parròquies de Mura i Talamanca, que juntament amb Rocafort són tres pobles de mala mort. Mn. Josep Escós, delegat de la Joc, ha canviat Sant Maure per Navarcles, i Mn. Joan Ripoll, també exmissioner a Ruanda, ha anat a parar a Sant Vicenç de Calders i Viladecavalls. Finalment, Mn. Josep Ruaix, insigne filòleg del nostre bisbat, l'han adscrit amb facultats de vicari a un total de sis parròquies més, a canvi

de continuar prestant els seus serveis a Manresa.

Amb tant d'enrenou esperem que Déu hi faci més que nosaltres i que l'Esperit il·lumini aquells a qui correspon el guiatge de la diòcesi. Per què no, preguem també perquè aquests últims es deixin il·luminar en els molts moments de tenebres que hi deuen haver en una feina tan àrdua i tan incompresa com és la d'ordenar aquesta sèrie de nomenaments.

Moviment general d'Acció Catòlica d'adolescents i joves

En el curset d'estiu, el bisbe Joan Carrera parlà de la necessitat de les nostres esglésies de tenir un laïcat jove i compromès amb l'Església i amb la societat. Per això, i des de l'opció en ferm que representà el Concili Provincial Tarraconense per a l'Acció Catòlica, s'ha promogut a Barcelona i a altres bisbats l'opció per aquest mètode de treball com a moviment diocesà general de jovent.

En aquest mateix sentit, el delegat diocesà de joves, Mn. Josep M. Masnou, ha reunit al seu voltant els capellans joves del bisbat per explicar-los el projecte que hi ha a la nostra diòcesi per tal d'endegar un moviment general de joves que s'instauri com a realment diocesà, com a opció presa clara i en ferm del nostre bisbat a l'hora d'educar joves en la fe.

En aquest sentit, s'han convocat diverses reunions a les tres zones del bisbat per tal d'informar i engrescar

aquells que ho creguin convenient i posar en marxa un moviment d'aquestes característiques, entroncat amb la catequesi d'adolescents i de confirmació, tot donant una continuïtat autèntica a la pastoral desenvolupada, així com un sentit ple i de fons de l'activitat portada a terme.

Aquí es parla, ara com ara, del moviment general diocesà de joves per tal d'articular realitats ben difícils i diverses com són les dels joves i de tot el que es fa des de l'àmbit del bisbat. De la mateixa manera, però, es du a terme una reflexió semblant pel que fa al moviment general d'adults, agrupat al voltant dels antics curssets de cristianandat. Llarga vida a l'Acció Catòlica general!

En l'àmbit diocesà, doncs, s'han proposat uns mínims per tal de començar amb bon peu aquest curs. En efecte, s'ofereix una dinàmica pròpia d'AC per a adolescents i joves de 16 a 18 anys, ja que són aquests pels quals s'opta en un primer moment.

S'editarà un material en forma de fitxes unides pel lema *Llum, càmera, acció!* El lema porta en si un triple vessant: el primer és el de posar en marxa quelcom que no hi havia abans i que, tanmateix, trobem necessari. Cal posar-se en marxa. El segon vessant és el dels tres moments del mètode d'AC: veure o llum, jutjar o enfocar amb la càmera i l'acció a la qual desemboca una reflexió en Església. El tercer és l'educatiu: la pel·lícula més important per a cadascú és la que hom fa amb la pròpia vida, amb la seva presència en segons quins medis, la seva acció i

compromís. Cal que tothom se senti i actuï veritablement com a protagonista de la seva pel·lícula, on Déu n'és el director i on nosaltres hi posem talent i geni. Per això cal veure els llocs on som, reflexionar i actuar transformant el nostre voltant, perquè jo sóc l'únic protagonista de la pel·lícula de la pròpia vida.

Es proposaran sis fitxes, sota l'esquema de la RdV, per treballar aquests objectius i d'aquesta manera fornir material per encarar el punt següent: les trobades. Els temes suggerits: l'institut, el temps lliure, la fe, els amics i la colla, la parella, el poble. Aquest material serà acompanyat d'un llibret de presentació i formació per a l'animador del grup, on es proposaran dinàmiques i accions per desenvolupar.

Com a tercer punt, caldrà veure les trobades de zona i diocesanes tot sabent que la nostra diòcesi s'articula en tres zones: Osona i Ripollès, Bages, Anoia. Cada zona proposarà les seves trobades per als dos primers trimestres. La diòcesi planteja dues trobades: una de general, el 16 de maig, amb el Bisbe, i una de formació, el 30 de gener.

Amb aquest pla de mínims, esperem poder començar aquest any amb un nou projecte tan necessari per al nostre bisbat com important per a la vitalitat de l'Església. Esperem que les il·lusions siguin respostes amb una gran participació i engatjament de tots.

Solsona

PEP VILA, corresponsal.

Els incendis

La nota més destacable que ha singularitzat el bisbat de Solsona durant aquest estiu ha estat un sobrepuig de temperatura. Els incendis forestals com una plaga infernal s'han tornat a instal·lar a les comarques del nostre bisbat: Cardona, Bergús, Vallmanya, Matamargó, Su, Saló, Freixenet, Prades, Pinós, Ardèvol, Torà, Clariana, Riner, Brics i Llobera es van veure afectats pel foc. Foren especialment dramàtics els treballs per defensar els santuaris del Miracle i de Pinós, i la zona residencial del Pi de Sant Just. Aquest esdeveniment no solament va escalfar el terreny sinó també les persones. Els partits polítics, que sempre miren de treure profit de les situacions embrollades, ja es van preocupar de posar més llenya al foc.

La comarca del Solsonès, que té com a norma ésser pacífica i pacificadora, va viure moments d'una intensa i a vegades extremada crispació. Això es féu evident durant la visita que ens va fer el president de la Generalitat, que va ser escridassat i algunes coses més. Als capellans, que poca cosa van poder fer amb les mànegues dels bombers, encara que sempre van ser al costat de la gent i just a primera línia del foc, se'ls va presentar una doble feina: la d'eixugar les llàgrimes dels qui ho havien perdut tot i la de temperar els ànims d'aquells que ho volien xafar

tot. El senyor Bisbe va anar a visitar totes i cadascuna de les parròquies, i ara, com mai, podem dir que per anar d'una parròquia a l'altra *les va passar negres*, car aquest és el color amb què ha quedat pintat el paisatge.

Nomenaments

Com cada any, el bisbat ha viscut l'emocionant època dels nomenaments. Si la gent acostuma a dir que mentre hi ha vida hi ha esperança, nosaltres podem dir que mentre es puguin fer nomenaments hi ha esperança. És l'època en la qual s'invoca amb més freqüència sant Antoni perquè ens guardi de prendre mal. Quan es troben dos capellans, un pregunta a l'altre: «*ja saps els nomenaments?*» i mentre un els va recitant, l'altre va dient: «*sant Antoni, sant Antoni!!*», perquè mentre no ens expliquin millor el fet dels nomenaments continuarà essent con un regal de Reis; en aquest cas, de l'equip de govern del bisbat, sense saber qui ha escrit la carta. Aquest any, la moguda ha tocat dotze capellans. Esperem que la nova ubicació els sigui ben plaent i fructífera.

Petits conflictes magnificats per la premsa

Dues vegades al llarg de l'estiu, la premsa comarcal de les terres de Lleida, concretament el diari *Segre*, ha omplert les seves pàgines parlant de capellans.

La primera vegada que en va parlar fou el mes de juliol. S'acusava el rec-

tor de Mollerussa de negar-se a oficiar un funeral en llengua castellana. La polèmica a favor i en contra del rector va durar força dies. La veritat és que la norma de la parròquia de Mollerussa és fer els funerals en català, però intercalant-hi moments en llengua castellana (a les pregàries, al sermó, a les monicions...) procurant que ho entengui tothom. En aquesta ocasió, es van trobar amb una família que ho volia al cent per cent en castellà, tot i que ja fa anys que viuen a les nostres terres, i aquest va ser el conflicte. El diari ja es va encarregar de magnificar-lo.

L'altra notícia la varen protagonitzar un grup de capellans de l'arxiprestat de Cervera, amb motiu de *l'Aquelarre*. El diari va començar dient que cinquanta capellans criticaven l'*Aquelarre*; certament era una notícia falsa perquè en realitat només n'eren sis. Aquests capellans serveixen unes parròquies dels voltants de Cervera que reben una gran influència de la capital de la Segarra, on tenen el mercat, la sanitat, les diversions, l'escola primària i secundària, i fins i tot la UNED. Aquests capellans van tenir la pensada de publicar en el *Full interparroquial* el seu punt de vista sobre l'*Aquelarre*. Armats amb unes quantes raons ben comprovables, en varen fer una valoració negativa. Això va ser el motiu perquè sortissin com a notícia a tots els diaris de Catalunya. Una vegada més, es fa evident que retorna la idea de temps no gaire llunyans: la feina de l'Església és no moure's de la sagristia.

Capellans missioners i capellans malalts

Com ja ha passat altres vegades, aquest estiu dos capellans del bisbat, Mn. Lluís Solsona i Mn. Josep M. Farran, han anat a ajudar els companys de l'Uruguai en la tasca concreta d'una missió popular. També els han acompanyat alguns laics, com ara un matrimoni i un grup de joves. Han tornat molt contents i conviden la gent perquè s'animin a viure una experiència com aquesta.

També s'havia compromès a acompanyar aquests dos capellans que anaven a l'Uruguai qui escriu aquestes ratlles. Es va donar la casualitat que el dia que ells agafaven l'avió, jo entrava al quiròfan per ser intervingut d'un problema cardiovascular. S'escau que a primers de setembre, i quasi el mateix dia, dos capellans més del mateix bisbat ingressaven a la unitat coronària de Manresa, es tracta de Mn. Josep Malé, de Sidamon, i Mn. Joan Camps, de Sant Climent. El mes d'octubre també ha estat intervingut del cor Mn. Joan Rubinat, de Vilassana. Per posar més color a la coincidència, cal assenyalar que tots aquests quatre capellans tocats del cor tenim en el nostre currículum haver treballat un temps de la nostra història a la parròquia de Bellpuig; dos com a vicaris i dos com a rectors.

Programa pastoral del bisbat 1998-1999

El Consell de Govern del nostre bisbat ens ha fet arribar el programa

del nou curs embolcallat amb cobertes de color blau cel. A la presentació, entre altres coses, ens diuen: «*Les delegacions diocesanes ens han fet arribar els seus programes. Són aquests que ara us presentem. Ara, tenint presents aquests programes de les delegacions, cal que els arxiprestats facin la seva programació pastoral per al curs 1998-1999. Seria important també que les parròquies, en fer el seu programa, incorporeassin aquelles propostes de les delegacions que els puguin ajudar a avançar pastoralment*».

L'ordre amb què presentem els programes de les delegacions és el següent: en primer lloc, fem esment de les quatre delegacions que entren de ple en les propostes assenyalades per l'Assemblea, que són: Càritas, Pastoral Familiar, Pastoral de Joventut i Pastoral Litúrgica; en segon lloc, les altres delegacions, seguint l'ordre que tenen a la Guia de l'Església de Solsona.

Pel que fa al *Qüestionari de treball*, el sistema de treball que suggerim per als arxiprestats és el següent:

1. Coneixent com coneixem el nostre arxiprestat, quines propostes de les delegacions podem incloure en el nostre programa pastoral de cara al curs que comença? (Resseguir almenys els requadrats de cada Delegació.)

2. Com durem a la pràctica en el nostre arxiprestat (i en les parròquies que puguin) cada una d'aquestes propostes escollides?

3. Qui es responsabilitza del nostre arxiprestat?

4. Ens proposem de fer un seguiment de cada reunió arxiprestal.

Amb aquest material a les mans, el vaixell del bisbat ja escalfa motors.

Notícia alegre

Com a cloenda de tot el que ha passat durant l'estiu, podem dir que començarem l'hivern amb goig al cor. El dia 18 d'octubre fou ordenat sacerdot Mn. Ramon Serchs i Santamaria. Encara que amb comptagotes, el presbiteri solsoní se sent estimulat amb aires joves. Moltes felicitats per al nou treballador de la parròquia de Cardona.

Mallorca

SEBASTIÀ SALOM, corresponsal.

XXII Setmana dels Orgues Històrics

Com ja s'ha fet tradicional, cada any a principis d'octubre la Comissió Diocesana d'Orgues Històrics organitza, juntament amb l'Església Evangèlica alemanya a les Balears, la Setmana dels Orgues Històrics, i ofereix un concert cada vespre en un orgue diferent. En l'edició d'enguany, es donaren concerts a Sa Pobla, Binissalem, Porreres, Santanyí i a les esglésies de Palma, dels Socors, de Sant Jeroni i de Sant Nicolau. Hi participaren l'organista alemany Hans-Dieter Möller i els organistes espanyols Domingo Losada i Adalberto Martínez, amb la col·laboració de la Capella Mallorquina i els Amics del Cant Gregorià de Mallorca.

Diuen els entesos que Mallorca és una terra privilegiada pel gran nombre d'orgues barrocs que s'hi conserven, que continuen donant esplendor a les celebracions litúrgiques i que s'aprofiten també per oferir diversos concerts durant l'any.

Per aquestes dues funcions clarament diferenciades (la litúrgica i la cultural), caldria estipular noves formes de cooperació entre l'Església, els organismes oficials i les entitats culturals per restaurar i conservar aquests

orgues, perquè, encara que l'Església en tenguí el títol de propietat —com també el té de moltes altres obres d'art—, ben mirat, més que propietària és la dipositària d'uns béns que són patrimoni de tot el poble. I la comunitat cristiana, com a tal, normalment no té recursos suficients per fer-hi front, ni és aquesta la seva principal missió.

Els marginats reclamen noves formes d'ajuda

L'Església de Mallorca, a través de la delegació diocesana d'Acció Social, ha anat posant en marxa en el transcurs dels darrers anys molts projectes d'ajuda als marginats. Per exemple, a més de l'existència de Càritas amb tots els seus departaments de serveis i obres, es va fundar ja fa anys l'Associació *Marginats-La Sapiència* amb diferents centres d'acollida i reinserció, es va posar en marxa el *Projecte Home*, d'atenció als drogoaddictes, i es va constituir la *Fundació Deixalles* per reintroduir en el món laboral els ja rehabilitats.

Però, al marge d'aquestes institucions, i a vegades entrant-hi en conflicte, han sorgit altres centres d'ajuda per a aquells marginats que, per diverses circumstàncies, no poden ser acollits o no es volen adaptar a la disciplina dels centres oficials.

Així va sorgir fa uns anys *El Refugi*, amb la col·laboració d'un prevere, sovint polèmic i dedicat en cos i ànima al món dels marginats, com és en Jaume Santandreu. I darrerament s'ha

posat en marxa una altra associació amb el nom de *Can Zaqueu*, per acollir aquells drogaddictes o marginats que es queden al carrer, perquè no són admesos en els altres centres o no hi volen entrar. També hi ha un prevere al darrere d'aquest nou projecte, en Llorenç Tous, el qual, a més de canonge i biblista, té també una llarg experiència de treball en el món de la marginació i de la pastoral penitenciarà.

L'Assemblea Sinodal

Després de tres cursos de treball dels grups sinodals, dels quals hem donat relació en anteriors cròniques, el passat dia 9 d'octubre es va fer la Celebració Inaugural de l'Assemblea Sinodal amb una solemne Eucaristia concelebrada, en la qual els membres sinodals feren la solemne professió de fe canònicament prescrita.

El passat 17 d'octubre es va fer la primera sessió de treball, en la qual, a més de les presentacions a càrrec del bisbe, d'un prevere, una religiosa i una dona seglar, es va explicar la metodologia i el reglament que se seguiran. I a continuació es va presentar el primer nucli temàtic, titulat *L'Església enviada al món, pelegrina a Mallorca, al llindar del segle XXI*, que ve a ser com un marc introductori que descriu la societat actual a la nostra illa, amb els desafiaments que planteja i les respostes que demana a la nostra Església. Després hi va haver diverses intervencions amb comentaris, suggeriments i esmenes al text presentat.

L'Assemblea Sinodal està constituïda per 166 membres, dels quals 70 són preveres, 12 religiosos, 13 religioses, 1 diaca permanent i 70 seglars (38 homes i 32 dones). La mitjana d'edat se situa a l'entorn dels 53 anys.

Les altres deu sessions previstes es faran un dissabte al matí cada quinze dies. I el lloc escollit és una sala del col·legi de La Salle.

L'organització diocesana a debat

A finals del curs passat, el Bisbe va demanar que s'afegís a la consideració del Sínode una quarta ponència sobre l'organització diocesana. Resulta que després d'una consulta sobre la renovació dels vicaris episcopals territorials, el Bisbe va veure que un bon nombre de preveres qüestionava l'actual organització diocesana en quatre zones pastorals. Així, la quarta ponència, que encara no està totalment elaborada, presentarà a la consideració dels membres sinodals quatre alternatives a l'organització actual.

Algunes propostes d'aquestes alternatives apunten a suprimir les zones pastorals o a reduir-les a dues. Unes altres demanen reduir el nombre actual dels arxiprestats, que de vint-i-un passin a ser només nou. Altres voldrien reagrupar les actuals catorze delegacions diocesanes en cinc o sis grans blocs. Altres demanen la creació d'una Delegació del Clergat.

A principis d'octubre, el Capítol de la Seu va elegir un nou president en la persona del vicari general, Mn. Joan Bestard. L'elecció és prou significativa perquè ratifica un procés, iniciat fa uns anys, d'acostament dels canonges a la pastoral diocesana i a la total transparència de la seva gestió econòmica. Resulta que La Seu, sobretot per les entrades copioses que percep pel concepte de visites turístiques, a més de pagar tot el seu personal pel seu compte sense passar per l'Administració diocesana, ha pogut emprendre obres d'envergadura. La darrera d'aquestes obres és la construcció, que ja està en marxa, d'una residència sacerdotal, aprofitant un solar que era de la seva propietat i comprant algunes cases annexes.

J. BOSCO FANER, corresponsal.

1. Batecs d'aquest estiu

1.1. El patrimoni artístic musical s'ha posat de nou a l'abast de la gent durant aquest estiu. Un any més hem pogut escoltar, diàriament, bona música religiosa que té com a centre el gran Orgue de Santa Maria, *«un instrument d'extraordinari valor que, any rere any, es converteix en l'eix entorn del qual gira l'activitat musical de la ciutat»*, diu el rector de Santa Maria de Maó, en Josep Manguán. Si la música expressa la identitat d'un poble, el llegat artísticomusical de l'Església es posa a l'abast de tothom –menorquins i visitants– perquè es conegui i se'n gaudeixi, tot descobrint-ne la seva significació.

L'entusiasta i multitudinària acollida de la gent que estima la bona música fa possible aquest Festival d'Orgue de l'Estiu.

1.2. Hem viscut tres tandes d'exercicis espirituals: una adreçada als preveres i dues al Poble de Déu. La dels preveres fou dirigida pel pare Estanislau Balansó, S. J. a finals de juny. Les dues del Poble de Déu, per Mn. Joan Bosco Faner, els dies 24-26 de juliol, i per Mn. Miquel Anglada, els dies 14 -16 d'agost. Per Mn. Francesc Triay uns breus dies de pregària intensa, són un do de Déu en la nostra vida, que sovint està atrafegada i enganxa-

da a moltes coses que ens fan perdre l'orientació bàsica del nostre viure de cada dia. Per Dolors Ollers, jove seglar, és una oportunitat per treballar l'esperit. Recerca de pau interior, conèixer i estimar més Jesús, escoltar i viure la seva Paraula.

1.3. San Juan María Vianney és el nom de la parròquia de Lima on treballen els dos germans preveres Berto i Llorenç. En Berto se'n va anar al Perú pel desembre de 1995 a través de *Mallorca Missionera*, que té un conveni amb l'arquebisbat de Lima per atendre aquesta parròquia. En Berto ha vingut a Menorca a descansar uns dies i ens ha dit: *«A Lima he après a viure provisionalment, he passat de s'ordre a es desordre. Però hi he anat a donar el meu temps, i em faig aquesta reflexió: he d'actuar com a mi em sembla o com sa vida se'm presenta? Aquesta és la meva lluita. Jo hi he anat a servir-los a ells i no als meus esquemes»*. Bona actitud, Berto.

1.4. Ha estat inaugurat a l'antiga capella del Baptisme de l'església parroquial de Sant Bartomeu, a la missa dels caixers del dia 24 d'agost, festa del sant patró de Ferreries, el Retaule de Pau. Els autors—Nito Serra Huguet i Maties Sansaloni Coll, pintors ferrierencs—han volgut plasmar simbòlicament en un lloc de l'espai nord de la nostra illa, cala Carbó, unes vivències reals que Menorca, i en concret Ferreries coneix, estima i mesura correctament. Les vivències són quatre màrtirs. Uns entre tants d'ambdós bàndols de la guerra del 36: Mn. Joan Huguet i Cardona, Mn. Joan Benejam i Marquès, Mn. Albert Triay i Gornés, i Frai

Àngel —en Josep Martí i Coll—. Els símbols són: la mar, la costa, quatre roques, una creu, quatre flors, un colom, l'infinit i tot el seu conjunt. El retaule vol ser, a la vegada, memòria d'una circumstància històrica i prec per un abraç sincer de pau amb tots.

1.5. El 12 de novembre del pròxim any, l'obra salesiana a Menorca complirà i celebrarà el seu centenari. Francisco Atzemi, primer director salesià del col·legi de Ciutadella, va arribar el 26 d'octubre de 1899. A les portes d'aquest curs 1998-1999, es comença a celebrar el centenari. Isidre Serdà és actualment el director de l'escola salesiana Sant Francesc de Sales, de Ciutadella, que és una de les set escoles concertades de primària i secundària que hi ha a la nostra illa. Isidre ens ha dit: *«El nostre estil educatiu és el de sant Joan Bosco, anomenat Sistema Preventiu. No va escriure gaire sobre educació, però sí que va actuar molt. Es basa en l'humanisme cristià de sant Francesc de Sales que des d'un ambient de senzillesa i familiaritat arriba a connectar amb el cor del jove, i des d'aquí se li presenta el bé i se l'acompanya en el seu creixement. L'objectiu de sant Joan Bosco era fer bons cristians i honrats ciutadans»*. Que bé, si ho aconsegueixen ells i els altres centres escolars.

2. Primeres pulsacions d'un nou curs

2.1. El Seminari de Menorca, que acull durant l'any tantes activitats pastorals i culturals, va oferir, a l'inici d'aquest curs, uns dies dedicats ex-

clusivament a la meditació i a la pregària, seguint l'Esperit de l'Assemblea Diocesana que *«exhorta tots els fidels al diàleg íntim i personal amb Déu»*, i establir una dimensió dinàmica entre pregària i vida, de manera que *«la vida doni sentit a la pregària, i la pregària expressi i susciti la vida»* (cf. D 42 i 43).

2.2. L'Institut Diocesà de Teologia ha de mantenir, es diu, dos tipus d'ofertes: una de formació bàsica ben estructurada que tenguí un començament i un acabament, i una altra de temes lliures objecte d'estudi en seminaris i jornades. És important que els catequistes aprofitin aquest mitjà de formació, molt útil justament pel servei eclesial que estan fent. L'Escola Bàsica de Teologia ofereix: Història de la litúrgia, Història de l'Església, La fe en Déu Pare i el diàleg interreligiós, Antic Testament: el Pentateuc. Els seminaris d'estudi: l'Eucaristia dominical, L'espiritualitat de Santa Teresa de Jesús, La Mare del Redemptor, L'Església entorn de l'any 1000, L'art com a expressió religiosa.

2.3. El Consell Pastoral Diocesà ha assenyalat prioritats per posar en pràctica l'Assemblea. Ha marcat dos blocs inicials per començar a fer-hi feina: a) la revisió i posada al dia del Directori sacramental, i b) l'elaboració del Pla pastoral i de l'organigrama diocesà, així com de l'Estatut marc dels consells pastorals parroquials i d'economia. El treball, començat a engegar el setembre passat, es farà per comissions o equips de ponència.

2.4. El bisbe ha escrit en el *Full dominical* de la diòcesi la seva voluntat d'iniciar la visita pastoral un cop acabada l'Assemblea Diocesana. Ell voldria que la visita pastoral servís per conèixer millor i més evangèlicament la nostra comunitat diocesana, per estimar-la i servir-la com el Senyor vol. La visita pastoral vol ser una ajuda i un estímul per a una millor recepció de les iniciatives de l'Assemblea Diocesana. Per açò: *«la meua metodologia serà la de la trobada. Diverses trobades personals i col·lectives per conèixer-nos, per conviure fraternalment, per analitzar la nostra fidelitat a l'evangeli, la nostra manera de viure'l i d'anunciar-lo en el món d'avui, per pregar junts i per acollir el que l'Esperit vulgui dir-nos»*, diu el bisbe. Algunes comunitats parroquials, fa temps l'esperàvem. Donem-ne gràcies a Déu.

2.5. Dia 5 de setembre, na Mari Alberto Pons, jove ferrerienca, va fer la professió religiosa a la Congregació de Dominiques de l'Anunciata. L'acte religiós fou viscut i emotiu, festiu i fraternal. Trenta-vuit familiars i amics menorquins van desplaçar-se a Madrid per fer-se presents en la celebració, que presidí el teòleg dominic Jesús Espeja. Na Mari té 28 anys. És la petita d'una família de sis germans. De petita va anar a l'escola parroquial de Sant Francesc i sempre va tenir contacte amb mestres i religioses amigues. Fa tres anys va decidir fer l'itinerari vocacional. Emesos els vots de pobresa, de castedat i d'obediència, començarà l'etapa de formació en ciències religioses i l'equipament professional per poder desenvolupar el seu treball de religiosa en algun camp pastoral,

social o educatiu. Que Déu li conservi sempre la seva il·lusió.

2.6. Òscar González —jove ferre-rienc, encara que no ho sembli pel seu cognom— ha decidit fer un any d'experiència en una comunitat de voluntariat jesuïta (CVJ). A Madrid hi fa un treball voluntari de marginació durant 40 hores setmanals. Viu en comunitat i rep una forta experiència i formació espiritual. Ell n'està molt content. El pare José Antonio Ruiz Cañamares S. J. l'ajuda, i molt. En una de les seves cartes li deia obertament: *«La vida comunitària és fonamental. Un dia cada setmana se celebra l'Eucaristia. L'Eucaristia construeix comunitat. Si véns has de tenir una forta motivació cristiana, has de ser creient en Jesús, conèixer Déu i trobar-lo enmig del món»*. N'Òscar dóna gràcies per aquesta experiència que viu, fins al dia d'avui. És una bona notícia.

2.7. En Josep Lluís Ponsetí fou ordenat diaca en una participada festa. La celebració va tenir un caràcter emotiu i diocesà. Hi participaren representants de diverses comunitats cristianes. Fou el dia 26 de setembre a la parròquia de Sant Lluís. El bisbe va subratllar-hi que havia de prestar especial atenció als pobres perquè *«aquest és el servei al qual et dedica l'Església, seguint l'exemple dels apòstols»*, digué. En Josep Lluís té una prioritat pastoral: *«la implicació dels laics en l'acció pastoral de l'Església. En són co-responsables»*. Estudià al Seminari Interdiocesà de Catalunya durant els seus últims tres anys. Aquests anys li han donat, segons diu, una visió més universal de l'Església. Ell creu que

la nostra diòcesi avança a un ritme lent.

I ara... qui serà el pròxim? El problema de les vocacions sacerdotals és preocupant. Confiam en l'Esperit i molt, però no deixa de ser cert que alguna cosa interior sentim quan treballem amb cos i ànima i ens demanem: tindrem relleus? No sols els laics s'han de responsabilitzar molt més i nosaltres els preveres ho hem de voler. L'Església, no s'ha de fer un replantejament molt profund en bé dels qui actualment entregam la nostra vida, i en bé del futur eclesial?

2.8. El Fons Menorquí de Cooperació, format per tots els ajuntaments de Menorca, el CIM, el bisbat i un 90% de les ONG de l'illa, ha destinat el 1998 un 92,7% del pressupost a finançar projectes de cooperació, que s'ha distribuït així: projectes de cooperació, 16.796.451 ptes.; Projecte d'emergència al Sudan, presentat per la Creu Roja, 500.000 ptes.; Projecte de sensibilització, presentat per Manos Unidas, 231.089 ptes.; Projecte de servei als immigrants, 600.000 ptes. Des del 1995, el Projecte de servei als immigrants rep anualment el finançament del Fons Menorquí, donat que és d'extensió plurianual.

2.9. No sé si som jo el qui ho de dir, però essent el corresponsal de Menorca crec que sí. Jo mateix he escrit un llibre *En el balandreig de les ones diàries*, núm. 131 de la col·lecció Gra de Blat, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, que intenta ser una reflexió diària —de gener a juny de 1996— d'algunes experiències meves. El que

sent, pensa i viu un rector de poble com jo. Josep Carreres Coll, regidor de cultura de Ferreries, va dir el dia de la presentació: *«La meva vida és com aquell navili que va fent el seu pas ensenyant en el seu folre i en cadascuna de les seves peces l'empremta que li han deixat tant les nits de lluna plena com les de fosca nuvolada, i tant les ferotges onades com les aigües amansides. Aquestes paraules d'en Bosco escrites a sa dedicatòria havien de ser un presagi del que trobaria al seu interior: una llau de pensaments i reflexions personals propis d'una ment inquieta, d'uns sentits atents, desperts, que sondegen tot el que els envolta i d'una experiència de*

vida privilegiada, rica en matisos i profunda com un avenc...».

El prevere que s'atreveix a escriure i a passar hores tancat amb pany i clau a la seva casa pot tenir remordiments: *«No hauria d'estar amb la gent del poble en aquestes hores?»*. Els remordiments desapareixen quan, tenint el llibre a les mans, les persones que el llegeixen telefonen o vénen a casa i donen gràcies per haver-los fet pensar. I el diàleg —gràcies a unes pàgines escrites amb seny i afecte— és més profund i comprometedor per a ambdós. Els remordiments avergonyits deixen pas a la gratitud i a la pau.

Parlament del Dr. Lluís Martínez Sistach, arquebisbe de Tarragona i president del Centre d'Estudis Pastorals de les diòcesis catalanes, en la inauguració del curs 1998-1999

Inaugurem un nou curs del Centre d'Estudis Pastorals de les diòcesis catalanes. És un motiu de satisfacció per donar-ne gràcies a Déu, de qui provenen tots els dons. És un motiu de satisfacció puix que valorem el treball que realitza el nostre Centre i estem contents que pugui continuar oferint aquest servei en el camp de la formació, de l'estudi i de la investigació pastoral.

Aquest curs comença amb renovacions en els òrgans estatutaris del Centre d'Estudis Pastorals. S'han renovat alguns delegats diocesans membres del Consell de Direcció, per exigències estatutàries. Aquest Consell és molt important per a la vida i l'activitat del nostre Centre, puix és la seva instància decisòria. Em plau agrair —com a president— el treball esmerçat pels consellers que han cessat i la generositat dels nous consellers que han acceptat aquest càrrec. No hi ha dubte que els membres del Consell de Direcció fan més palesa la condició interdiocesana del Centre d'Estudis Pastorals. Així

ho han fet els amics que han deixat el Consell i així ho faran els qui han assumit aquest servei.

No hi ha hagut renovació, sinó reelecció del director del Centre en la persona de Mn. Francesc Pardo. Ell ha esmerçat un quinquenni en la direcció d'aquesta institució amb dedicació, encert i eficàcia. El Consell de Direcció li ho ha reconegut i l'ha elegit de nou, tot agraint-li —com a president del Centre— que hagi acceptat enmig de les tasques pastorals que realitza.

I les renovacions han arribat a la Secretaria i al Comitè Executiu. Un sincer agraïment a tots els qui han treballat i treballaran en aquests òrgans del Centre d'Estudis Pastorals.

Aquest fet de les renovacions estatutàries posa en relleu la vitalitat del nostre Centre i la maduresa que ha assolit en la vida de l'Església, alhora que aporta una major riquesa a aquesta institució. Tot el que han ofert les persones que han constituït i estimat el

Centre ha fet possible la vida i l'activitat fins al present i s'enriquirà amb noves inquietuds i suggeriments. Tot això significa que el Centre d'Estudis Pastoral està viu i que és conscient del que li demana el Concili Provincial Tarraconense.

En les reunions del Consell de Direcció, i també en les d'altres nivells, es té molt present la finalitat del Centre d'Estudis Pastoral segons estableixen els seus Estatuts. Aquests parlen de «*preparar sacerdots, religiosos i religioses i laics competents*» i «*promoure l'estudi i la investigació en l'àmbit pastoral*» (article 2). Com coneixem tots per la memòria del curs, la primera finalitat s'assoleix avui especialment en el que es refereix a la formació pastoral dels laics. És un fet assolit i que va progressant, la presència o el servei del nostre Centre en diverses diòcesis, oferint cursos o cursos de formació per a tots, però principalment per a laics. La formació doctrinal, espiritual i pastoral és un repte important i ben actual. En tenim necessitat en totes les diòcesis i és una tasca urgent i de futur. El Centre d'Estudis Pastoral, a la llum del nostre Concili Provincial Tarraconense, està joiós d'oferir aquest servei, especialment en la dimensió que li és més pròpia, la pastoral. I ho fa i ho vol fer, respectant els objectius i les finalitats específiques de les altres institucions existents a Catalunya, i col·laborant amb totes elles.

El Centre té una altra finalitat: *promoure l'estudi i la investigació en l'àmbit pastoral*. És una finalitat molt

pròpia, molt necessària i molt de futur. Tots pensem en la necessitat a casa nostra d'un Centre Superior de Pastoral, que amb els seus estudis, reflexions i investigacions fetes amb seriositat i competència ajudi els pastors —bisbes, preveres i diaques— i tots els agents de pastoral en la tasca quotidiana —meravellosa i delicadíssima— de fer pastoral en el si de les comunitats parroquials, moviments, associacions i institucions eclesials.

Com podem veure, les dues finalitats estatutàries del Centre són ben complementàries. Tanmateix, diria que la segona —l'estudi i la investigació en l'àmbit de la pastoral— és ben prioritària i farà més eficaç la primera finalitat. Per això considero que hem d'esmerçar interès en la realització d'aquella finalitat, i oferir a la Conferència Episcopal Tarraconense els fruits dels estudis, les reflexions i les investigacions que amb profunditat i rigor —puix valorem la pastoral com a possible estudi sistemàtic curricular— s'hagin anat realitzant. No podem oblidar la importància d'un bon servei eclesial, del prestigi que cada institució ha d'anar assolint i mantenint. Tot això és per al nostre estimat Centre d'Estudis Pastoral un joiós i esperançador repte que assumim amb il·lusió i esperança. El camí que hem anat fent ens ajudarà a fressar aquesta ruta que junts anem seguint en aquest nou curs que comencem, amb l'ajut del Senyor.

Per això queda inaugurat el curs 1998-1999 del Centre d'Estudis Pastoral de les diòcesis de Catalunya.

Intervenció de Mn. Francesc Pardo i Artigas, director del CEP, en la inauguració del nou curs 1998-1999

Senyor arquebisbe de Tarragona i primat Mons. Lluís Martínez Sistach, president del Centre;

Senyors bisbes: Joan Enric Vives, secretari de la Conferència Episcopal Tarraconense, i Joan Carrera, bisbe auxiliar de Barcelona;

Senyors directors dels Instituts superiors de ciències religioses i d'altres centres eclesials de formació; membres del Consell de Direcció;

Comitè Executiu;

Alumnes;

Senyores i senyors,

Bon vespre.

Benvinguts i gràcies per acompanyar-nos en la lliçó inaugural d'aquest curs 1998-1999.

Sóc conscient que l'inici d'aquest curs marca una nova etapa per al nostre Centre. El Consell de Direcció ho expressava així en la darrera reunió: «*Cal reconduir el CEP*».

Després de cinc cursos exercint la responsabilitat de la direcció, calia procedir a la designació del director, segons estableixen els Estatuts. Vaig comunicar al Consell de Direcció que la càrrega d'aquests cinc anys i l'excés de treball com a rector i arxiprest

m'aconsellaven no continuar com a director, si és que pensaven en la reelecció.

Les converses amb l'Arquebisbe president, la petició expressa del Consell de Direcció i d'alguns bisbes de la CET varen aconseguir que el meu desig de no continuar es transformés en disponibilitat, un cop acceptades unes condicions que vaig presentar.

La designació del Consell de Direcció, després del *placet* dels bisbes de la CET, ha fet possible que avui us adreci aquestes paraules de salutació com a director reelegit.

Renovació del Consell de Direcció

Mn. Josep Boix com a delegat de l'arquebisbe de Barcelona; Mn. Ramon Sàrries, del bisbe d'Urgell; Mn. Josep Rota, del bisbe de Solsona; Mn. Josep Gil, de l'arquebisbe de Tarragona, i Mn. Josep Insa, del bisbe de Tortosa, després de molts anys de servei al Centre, en compliment dels Estatuts, han deixat de ser membres del Consell de Direcció.

Per substituir-los, el senyor arquebisbe de Tarragona ha delegat a Mn. Armand Puig, el bisbe d'Urgell a Mn.

Xavier Pagès, el bisbe de Tortosa a Mn. Josep Lluís Arin, el bisbe de Solsona a Mn. Ermengol Segarra i l'arquebisbe de Barcelona a Mn. Manel Valls.

Continuen com a membres el Consell: Mn. Ramon Prat, delegat del bisbe de Lleida; Mn. Pere Domènec, del bisbe de Girona; Mn. Joan Torra, del bisbe de Vic, i la germana Lourdes Taberner i el pare Josep Gendrau, com a representants de la Unió de Religiosos de Catalunya.

Renovació del secretari i del Comitè Executiu

El Consell de Direcció va acceptar la meua proposta i ha designat com a secretari del CEP el pare Antoni Serramona.

Des del dia de la meua reelecció vaig començar a treballar per constituir el Comitè Executiu. Calia tenir molt presents dos criteris aconsellats pel Consell de Direcció:

a) Complir els Estatuts i, per tant, no excedir de vuit persones, sense comptar el director i el secretari.

b) Assegurar la presència de religiosos, religioses, laics i preveres, i no tots del mateix bisbat.

Després de converses i gestions, el Comitè Executiu, que té el *placet* del Consell, està format per: Mn. Antoni Deulofeu —ajudant de direcció—, Mn. Manel Claret, la germana Mercè Basté, el pare Ignasi Ricart, Mn. Jordi Fi-

gueras i la senyora Teresa Biayna. Encara podem incorporar dos nous membres quan sigui convenient.

És el moment d'agrair als nous membres del Consell, al Comitè Executiu i al secretari, la seva disponibilitat per assumir amb il·lusió aquesta responsabilitat.

És de justícia agrair a Mn. Manel Simó, secretari del CEP durant cinc cursos i amic entranyable, la seva singular aportació i el seu treball. Mn. Manel continua vinculat al CEP com a cap de redacció de *Quaderns* i responsable tècnic de les publicacions. Avui tindrem el goig d'escoltar-lo en la lliçó inaugural.

Als mossens Boix, Sàrries, Gil, Rota i Insa, que han deixat el Consell de Direcció, el meu agraïment per la seva tasca de molts anys.

Als qui durant els darrers cinc anys han format el Comitè Executiu: Mn. Josep Pausas, Mn. Xavier Morlans, Mn. Josep Taberner, Mn. Francesc Mestre, Mn. Lluís Bonet, Mn. Pere Fradera, el pare Genís Samper, Teresa Huguet i Pim Queralt, els agraeixo de cor la seva lleial col·laboració. L'agraïment és extensiu a les secretàries Neus, Teresa i Lina.

A tots vosaltres, membres del Consell de Direcció i del Comitè Executiu, que us heu alliberat d'aquesta responsabilitat, després del repartiment de diplomes i certificats als alumnes mereixedors, el nostre president us donarà un signe senzill que expressa el reconeixement al vostre treball, i alhora és

una invitació a continuar col·laborant amb el *vostre CEP*.

Perspectives per al curs que iniciem

a) Formació.

Heu comprovat en el programa que les propostes formatives són múltiples. Mantenim el criteri de propostes descentralitzades de Barcelona, i adaptem a les necessitats i al ritme de les persones i de les institucions eclesials amb les quals col·laborem.

b) Investigació.

Cal impulsar i recolzar encara més el treball dels departaments.

El Departament de Pastoral Rural necessita una renovació, demanada pels seus membres, però ara cal esperar que els bisbes de la CET executin l'acord de constituir l'equip de treball interdiocesà de pastoral rural, tal com havia demanat el Concili Provincial en la Resolució 22.

El Departament de Pastoral Urbana s'ha proposat una reflexió sobre la parròquia urbana que pot ser molt interessant.

Ens proposem començar el Departament de Bíblia i Pastoral, acordat fa dos anys pel Consell de Direcció; n'assumirà la responsabilitat l'Associació Bíblica de Catalunya.

Estem treballant per presentar al Consell de Direcció la proposta d'un nou departament que creiem espe-

cialment necessari avui: Pedagogia i Pastoral.

El desig és que el treball dels departaments sigui una ajuda per a totes les persones i institucions que tenen la responsabilitat del govern pastoral de les nostres esglésies.

c) Publicacions.

A més de *Quaderns de Pastoral*, la revista del centre, durant aquest any, en col·laboració amb l'editorial Claret, i en la seva col·lecció *Pastoral avui*, hem publicat dos llibres —dues bones eines—: el de Mn. Rovira Belloso, *Del Vaticà II al Concili de la Tarraconense*, i el de Mn. Manel Simó, que avui presentarem: *La comunicació al servei de l'evangelització*. Cal aprofitar aquesta oportunitat i oferir a tots els agents de pastoral obres d'aquest estil que els ajudin en el seu ministeri.

Anirem treballant amb el Consell de Direcció aquest objectiu de la divulgació i de les publicacions.

Reptes

No m'atreveixo a fer un balanç dels últims cinc cursos del CEP. Cadascú de vosaltres fa la seva personal valoració i també els nombrosos alumnes que se n'han beneficiat.

Però sí que he de dir que jo mateix i els meus col·laboradors ens hem esforçat:

— Per ser fidels als objectius del centre, especificats en els Estatuts,

adaptant-los a les noves situacions i continuat el treball i el tarannà aconseguits des de la seva fundació.

— Perquè sigui veritablement el Centre de totes les diòcesis de Catalunya.

— Per tenir els documents del Vaticà II i les resolucions del Concili Provincial Tarraconense com a pilars fonamentals de la nostra reflexió i de les propostes formatives que hem ofert i oferim.

Les possibilitats de formació teològica i pastoral han canviat molt des de la fundació del CEP, i fins i tot des de fa uns anys.

Ara cal anar reconduint la nostra missió en unes esglésies que, a més de la Facultat de Teologia de Catalunya,

han impulsat instituts superiors de ciències religioses, i es preocupen per la formació continuada de capellans, religiosos i laics. Aquest fet, penso, no anul·la la tasca del CEP, l'orienta i li demana posar-se al servei d'aquestes institucions, encetant o continuant un diàleg que sobretot beneficiarà tots els qui cerquen i necessiten formació pastoral.

Que Déu, font de la saviesa, ens ajudi a continuar assenyalant raonadament i amb convicció *la font d'aigua fresca enmig de la plaça pública on raja l'aigua viva de l'evangeli de Jesús*, sempre al servei de Crist, bon pastor, de les esglésies de Catalunya i dels preveres, religiosos i laics i laiques amb responsabilitats pastorals.

Moltes gràcies!

Memòria del curs 1997-1998 del Centre d'Estudis Pastorals de les diòcesis catalanes

El propassat 10 d'octubre, el Centre d'Estudis Pastorals de les diòcesis catalanes (CEP) complia trenta anys des dels seus inicis, i avui estem aquí inaugurant el curs número trenta-ú de la seva densa i llarga biografia.

Del CEP es pot dir que *també va néixer l'any 1968*, el mític any del *Maig francès* i la *primavera de Praga*; l'any que assassinaren *Martín Luther King* i ens deixaren el *cardenal Pla* i *Daniel* i l'*abat Aureli Maria Escarré*, el teòleg *Romano Guardini*, i també *León Felipe*, el poeta exiliat que va escriure aquests elementals versos tan definidors de la persona de Jesucrist: *«Aquí vino y se fue. Vino, nos marcó nuestra tarea y se fue...»*. L'any també de la *Humanae vitae*, de l'Església del postconcili Vaticà II, i de tantes i tantes agitacions laborals i polítiques a tot l'Estat espanyol, alhora que acabava de néixer el príncep *Felip de Borbó...*

Deixem-nos, però, de nostàlgies i de records, de la història gran i influent, i endinsem-nos en la petita història recent d'un curs més d'aquest CEP que ha fet trenta anys: el curs 1997-1998.

Xifres i balanç davant els nous reptes del curs

Amb el lema paulí que manifesta que *un sembrador mesquí tindrà sempre una collita mesquina*, i *un sembrador generós la tindrà generosa*, el CEP va programar un curs amb un ampli ventall d'activitats per oferir i amb un parell de reptes molt concrets: ampliar les ofertes dels cursos bàsics de pastoral a altres indrets de Catalunya fora de Barcelona, i organitzar unes Jornades de Pastoral, amb l'objectiu de mantenir el caliu de les reflexions i Resolucions del Concili Provincial Tarraconense.

Ambdues coses van donar una mica el to a tot el curs. Van ser cinc els cursos bàsics de pastoral que es van impartir (a Barcelona, Sant Feliu de Llobregat, Manresa, Calella i Balaguer), i les Jornades van tenir lloc el mes de novembre de 1997, en el marc de l'Hotel Orient de Barcelona, i amb els temes de la pastoral en la nostra realitat de Catalunya, l'evangelització, la solidaritat amb els més febles i la comunió eclesial.

A l'hora de fer un detallat balanç qualitatiu i quantitatiu de totes les activitats, aquests són els números

concrets, amb unes breus consideracions.

– Els cursos bàsics de pastoral van comptar amb els següents alumnes:

Barcelona: 18 alumnes

Sant Feliu: 51 alumnes

Calella: 40 alumnes

Manresa: 55 alumnes

Balaguer: 66 alumnes

Un total, doncs, de 230 alumnes van seguir durant el curs els diferents continguts del programa del Curs Bàsic de Pastoral, que s'allarga a dos o tres cursos de durada, fins a omplir un mínim de 120 hores de classe. Calella, amb tres cursos realitzats i Manresa, amb dos, van acabar el cicle. Balaguer, Sant Feliu de Llobregat i Barcelona continuaran enguany.

– A les Jornades de Pastoral, celebrades els dies 11, 12 i 13 de novembre de 1997, amb el lema de *Per una pastoral avui a Catalunya*, s'hi van inscriure un total de 72 persones, encara que algunes més hi eren presents esporàdicament a la sala de l'Hotel de Barcelona.

Les Jornades van comptar amb les ponències de Miquel Barbarà sobre *El marc sociològic de la Catalunya d'avui i la seva incidència pastoral*; Josep Bigordà sobre *Les línies pastorals a Catalunya des de la postguerra al postconcili (1939-1996)*; Ramon Prat i Pons sobre *Elements bàsics de l'evangelització avui*; Paco Etxebeste sobre *Evangelitzar en temps d'increença*; el bisbe Javier Osés sobre

La solidaritat, una dimensió fonamental de la pastoral, i Miquel Payà sobre *Edificar la comunitat des de la comunió*. Les ponències foren publicades al número 162/2 de *Quaders de Pastoral*, al gener-febrer d'enguany.

L'objectiu d'aquestes Jornades va ser, com ja s'ha dit, mantenir el caliu de les Resolucions del Concili Tarraconense i aprofundir-les en relació amb tres dels grans àmbits conciliaris. I més enllà d'alguns errors d'organització i tal vegada de metodologia, el CEP i els participants van quedar suficientment contents, amb una valoració moderadament positiva, malgrat les notables i notòries absències d'alguns i el judici apriorístic i sever d'altres, que van voler atorgar-nos unes intencions que mai van ser pròpies del CEP en l'organització de les Jornades.

D'altra part, la resta d'innombrables activitats de formació programades pel CEP van donar de si aquestes xifres de participació:

– *Jornades de Formació:*

A Sant Vicenç i Corbera: entre 50 i 60 participants, amb temes sobre *Els joves* i *La sol·licitud pels més pobres i marginats*

A Granollers i Vilafranca, organitzades conjuntament amb la Delegació de Pobles i Comarques, sobre el tema *Els laics i laiques a l'Església, a pobles i comarques*, una mitjana de 80 a 100 assistents.

– *Cursos bíblics:*

Curs complet sobre l'*Antic Testament*, 29 alumnes

Curs complet sobre el *Nou Testament*, 27 alumnes

Seminari sobre l'*obra de Lluc: Evangeli i Fets*, amb el professor Josep Rius Camps, 29 alumnes

Seminari monogràfic sobre *Història i Bíblia, tensió entre dos itineraris paral·lels*, amb el professor Josep Maria Soterias, 26 alumnes.

Curs sobre *Pedagogia de la Paraula de Déu*, un curs interdisciplinar amb diferents professors, de 50 hores de classe, 16 alumnes.

– *Cursos varis:*

Creure en temps de boira, a càrrec de Roser Bofill, 17 assistents

La personalització de la fe, cicles vitals i crisis existencials, amb el professor José Ignacio Blanco, 19 assistents

Evangelització dels discapacitats psíquics i les seves famílies, curs de 16 hores de classe, organitzat conjuntament amb *Fe i Llum*, 17 assistents

L'acompanyament espiritual als joves, organitzat conjuntament amb la Delegació de Pastoral de Joventut de Barcelona, 41 assistents

La presència de l'Esperit en l'acció pastoral de l'Església, a càrrec del teòleg laic Antoni Bentué, 42 participants

L'experiència cristiana i la recerca de la felicitat; ¿fa feliç creure?,

també amb el teòleg resident a Xile, An-toni Bentué, 98 participants

I marcant un any més el rècord d'assistència i d'expectació, Mn. Ballarin, amb el curs seminari *Fites en el temps: Sant Benet, Sant Francesc, Sant Ignasi de Loiola i Santa Teresina*, va comptar amb 118 oients *fidels*....

– Finalment, s'han d'anotar moltes i moltes intervencions en diferents arxiprestats i parròquies de diverses diòcesis, en la línia d'oferiment que fa el CEP d'organitzar allà on li ho demanin Jornades o Setmanes de Formació, Conferències quaresmals, xerrades concretes, etc. Podríem enumerar intervencions a Cervera, Igualada, Sant Quintí de Freixenet, Guissona, Gironella, Solsona, Cardona, Calella, Terrassa, Sant Boi de Llobregat, Badia, etc., etc.

Els Departaments

Com és conegut, el Centre d'Estudis Pastoral de les diòcesis catalanes disposa de tres departaments de reflexió i treball: el Departament de Pastoral Urbana, el Departament de Joventut i el Departament de Pastoral Rural. Tots tres desenvoluparen les seves activitats habituals al llarg del curs.

El Departament de Joventut, el de creació més recent, sense pretendre entrar en possibles interferències amb les corresponents delegacions de les diòcesis, ni amb el Secretariat Interdiocesà de Joventut, es reuní amb certa periodicitat per marcar les línies de tre-

ball a seguir i l'estructura del mateix Departament.

El Departament de Pastoral Urbana va continuar amb els treballs ja iniciats el curs anterior sobre els eixos fonamentals del Concili de la Tarracense.

El Departament de Pastoral Rural va dur a terme una important i interessant tasca, amb l'elaboració d'un *Projecte de Pastoral rural*, que va ser presentat a les ja històriques *Jornades de fi de curs*, celebrades enguany a Gombren, al Ripollès, i que fou lliurat també a tots els bisbes catalans.

Els tres departaments projecten seguir el proper curs amb les seves activitats, i fan una crida a tothom que desitgi formar-ne part per augmentar tant en membres com en representativitat.

Ben aviat hi ha el projecte de constituir dos nous departaments: un sobre *Bíblia i Pastoral* i un altre sobre *Pedagogia de la Pastoral*.

Quaderns de Pastoral

Mantenint-se en un suau estancament de subscriptors i vendes, i amb la manifestada i desitjada necessitat de remodelar o complementar els seus continguts, la publicació *Quaderns de Pastoral*, la revista del CEP, aparegué regularment durant el curs, amb els seus sis números corresponents.

Amb un tema monogràfic més extens, complementat amb altres aportacions, cada número—i sempre en forma

de *llibret d'estudi*— tracta àmbits de pastoral que el Consell de Redacció creu d'interès i actualitat.

Les mancances, però, venen expressades per tres necessitats molts cops parlades, però mai encara satisfetes i posades en pràctica:

— La necessitat d'aportar més eines concretes d'acció pastoral.

— La necessitat de fer de la publicació, o bé fent una publicació complementària, una publicació més revista (periodística, àgil, amb disseny, amb articles breus) a l'abast també dels laics i laïques implicats en la tasca pastoral i del poble en general.

— I la necessitat de recollir i reflectir més les anàlisis i les reflexions de les experiències pastorals d'arreu de Catalunya, i no tant les *cròniques clericals i xafarderies diverses*...

Esperem que aquest nou curs els projectes sobre *Quaderns de Pastoral* madurin una mica més.

Altres activitats

Un Sant Jordi significat

Com un punt una mica diferent i diferenciats d'altres cursos, el CEP volgué celebrar la festa de Sant Jordi d'enguany amb una sèrie d'iniciatives i activitats relacionades amb el món del llibre.

Dins de les importants tasques de renovació i posada al dia de la Bi-

biblioteca del Centre que encara s'estan realitzant, el CEP adquirí, amb motiu de Sant Jordi, cinquanta dels darrers llibres publicats d'interès pastoral i en va difondre la llista.

Així mateix, i tal com es va publicar a la revista *Quaderns*, de maig-juny, es va demanar a Josep M. Domingo, que estudia a Roma, l'elaboració d'una llista de títols actuals de Pastoral publicats a l'estranger, alhora que el Pare Evangelista Vilanova i el professor de la Facultat de Teologia Dr. Josep Gil, acudien al CEP en un parell de sessions per comentar *els seus 10 llibres* de més interès.

Tot plegat, doncs, fou una manera d'actualitzar-se en la permanent necessitat de llegir i formar-se amb l'ajut de bons llibres.

La iniciativa de les publicacions CEP-Claret

Sense deixar el món del llibre, cal fer referència a una de les noves fites més importants aconseguides durant el curs que comentem: el conveni de publicacions establert entre el CEP i l'editorial Claret, del qual han resultat ja les dues primeres mostres: el llibre de Josep M. Rovira Belloso sobre *Del Concili Vaticà II al Concili Provincial Tarraconense* i el de Manuel Simó sobre *La comunicació al servei de l'evangelització*.

Un Taller per aprendre a avaluar

Només fou un primer intent, però el cronista el vol reflectir. Una de les preocupacions més importants de l'e-

quip del CEP durant el curs fou la necessitat de començar a treballar en criteris d'avaluació pastoral.

El tema sembla necessari i urgent. Dirà algú: *Però com fixar uns criteris objectius i qualificables en una tasca on no solament compten els instruments humans?* Canviem la frase: *Com fixar uns criteris objectius i qualificables en una tasca on també compten els instruments humans?*

Un primer pas fou la realització d'un taller per part d'alguns membres del Comitè Executiu, amb l'assessorament d'un professor d'ESADE, per esbrinar com es podria arribar a fer una plantilla d'avaluació de la pastoral...

És un tema sobre el qual caldrà continuar treballant, ja que segons les consultes realitzades en altres llocs, estem encara a les beceroles...

Intercanvis d'experiències

Cal dir que l'equip responsable del CEP va fer un parell de viatges durant el curs, sempre amb l'objectiu d'anar coneixent que es fa *fora de casa nostra* en l'àmbit de la pastoral, sobretot en la seva vessant de formació i investigació.

Vàrem anar a Bilbao-Donosti i a València, i tornarem molt satisfets d'amplis contactes amb persones com Joaquín Perea, Paco Etxebeste i Miquel Payà, i també amb la nostàlgia de comprovar que alguns dels problemes que aquí ens afecten, allà no hi són, encara que tinguin també altres dificultats.

El motor i la màquina, i la renovació de càrrecs

El CEP començava el curs 1997-1998 amb plena consciència que *el motor i la màquina* de la institució, és a dir, el Consell de Direcció i el Comitè Executiu, conjuntament amb la Direcció i la Secretaria, enfilaven el repte d'un nou curs amb la estatutària incidència i exigència, en relació a la Direcció i la Secretaria, d'acabar un període de cinc anys de gestió.

Per això, a més a més de les reunions ordinàries d'ambdós organismes, el Consell de Direcció realitzava el 30 de març una reunió extraordinària amb el tema prioritari de pensar en la reelecció o renovació del director del CEP.

En l'esmentada reunió, i prèviament, alhora que Mn. Manuel Simó expressava la seva decisió de no continuar com a secretari, ja que havia complert el seu compromís de cinc anys, el director Mn. Francesc Pardo manifestava també a l'Arquebisbe president i als delegats dels bisbes que ell havia acceptat per cinc anys, d'acord amb els Estatuts, i que *per ser coherent i saber deixar els càrrecs, evitant així el perill de personalitzar les institucions eclesials*, alhora que *per trobar-se físicament i moralment esgotat i veure incompatibles les seves dedicacions d'arxiprest, rector de Sant Esteve de Granollers i director del CEP*, desitjava que es procedís al seu relleu.

De tota manera, però, manifestà també Mn. Pardo que *si no es veia cap*

solució per un temps determinat i se'l proposava de continuar un temps, estudiaria la proposta posant-hi algunes condicions.

Bàsicament:

– Que es mantingui la subvenció econòmica per part de la Conferència Episcopal Tarraconense i que no s'hagi de reclamar tantes vegades.

– Que l'episcopat recolzi el CEP i l'objectiu d'aconseguir un Institut Superior de Pastoral a la Facultat de Teologia de Catalunya. (Un curs més hem de lamentar que no s'han donat ni tan sols els passos vers un Departament de Pastoral.)

– Que tingui una ajuda pastoral a la parròquia de Sant Esteve de Granollers.

– Que es faci una remodelació de l'organització del CEP, sempre d'acord amb els Estatuts, tant en relació al Consell de Direcció, com al Comitè Executiu.

– Que es pugui procedir a una remodelació de *Quaderns de Pastoral*.

– Que algunes delegacions diocesanes de Barcelona tinguin una actitud diferent en relació al CEP.

Tot seguit la reunió del Consell de Direcció va continuar sense la presència de Mn. Manuel Simó ni de Mn. Francesc Pardo, i segons consta a l'Acta corresponent, redactada pel delegat del bisbe de Vic, Mn. Joan Torra, els presents arribaren a les següents conclusions:

– Demanar a Mn. Francesc Pardo la seva continuïtat com a director del CEP.

– Que l'arquebisbe Lluís Martínez Sistach treballarà per donar resposta a les condicions manifestades, establint contactes amb el cardenal arquebisbe de Barcelona pel que fa a l'àmbit de l'Arquebisbat de Barcelona, i amb la Facultat de Teologia de Catalunya, pel que fa al Departament i a l'Institut de Pastoral.

– Així mateix, que portarà les conclusions a la reunió de la Conferència Episcopal Tarraconense, on es tractarà també la qüestió econòmica.

– Que no es veu cap problema en el que fa referència a la remodelació interna i de funcionament del Centre.

– I que si totes les gestions es produeixen amb normalitat, a la reunió ordinària del mes de juny es procedirà a la votació definitiva del candidat.

Així les coses, només queda deixar constància de la reunió de juny on efectivament figurà a l'Ordre del dia la votació preceptiva per designar el director del CEP. En votació secreta, amb un total de 8 consellers presents amb veu i vot, els vuit vots per unanimitat nomenen Mn. Francesc Pardo com a renovat en el seu càrrec de director. Segons els Estatuts eren necessaris els vots de les dues terceres parts de tots els consellers, i com són un total d'11, els vuit vots foren suficients.

Ara el director haurà de proposar al Consell el nou secretari i els membres del Comitè Executiu. Alhora, el president del Centre pren el compromís de recordar als senyors bisbes la necessitat de renovar els seus delegats que portin com a tals més de 10 anys al Consell del CEP. De com han quedat les coses ja ens han informat a la introducció d'aquest acte.

Desitgem que el nou equip encerti amb la seva tasca pel bé del CEP i de l'Església que pelegrina a Catalunya.

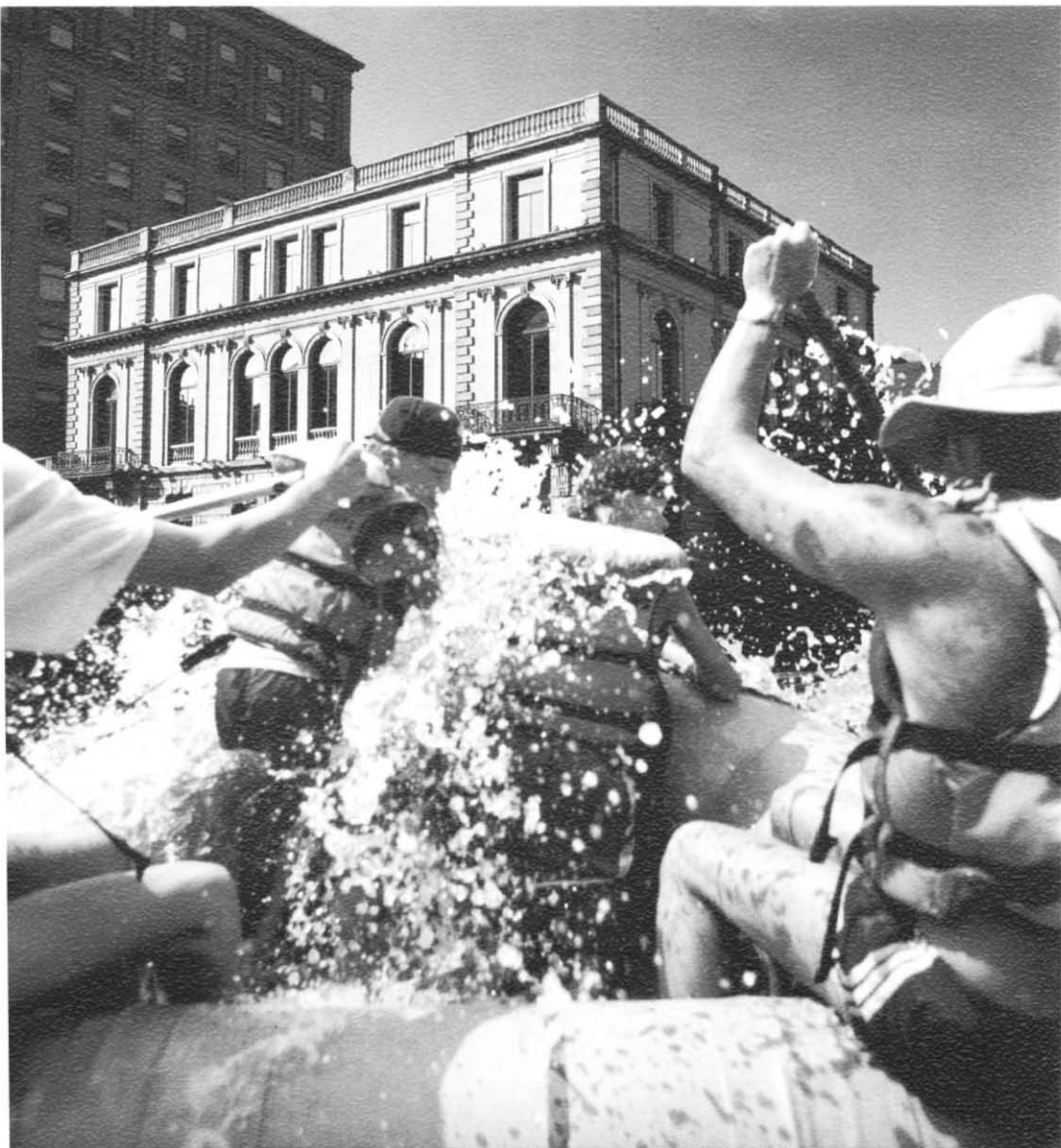
Punt final

Quan el 16 d'octubre de 1997 l'arquebisbe Lluís Martínez-Sistach presidia per primera vegada el Consell de Direcció del CEP, va dir: *«El CEP és una realitat consolidada. Ha fet un gran servei i l'ha de continuar fent. Fer de pastor, i més avui dia, és un art, és un treball de filigrana, i això demana molta reflexió i renovació...»*.

Modestament el CEP vol continuar fent, també durant aquest curs que avui inaugurarem, el servei que li marca el seu president.

I el redactor d'aquesta Memòria del curs 1997-1998, que acaba així ja la seva feina de cinc anys, vol donar públicament les gràcies per haver pogut aportar moltes hores de dedicació a aquesta obra de l'Església de les diòcesis catalanes. Moltes gràcies.

Manuel Simó i Tarragó
Secretari del CEP

Ara els nostres rius desemboquen al Palau Robert.

Els rius de Catalunya són molt més rics del que t'imagines. Són tot un món per descobrir. Amb el seu misteri. Amb la seva pròpia fauna. Amb la seva mitologia. Amb el seu passat. I també, amb molt de futur. I és que ara, a Catalunya, els rius tenen i ens donen vida. Redescobrim i conservem la seva màgia. Perquè els nostres rius són un patrimoni de tots. Ara, a Catalunya, els rius són vius. Viu-los al Palau Robert a partir del 6 d'octubre a l'

Exposició Les veus del riu.

Generalitat
de Catalunya

Ara és demà

Amb el patrocini de:

Agbar

AGÜES DE BARCELONA

CEP

centre d' estudis pastorals